

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΑΤΡΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΟΟCS ΚΑΙ Η ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΣΠΑΣΙΑ ΑΝΤΩΝΑΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΙΤΣΟΥ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΓΙΑΝΝΟΥΚΟΥ ΙΩΑΝΝΑ

ΠΑΤΡΑ 2017

[1]

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή έχει ως σκοπό την διερεύνηση της παρούσας κατάστασης στον χώρο της εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στο νεότερο βήμα της σε συνδυασμό με την τεχνολογία . Αναφερόμαστε στα MOOCs ή όπως είναι γνωστά στα ελληνικά τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , οι οποίες προσφέρουν την δυνατότητα παρακολούθησης μαθημάτων από χιλιάδες εκπαιδευόμενους , ανεξαρτήτως μορφωτικού υποβάθρου , ηλικίας και λοιπών διαφοροποιήσεων και περιορισμός μέσα από ηλεκτρονικούς υπολογιστές και έξυπνες κινητές συσκευές , εκμεταλλευόμενες όλες τις τεχνικές δυνατότητες που τους προσφέρει η τεχνολογία.

Το βασικό ερευνητικό ερώτημα της παρούσας πτυχιακής έχει να κάνει με το πως γίνεται δεκτή αυτή η νέα μορφή εκπαίδευσης από τους εκπαιδευόμενους (δυνητικούς και μη) και τους εκπαιδευτές (δυνητικούς και μη) στην Ελλάδα , καθώς και τον τρόπο που το αποτέλεσμα της εκπαίδευσης αυτής μπορεί να συνδεθεί με την αγορά εργασίας .

Στο πλαίσιο αυτής της διερεύνησης , πλέον της θεωρητικής έρευνας συμπεριλάμβανε και δυο ερωτηματολόγια απευθυνόμενα σε εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους , με σκοπό την όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστική αποτύπωση της παρούσας κατάστασης στο θέμα αυτό .

Με σκοπό να επιτύχουμε την καλύτερη , σφαιρικότερη και αντικειμενικότερη και πλήρη καταγραφή του ζητήματος αρχίσαμε με αναφορά στο σύνολο της εκπαίδευσης αναφέροντας τις βαθμίδες της τυπικής εκπαίδευσης και τους στόχους που επιθυμούν να εκπληρώσουν , ενώ επεκτείνουμε την αναφορά και σε μορφές εκπαίδευσης πλέον της τυπικής , ενώ αναφερόμαστε και στον τρόπο με τον οποίο η εκπαίδευση μπορεί και συνδέεται με την αγορά εργασίας (παραδείγματος χάριν τα σεμινάρια) .

Στην συνέχεια προχωράμε σε μια επεξήγηση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , αρχίζοντας με την ιστορία τους , το πως και γιατί ξεκίνησαν , του τι προσφέρουν , των δυνατοτήτων που έχουν , των αδυναμιών τους αλλά και των δυνατοτήτων τους . Βλέπουμε το πως διαφοροποιούνται σε σχέση με την παραδοσιακή εκπαίδευση , που συγκλίνουν και που θα μπορούσαν να συμπορευθούν . Ελπίζουμε με αυτό τον τρόπο να αντιπαραβάλουμε επαρκώς την παραδοσιακή εκπαίδευση με τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , ώστε να έχουμε μια επαρκή καταγραφή της κατάστασης ώστε να προχωρήσουμε στην διερεύνηση του ερευνητικού μας ερωτήματος .

Πριν αρχίσουμε την διερεύνηση του ερευνητικού μας ερωτήματος , αναφέρουμε πρώτα τις διάφορες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων για να δούμε ποιες είναι οι πιο δημοφιλείς, οι πιο επιτυχημένες και πως αυτές διαφοροποιούνται όσον αφορά την εκπαιδευτική προσέγγιση και πως αυτές οι διαφοροποιήσεις μπορούν να επηρεάσουν την επιτυχία τους . Πλέον των πιο επιτυχημένων και δημοφιλών αναφέρουμε και διάφορες άλλες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων που έχουν τοπικό (σε επίπεδο) χώρας , γεγονός το οποίο στα πρώτα στάδια των πλατφορμών αυτών φαίνεται να έχει και ενδιαφέρον αλλά και σημασία , εξαιτίας των γλωσσικών εμποδίων που μπορεί να υπάρχουν . Στα πλαίσια αυτής της αναφοράς μας ,αναφέρουμε και λεπτομερώς την αντίστοιχη ελληνική πλατφόρμα πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων *opencourses*.

Στο τέλος αναφέρουμε τις ερωτήσεις που θέτουμε σε εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους και εξηγούμε τους λόγους που επιλέξαμε τις ερωτήσεις αυτές και τους τομείς που θέλουμε να διερευνήσουμε στα πλαίσια του ερευνητικού ερωτήματος που θέλουμε να απαντήσουμε με την εργασία αυτή .

Η διανομή των ερωτηματολογίων έγινε και σε φυσική μορφή και σε ηλεκτρονική , με σκοπό να έχουμε αποτελέσματα από την μεγαλύτερη δυνατή ομάδα ατόμων και με την ελπίδα να έχουμε την μέγιστη δυνατή διαφοροποίηση στο δείγμα που θα λάβουμε.

Με τις απαντήσεις που λάβαμε εξηγήσαμε τις δυνατές ερμηνείες που μπορούν να μας προσφέρει η κάθε απάντηση ξεχωριστά αλλά και συνδυαστικά στο κάθε ερωτηματολόγιο ,

ενώ στην συνέχεια χρησιμοποιήσαμε τις απαντήσεις που λάβαμε και από τα δυο ερωτηματολόγια συνδυαστικά , ώστε εμμέσως να αποτυπώσουμε τις διαφοροποιήσεις αλλά και της ταυτοποιήσεις των απαντήσεων των δυο ερωτευμένων κατηγοριών ερωτώμενων (εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι), ώστε να αναγνωρίσουμε κατ επέκταση τις δυνατότητες που μπορεί να έχουν οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στο μέλλον .

Στα πλαίσια αυτής της αναγνώρισης και θέλοντας να πάμε ένα βήμα πιο πέρα από το ερευνητικό μας ερώτημα αναφέρουμε και δικές μας προτάσεις για την αξιοποίηση των πλατφορμών μαζικών , βασίζοντας τις προτάσεις αυτές στα συμπεράσματα που εξηγούμε από το προηγούμενο τμήμα της πτυχιακής εργασίας αυτής.

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή με τίτλο « Νέες μορφές MOOCs και η ανταπόκριση τους στους σπουδαστές και στην αγορά εργασίας» αποτελεί εργασία με έρευνα και καταγραφή της παρούσας κατάστασης όσον αφορά τα MOOCs(πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων) στα πλαίσια των σπουδών μας στο Α.Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδος.

Ευχαριστούμε την καθηγήτριά μας κ Γιαννούκου για την άψογη συνεργασία και την υπομονή που επέδειξε στην προσπάθειά μας να φέρουμε εις πέρας αυτό το δύσκολο και επίπονο εγχείρημα.

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως σκοπό την διερεύνηση της ανταπόκρισης των σπουδαστών και της αγοράς εργασίας όσον αφορά τα MOOCs(πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Χωρίζεται σε τρία κεφάλαια.

Στο Κεφάλαιο 1 παρουσιάζεται το εκπαιδευτικό σύστημα και οι εκπαιδευτικές επιλογές που παρέχονται σε όσους είναι υπόχρεοι εκπαίδευσης και σε όσους εν γένει θέλουν να εκπαιδευτούν. Παρουσιάζονται όλες οι εναλλακτικές που υπάρχουν , καθώς και η προέλευσή τους.

Στο Κεφάλαιο 2 αναφερόμαστε συγκεκριμένα στα MOOCs και κάνουμε μια χαρτογράφηση των πιο επιτυχημένων που υπάρχουν , γίνονται αναφορές σε διάφορα MOOCs που υφίστανται ανά τον κόσμο , ενώ κάνουμε και ειδική αναφορά στο ελληνικό MOOC, το opencourses.

Στο Κεφάλαιο 3 παρουσιάζουμε την έρευνα που κάναμε στα πλαίσια της εργασίας αυτής. Παραθέτουμε τα ερωτηματολόγια που δημιουργήσαμε και εξηγούμε την επιλογή των ερωτήσεων που θέσαμε. Στο τέλος αναφέρουμε τα αποτελέσματα που είχαμε από αυτά και εξάγουμε συμπεράσματα βάσει των απαντήσεων που λάβαμε.

Abstract

The current dissertation has the purpose of inquiring the response of students and the job market concerning MOOCs (massive open online courses). It is separated in three chapters. In chapter one the educational system and the educational options are presented concerning those that are obliged to education and - in general- to all those who want to be educated. All the existing alternatives are presented, as long as their sources. In chapter two we are referring in MOOCs and we do a research on the most successful of them. Moreover, we refer to several existing MOOCs throughout the world and of course a special reference to the Greek MOOCs, the open courses. In chapter three we present the research made for this dissertation. We present the questioners we created and explain the questions. In the end, the results are showed and conclude with the explanation of them.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	Σελ. ii
Πρόλογος.....	Σελ. iii
Περίληψη.....	Σελ. iv

Κεφάλαιο 1

1. Το εκπαιδευτικό σύστημα και η δομή του.....	Σελ. 7
1.2 Οι σκοποί της εκπαίδευσης.....	Σελ. 8
1.3 Ο σκοπός της δομής του εκπαιδευτικού και οι παροχές εκπαίδευσης ανά βαθμίδα.....	Σελ. 9
1.3.1 Πρωτοβάθμια.....	Σελ. 9
1.3.2 Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.....	Σελ. 10
1.3.3 Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.....	Σελ. 11
1.4 Δια βίου μάθηση.....	Σελ. 12
1.5 Εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	Σελ. 15
1.5.1 Η ιστορία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	Σελ. 15
1.6 Πως προκύπτει ο όρος MOOCs.....	Σελ. 18
1.7 Η ανάπτυξη και εξάπλωση των MOOCs (2015).....	Σελ. 22
1.8 Πως τα MOOCs υπεισέρχονται στην εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	Σελ. 23
1.9 Σεμινάρια.....	Σελ. 26
1.10 Σύνοψη Κεφαλαίου 1.....	Σελ. 28

Κεφάλαιο 2

2.1 Οι διάφορες περιπτώσεις των MOOCs.....	Σελ. 30
2.1.1 Coursera.....	Σελ. 31
2.1.2 Udacity.....	Σελ. 33
2.1.3 edX.....	Σελ. 35
2.1.4 Khan Academy.....	Σελ. 37
2.1.5 FutureLearn.....	Σελ. 39
2.1.6 Iversity.....	Σελ. 40
2.1.7 Open2study.....	Σελ. 41
2.2 Η αλλαγή στον τρόπο τέλεσης των μαθημάτων και της εκπαίδευσης στα MOOC.....	Σελ. 42
2.3 Το επιχειρηματικό μοντέλο των κερδοσκοπικών MOOCs και πως αυτό αλλάζει τα εκπαιδευτικά δεδομένα.....	Σελ. 43
2.4 Άλλα MOOCs.....	Σελ. 46
2.4.1 Canvas Network.....	Σελ. 47
2.4.2 Eliademy.....	Σελ. 47

2.4.3NovoEd.....	Σελ.48
2.4.4One Month.....	Σελ.48
2.4.5OpenClassrooms.....	Σελ.49
2.4.6OpenLearning.....	Σελ.49
2.4.7Udemy.....	Σελ.49
2.4.8WizIQ.....	Σελ.50
2.4.9openHPI.....	Σελ.50
2.4.10Academic Earth.....	Σελ.51
2.4.11National Programme on Technology Enhanced Learning(NPTEL).....	Σελ.51
2.4.12Peer to Peer University	Σελ.51
2.4.13Το Ελληνικό MOOC(Opencourses).....	Σελ.52

Κεφάλαιο 3

3.1Η έρευνα.....	Σελ.53
3.2Τα ερωτηματολόγια.....	Σελ.54
3.2.1Το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτών.....	Σελ.54
3.2.2Το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευομένων.....	Σελ.59
3.3Συμπεράσματα.....	Σελ.63
3.3.1Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων.....	Σελ.64
3.3.2Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών	Σελ.75
3.4Τα συμπεράσματα της έρευνας.....	Σελ.86
3.4.1Τα συμπεράσματα από τους εκπαιδευόμενους	Σελ.86
3.4.2Τα συμπεράσματα από τους εκπαιδευτές.....	Σελ.96
3.5Προτάσεις για το επόμενο βήμα των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.....	Σελ.100
Παράρτημα (Ερωτηματολόγια εκπαιδευόμενων)	Σελ.103
Παράρτημα (Ερωτηματολόγια εκπαιδευτών)	Σελ.105
Βιβλιογραφία.....	Σελ.108

Κεφάλαιο 1

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει τα MOOCs και να παρουσιάσει πως αυτά επιδρούν και δύνανται να αλλάξουν ή ήδη αλλάζουν την μορφή της εκπαίδευσης όπως την ξέρουμε παραδοσιακά. Επιπλέον θα παρουσιαστεί η ανταπόκριση των σπουδαστών σε αυτά, καθώς θεωρούνται νέο μέσο εκπαίδευσης-και σε πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, είναι.

Αρχικά θα κάνουμε αναφορά στο τι είναι τα MOOCs. Στην συνέχεια θα προχωρήσουμε στην περιγραφή του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα , καθώς και της δομής του, ώστε να έχουμε μια καλή και ξεκάθαρη αποτύπωση της παρούσας κατάστασης στην εν Ελλάδι εκπαίδευση.

Επιπλέον θα αναφερθούμε στην δια βίου μάθηση, μια τάση που υπήρχε και επανήλθε τα τελευταία χρόνια εκ νέου στην επικαιρότητα και λόγω σχετικών μεταρρυθμίσεων στον χώρο της παιδείας αλλά και ως φυσική εξέλιξη στον όλο και αυξανόμενο ανταγωνισμό στους εργασιακούς χώρους, εξαιτίας νέων αναδυόμενων αγορών που μπαίνουν όλο και πιο δυναμικά στις παγκόσμιες αγορές.

Τα όσα έχουν αναφερθεί πιο πριν θα μπορέσουν να μας δώσουν μία βάση σε συνδυασμό με μερικά πρόσθετα στοιχεία για να κατανοήσουμε καλύτερα πως φτάσαμε στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η οποία θα είναι το επόμενο σημείο που θα αναφερθούμε.

Συγκεκριμενοποιώντας πλέον την εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα αναφερθούμε εκτεταμένα στα MOOCs, τα είδη τους, τα δομικά τους στοιχεία κ.λπ.

Σε δεύτερο επίπεδο θα αναφερθούμε στα στοιχεία του εκπαιδευτικού συστήματος, στο πως είναι οργανωμένος ο τομέας αυτός στα διάφορα επίπεδά του, στους τρόπους που μπορεί να παρέχεται η εκπαίδευση σε διάφορες και διαφορετικές ομάδες ανάλογα με τα ιδιαίτερα στοιχεία τους (παραδείγματος χάριν ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, ελεύθερες ώρες κ.λπ.). Στο τέλος αυτής της ενότητας θα αναφερθούμε στον ρόλο που μπορούν να παίξουν- και σε κάποιες περιπτώσεις παίζουν- τα MOOCs.

1.Το εκπαιδευτικό σύστημα και η δομή του

Αρχικά θα αναφερθούμε στην εκπαίδευση και τον ορισμό της , ώστε στην συνέχεια να είναι ευκολότερα κατανοητή η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά και οι διαφορετικοί τρόποι και μέσα που χρησιμοποιούνται ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν από αυτό.

Στην ευρεία της έννοια η εκπαίδευση αναφέρεται στις δραστηριότητες που τελούνται βάσει συγκεκριμένου τρόπου με σκοπό την επίδραση στον τρόπο σκέψης, τον χαρακτήρα και την σωματική αγωγή του εκπαιδευόμενου ατόμου. Σε τεχνικό επίπεδο, σκοπός της παροχής της εκπαίδευσης είναι η απόκτηση γνώσεων , η ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων και η διαμόρφωση αξιών (αυτό συνήθως ισχύει για τα πρώτα στάδια της εκπαίδευσης , στα οποία ένας από τους βασικούς ρόλους της εκπαίδευσης είναι η διαμόρφωση και του χαρακτήρα του εκπαιδευόμενου).

Όσον αφορά την δομή της η εκπαίδευση ακολουθεί συγκεκριμένες μεθόδους για να επιτύχει τον ρόλο της (παραδείγματος χάριν την θεωρητική διδασκαλία, την επίδειξη ,την ανάθεση εργασιών κ.λπ.), ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο και σχεδιασμένο πρόγραμμα, έχοντας θέσει συγκεκριμένους στόχους της διαδικασίας αυτής , ενώ παράλληλα όλα αυτά γίνονται σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια, ώστε να μπορεί να καταγράφεται και να αποτιμάται η ποιότητα και αποτελεσματικότητά της.

Κατά καιρούς έχουν χρησιμοποιηθεί διάφοροι ορισμοί για την εκπαίδευση . Στην συνέχεια παραθέτουμε μερικούς από τους πλέον γνωστούς και ευρύτερα αποδεκτούς :

Κατά τον Ντυρκέμ : «Η εκπαίδευση ορίζεται ως η δράση που κατευθύνεται από τις γενιές των ενηλίκων στις γενιές εκείνες που δεν είναι ακόμα αρκετά ώριμες για την κοινωνική ζωή»

Κατά τον Ζαν Πιαζέ : «Η εκπαίδευση συνίσταται στη διαμόρφωση δημιουργών, ακόμη κι αν δεν υπάρξουν πολλοί, ακόμη κι αν οι δημιουργίες του ενός είναι μικρότερες του άλλου. Χρειάζεται η διαμόρφωση εφευρετών, ανακαινιστών, όχι κομπορμιστών».

Κατά τον Τσαούση στο βιβλίο του «Λεξικό της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης» συναντάμε τον παρακάτω ορισμό: «Εκπαίδευση είναι μορφή εξειδικευμένης κοινωνικοποίησης που ασκείται κατά κανόνα από φορείς που βρίσκονται έξω από την οικογένεια και έχει ως περιεχόμενό της την μετάδοση γνώσεων, δεξιοτήτων και μορφών ενέργειας ή συμπεριφοράς (εντός ειδικών ιδρυμάτων).

Κατά τον Ξωχέλλη : «Η εκπαίδευση, με τη στενή της σημασία και όπως αυτή χρησιμοποιείται σήμερα στην επιστήμη της παιδαγωγικής, σημαίνει τη συστηματική και την οργανωμένη διαδικασία της αγωγής και της μάθησης, που αφενός προγραμματίζεται από την πολιτεία ή από οποιονδήποτε άλλο φορέα, δημόσιο ή ιδιωτικό, αφετέρου υλοποιείται από τους φορείς αυτούς. Επειδή όμως η εκπαίδευση είναι ένα δημόσιο αγαθό, γι' αυτό την εποπτεία και την ευθύνη για την υλοποίησή της την έχει, και οφείλει να την έχει, εξολοκλήρου η Πολιτεία.» (Π. Ξωχέλλης,1986,1997)

1.2Οι σκοποί της εκπαίδευσης

Για καταλάβουμε καλύτερα το εκπαιδευτικό σύστημα και πως δουλεύει θα αναφερθούμε στους σκοπούς της εκπαίδευσης, όπως αυτοί -κατά το δυνατόν - ορίζονται :

1. Ο σχηματισμός του χαρακτήρα, που θα βοηθήσει τους νέους στις σχέσεις τους με τους συνανθρώπους τους.
2. Η ανάπτυξη της ευφυΐας.
3. Η μετάδοση και ίσως η βελτίωση της εθνικής κουλτούρας.
4. Ο εφοδιασμός των νέων με γνώσεις και δεξιότητες ανάλογα με τις ικανότητές τους, ώστε να κερδίσουν τα απαραίτητα για τη ζωή και να συμβάλλουν στην περαιτέρω ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.
5. Η προσπάθεια να γίνουν οι νέοι ικανοί να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες.

Επιπλέον σκοποί της εκπαίδευσης παρουσιάζονται-αναφέρονται από τον *D.J. O'Connor*:

1. Να εφοδιάσει τους ανθρώπους με τις βασικές δεξιότητες (π.χ. ανάγνωση, γραφή, αριθμητική) που τους χρειάζονται: α)για να πάρουν τη θέση τους στην κοινωνία και β) να αναζητήσουν περισσότερη γνώση.

2. Να τους εφοδιάζει με επαγγελματική κατάρτιση που θα τους βοηθήσει να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα της ζωής.
3. Να τους ξυπνήσει το ενδιαφέρον και την αγάπη για γνώσεις.
4. Να τους κάνει να αποκτήσουν κριτική σκέψη.
5. Να τους φέρει σε επαφή με την κουλτούρα και τα επιτεύγματα του ανθρώπου και να τους εξασκήσει, ώστε να τα εκτιμούν.
6. Η ηθική εξύψωση του ατόμου, η ανάπτυξη ηθικής συνείδησης και ήθους.

Έχοντας ορίσει τα ως άνω αναφερόμενα θα είναι πιο εύκολα κατανοητή η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα.

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα χωρίζεται στις εξής διαδοχικές εκπαιδευτικές βαθμίδες :

Πρωτοβάθμια εκπαίδευση(Νηπιαγωγείο και Δημοτικό-διάρκεια 7 με 8 έτη)

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Αυτή χωρίζεται με την σειρά της σε δύο υποκατηγορίες, το Γυμνάσιο (η κατώτερη υποκατηγορία- διάρκεια 3 έτη) και το Λύκειο (η ανώτερη υποκατηγορία- διάρκεια 3 έτη)

Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Αυτή έχει πολλές και διάφορες διακλαδώσεις, ενώ επίσημα διακρίνεται σε τρεις κύκλους σύμφωνα με την Διακήρυξη της Μπολόνια:

Πτυχιακός κύκλος σπουδών(Bachelor)

Ο χρόνος που χρειάζεται για να ολοκληρωθεί ο πτυχιακός κύκλος σπουδών δύναται να διαφέρει ανά εκπαιδευτικό αντικείμενο

Master(διάρκεια 1 με 2 έτη)

Διδακτορικό (PhD) (διάρκεια 3 με 5 έτη)

Τα άνω αναφερόμενα χρονικά όρια αναφέρονται προσεγγιστικά στον ελάχιστο χρόνο ολοκλήρωσής τους.

Ο νόμος ορίζει υποχρεωτική την εκπαίδευση σε άτομα μεταξύ των ηλικιών 6 και 15 (δημοτικό και γυμνάσιο).

1.30 σκοπός της δομής του εκπαιδευτικού και οι παροχές εκπαίδευσης ανά βαθμίδα

1.3.1Πρωτοβάθμια

Νηπιαγωγεία

Η φοίτηση στα νηπιαγωγεία διαρκεί ένα ή δύο έτη από την ηλικία των τεσσάρων ετών μέχρι την ηλικία των έξι. Σκοπός του είναι να συμβάλει στην κοινωνικοποίηση των παιδιών και την προετοιμασία τους για το Δημοτικό . Δύνανται να λειτουργούν ανεξάρτητα ή συστεγασμένα με Δημοτικά. Η φοίτηση σε αυτά είναι δωρεάν.

Δημοτικά

Η φοίτηση στα δημοτικά διαρκεί έξι χρόνια και είναι υποχρεωτική. Σκοπός τους είναι η ισορροπημένη και αρμονική σωματική και πνευματική ανάπτυξη των μαθητών του. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα φοίτησης σε Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία.

Στα δύο πρώτα χρόνια φοίτησης στο Δημοτικό τα παιδιά δεν βαθμολογούνται επισήμως, ενώ η ενημέρωση των γονέων για τις επιδόσεις τους γίνεται προφορικά από τους δασκάλους. Η βαθμολόγηση αρχίζει από την Γ τάξη, ενώ τα γραπτά τέστ εισάγονται στην Έ τάξη.

Για την αντιμετώπιση διαφόρων εκπαιδευτικών αναγκών λόγω κοινωνικών, πολιτισμικών ή θρησκευτικών ιδιαιτεροτήτων παρέχεται η δυνατότητα φοίτησης σε Σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. Για την περίπτωση των παιδιών με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες προσφέρονται Ειδικά Σχολεία ή/και Τάξεις Ένταξης.

Μετά το πέρας και της τελευταίας τάξης του Δημοτικού εκδίδεται τίτλος σπουδών ο οποίος διαβιβάζεται αυτόματα στο Γυμνάσιο στο οποίο υπάγεται ο εκπαιδευόμενος , ώστε να συνεχίσει την υποχρεωτική κατά τον νόμο φοίτηση.

1.3.2 Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Γυμνάσια

Η φοίτηση στα Γυμνάσια διαρκεί 3 χρόνια , απευθύνεται σε μαθητές μεταξύ 12 και 15 ετών και είναι υποχρεωτική. Σκοπός της εκπαίδευσης σε αυτό το επίπεδο είναι η ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών. Η αξιολόγησή τους προκύπτει από την καθημερινή συμμετοχή(προφορική) , ολιγόλεπτες γραπτές εξετάσεις, ωριαίες εξετάσεις και στο τέλος του σχολικού έτους ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις. Στην περίπτωση που δεν επιτύχουν βαθμολογία επαρκή για την προαγωγή τους στην επόμενη τάξη, υποχρεούνται σε συμπληρωματική εξέταση τον Σεπτέμβριο. Στο τέλος της φοίτησης στο Γυμνάσιο εκδίδεται απολυτήριο τίτλος που δίνει το δικαίωμα στον εκπαιδευόμενο να προχωρήσει στην ανώτερη βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Πλέον των ημερησίων Γυμνασίων λειτουργούν και εσπερινά.

Ομοίως με την περίπτωση των δημοτικών υπάρχουν γυμνάσια διαπολιτισμικά, μειονοτικά και ειδικά, για την κάλυψη πολιτισμικών και ειδικών αναγκών των εκπαιδευομένων. Παράλληλα λειτουργούν και εξειδικευμένα αλλά ισότιμα με τα υπόλοιπα γυμνάσια. Συγκεκριμένα υπάρχουν «Πειραματικά Γυμνάσια»(σε συνεργασία με πανεπιστήμια) , «Μουσικά Γυμνάσια»(τα οποία δίνουν έμφαση στην μουσική), «Εκκλησιαστικά Γυμνάσια»(τα οποία δίνουν έμφαση στην θρησκευτική εκπαίδευση) και «Αθλητικά Γυμνάσια»(τα οποία δίνουν έμφαση στον αθλητισμό).

Σε αυτή την βαθμίδα σταματά η υποχρεωτική εκπαίδευση.

Λύκεια

Τα λύκεια είναι η ανώτερη βαθμίδα της Δευτεροβάθμια εκπαίδευσης. Χωρίζεται σε δύο τύπους λυκείων , τα Ενιαία Λύκεια και τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια. Στα Ενιαία Λύκεια η φοίτηση είναι τριετής , ενώ στα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια είναι είτε διετής είτε τριετής. Η μεταπήδηση μεταξύ των διαφορετικών τύπων λυκείων είναι δυνατή. Η δημιουργία και η εποπτεία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων τους γίνεται από το Υπουργείο Παιδείας. Σε κάποιες περιπτώσεις Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων,

αυτά μπορούν να εποπτεύονται από τα Υπουργεία Υγείας, Γεωργίας και Ανάπτυξης , καθώς παρέχουν σχετικά με τα υπουργεία αυτά εκπαίδευση.

Ομοίως με την περίπτωση των δημοτικών και των γυμνασίων υπάρχουν γυμνάσια διαπολιτισμικά, μειονοτικά και ειδικά, για την κάλυψη πολιτισμικών και ειδικών αναγκών των εκπαιδευομένων. Παράλληλα λειτουργούν και εξειδικευμένα αλλά ισότιμα με τα υπόλοιπα λύκεια. Συγκεκριμένα υπάρχουν «Πειραματικά Λύκεια»(σε συνεργασία με πανεπιστήμια) , «Μουσικά Λύκεια»(τα οποία δίνουν έμφαση στην μουσική), «Εκκλησιαστικά Λύκεια»(τα οποία δίνουν έμφαση στην θρησκευτική εκπαίδευση) και «Αθλητικά Λύκεια»(τα οποία δίνουν έμφαση στον αθλητισμό). Μέχρι και σε αυτό το επίπεδο η φοίτηση είναι δωρεάν, ενώ το διδακτικό υλικό μοιράζεται και αυτό δωρεάν από την πολιτεία.

Πριν προχωρήσουμε στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να αναφέρουμε ότι παρέχεται και η δυνατότητα της φοίτησης σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης(ΙΕΚ) , μετά το πέρας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Ο σχεδιασμός της εκπαίδευσης των ΙΕΚ προσανατολίζεται προς την αγορά εργασίας (σημειώνεται σε αυτό το σημείο ότι είναι η πρώτη βαθμίδα που βλέπουμε ότι έχει καθαρή κατεύθυνση προς την αγορά εργασίας) και ο σχεδιασμός αυτός είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας της πολιτείας , των εργοδοτών και των εργαζομένων.

1.3.3 Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση χωρίζεται και αυτή στους εξής τομείς : Πανεπιστημιακό Τομέα και Ανώτατο Τεχνολογικό Τομέα. Η διάρκεια αυτών κινείται μεταξύ των τεσσάρων και έξι ετών κατά περίπτωση. Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι άμεσα εξαρτώμενη από τις επιδόσεις των εκπαιδευομένων στις τελικές εξετάσεις της Γ' λυκείου. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υλοποιούνται και προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών , ενώ παρέχεται και η δυνατότητα τέλεσης διδακτορικής εργασίας με σκοπό την αποκόμιση του σχετικού τίτλου.

Πιο συγκεκριμένα η παρεχόμενη πανεπιστημιακή εκπαίδευση έχει σκοπό την θεωρητική και σφαιρική κατάρτιση του μελλοντικού επιστημονικού δυναμικού της χώρας. Σε αυτή υπάγονται οι πανεπιστημιακές σχολές, οι πολυτεχνικές σχολές καθώς και η σχολή καλών τεχνών.

Στην περίπτωση της ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης σκοπός είναι η πρόοδος της επιστήμης και της εφαρμοσμένης έρευνας. Η ανώτατη τεχνολογική εκπαίδευση διαφοροποιείται από την πανεπιστημιακή εκπαίδευση καθώς προσανατολίζεται στην αφομοίωση και μεταφορά της επιστημονικής γνώσης στην παραγωγική διαδικασία. Στον τομέα αυτό υπάγεται και η Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ).

Πλέον των προαναφερθέντων που είναι πιο γνωστά και οικεία στο ευρύτερο κοινό, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση συμπεριλαμβάνονται το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και ορισμένες μη-πανεπιστημιακές Σχολές . Σε αυτές τις περιπτώσεις ο τρόπος εισαγωγής διαφοροποιείται ,ενώ επίσης και η διάρκεια φοίτησης διαφέρει (δύο με τέσσερα χρόνια).

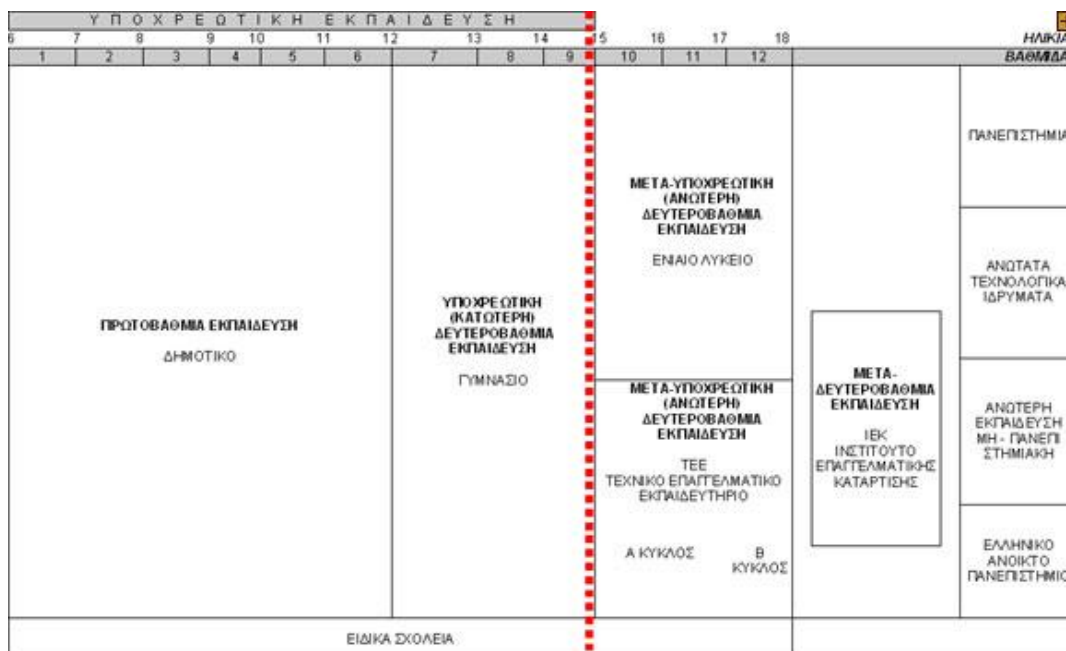
Πιο συγκεκριμένα, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο αποτελεί την βάση της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (εδώ πρέπει να σημειώσουμε δύο στοιχεία. Πρώτον ότι το ΕΑΠ είναι νεότερη προσθήκη στο εκπαιδευτικό σύστημα σε σχέση με τα προαναφερθέντα. Δεύτερον, είναι η πρώτη φορά που γίνεται αναφορά σε ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση). Απευθύνεται σε ευρύτερες ομάδες ενδιαφερομένων και ηλικιακές κατηγορίες.

Στην περίπτωση της ανώτερης αλλά μη πανεπιστημιακής υπάγονται σχολές που εξειδικεύονται σε συγκεκριμένους τομείς (παραδείγματος χάριν στη θρησκεία, στην τέχνη, στον τουρισμό, στο ναυτικό, στο στρατό, τη δημόσια τάξη). Συγκεκριμένα οι σχολές αυτές είναι οι Ανώτερες Εκκλησιαστικές Σχολές, οι Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού, οι Ανώτερες Σχολές Χορού και Δραματικής Τέχνης, οι Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, οι Ανώτερες Σχολές Υπαξιωματικών του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης και οι Σχολές των Σωμάτων Ασφαλείας.

1.4 Δια βίου μάθηση

Η δια βίου μάθηση, έχοντας εμπεδωθεί ακόμα περισσότερο τις πρόσφατες δεκαετίες, οδήγησε στην δημιουργία κέντρων που στοχεύουν στην συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση. Στοχεύει στην συντήρηση, ανανέωση ή/και ενημέρωση των γνώσεων και ικανοτήτων των εργαζομένων ή/και των ανέργων, ώστε να μπορέσουν να βρουν απασχόληση. Σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο χωρίζεται σε τέσσερις κατηγορίες: κατάρτιση ανέργων, κατάρτιση εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα, κατάρτιση εργαζομένων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και κατάρτιση κοινωνικά ευαίσθητων ομάδων.

Η διάρκεια της εκπαίδευσης αυτής ποικίλει αλλά γενικά είναι μικρής διάρκειας. Χωρίζεται στην θεωρητική κατάρτιση των εκπαιδευομένων και κατόπιν στην πρακτική τους άσκηση σε κάποια επιχείρηση. Υπεύθυνοι φορείς στην Ελλάδα για την συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση είναι τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης – μπορούν να είναι είτε ιδιωτικά είτε δημόσια-, ενώ υπεύθυνος για την πιστοποίησή τους είναι το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών.

Συνοπτική Παρουσίαση του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος

Εικόνα 1

Δια βίου μάθηση

Όπως φαίνεται και από τις προσθήκες στο εκπαιδευτικό σύστημα που προαναφέρονται, η σημασία της δια βίου μάθησης αναγνωρίζεται και εντάσσεται (κατά το δυνατόν) και αυτή στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Ως δια βίου μάθηση (ή εκπαίδευση) ορίζεται η αντίληψη ότι η μάθηση εκτείνεται από την γέννηση του ανθρώπου και συνεχίζεται στο σύνολο της ζωής του. Σε αυτή συμπεριλαμβάνονται όλα τα είδη και τύποι εκπαίδευσης, είτε τυπικής είτε μη τυπικής. (wiki1). Βασικά χαρακτηριστικά της είναι ότι είναι εθελοντική, το άτομο αυτό-κινητοποιείται για να συμμετάσχει σε αυτή για προσωπικούς ή επαγγελματικούς λόγους. Πλεονεκτήματά της-πλέον αυτών που έχουν καθαρά εκπαιδευτικό και μορφωτικό χαρακτήρα- είναι το γεγονός της κοινωνικής επαναδραστηριοποίησης, της ενεργού ζωής ως πολίτη αλλά και η προσωπική εξέλιξη που επιδεικνύουν τα άτομα που η δια βίου μάθηση είναι μέρος της ζωής τους.

Σημαντικό στοιχείο είναι ότι η δια βίου μάθηση αναφέρεται σε ενήλικες, γεγονός το οποίο μπορεί να αλλάξει τα εκπαιδευτικά πρότυπα, μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιούνται, καθώς πλέον ο εκπαιδευόμενος αναλαμβάνει ευθύνη για την σωστή εκπαίδευση του. Ως εκ τούτου ο ρόλος της μεταγνώσης¹ γίνεται πιο αποτελεσματικός για την σωστή και επιτυχή δια βίου μάθηση από το άτομο. Για αυτό τον λόγο οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να ακολουθούν συγκεκριμένες Οδηγίες Στρατηγικής Γνωστικής (Cognitive Strategy Instruction-CSI) για να αναπτύξουν την μεταγνώση. Πρέπει να τονίσουμε ότι άτομα που τους παρέχονται καλύτερες οδηγίες για να δημιουργήσουν στρατηγικές για αυτούς επιτυγχάνουν πιο εύκολα και υψηλότερους γνωστικούς στόχους.

Η έννοια της δια βίου μάθησης μπήκε σαν όρος στη Δανία ήδη από το 1971. Απο τότε οι τεχνολογικές αλλαγές και καινοτομίες που έχουν λάβει χώρα είναι τέτοιες που έχουν αλλάξει τις εκπαιδευτικές ανάγκες αλλά και δυνατότητες. Το δίπολο της αυστηρής μάθησης (απόκτηση γνώσεων στο εκάστοτε εκπαιδευτικό ίδρυμα) και της αυστηρής εφαρμογής (πραγματοποίηση στον εργασιακό των όσων έχει διδαχθεί το άτομο). Πλέον –και κυρίως με βάση το σκεπτικό της δια βίου μάθησης- η μάθηση είναι μια κυκλική ανατροφοδοτούμενη διαδικασία. Οι δύο μέχρι πρότινος ξεχωριστές οντότητες, αυτές της μάθησης και της εφαρμογής, γίνονται μια κοινή οντότητα που εναλλάσσεται.

Παρόμοιες μορφές υπάρχουν πριν όμως το 1971. Στην Σουηδία υπάρχουν εδώ και περίπου έναν αιώνα οι «μαθησιακοί κύκλοι» που εξυπηρετούν το ρόλο της δια βίου μάθησης αλλά με πιο χαλαρές δομές- δεν υπάρχει εκπαιδευτής και το η ομάδα αποφασίζει ποιο θα είναι το περιεχόμενο που θα καλυφθεί (μια μορφή που μοιάζει σε κάποιο βαθμό στα cMOOC που θα δούμε στην συνέχεια). Μέχρι τώρα οι όσες προσπάθειες για την δια βίου μάθηση έγιναν ήταν περιορισμένες και άπτονταν συγκεκριμένων πρωτοβουλιών. Για αυτό βλέπουμε να γίνονται κυρίως στα πλαίσια παραδοσιακών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Σημαντική βοήθεια για την προώθηση της δια βίου μαθήσεως και την εκπλήρωση των αναγκών που συνάδουν με αυτή προσφέρουν τα ανοιχτά εκπαιδευτικά ιδρύματα που υποστηρίζουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (στην Ελλάδα τον ρόλο αυτό παίζει το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο που θα δούμε στην συνέχεια). Το γεγονός ότι μέσω αυτών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων δεν υπάρχει χρονικός, χωρικός και ηλικιακός περιορισμός ευνοούν τους ενδιαφερόμενους για την δια βίου μάθηση. Εδώ βλέπουμε την συμπίεση των ανοιχτών πανεπιστημίων. Είναι η πρώτη που παρατηρείτε. Στην συνέχεια θα δούμε άλλη μία.

---

¹ Μεταγνώση ή μεταγινώσκειν: η γνώση και ενημερότητα του ατόμου για τις γνωστικές του διεργασίες

Στο σύγχρονο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον, όπου οι εξελίξεις είναι γρήγορες και οι ρυθμοί αλλαγών ιδιαίτερα υψηλοί, η δια βίου μάθηση είναι πιο σημαντική όσο ποτέ.

Η ανάγκη αυτή αναγνωρίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που οδήγησε στην δημιουργία συμφώνου (Μνημόνιο της Λισαβόνας για τη Δια Βίου και Διευρυμένη Μάθηση, Μάρτιος 2000) με σκοπό την συμμόρφωση των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών στην ανάγκη αυτή.

Η συμφωνία αυτή πήρε πραγματική μορφή με την Απόφαση αριθ. 1720/2006/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2006 (η ενεργοποίηση της απόφασης άρχισε από την 1^η Ιανουαρίου 2007 και είχε διάρκεια 7 έτη). Η επίσημη ονομασία του ήταν Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης και ενσωμάτωσε τα ήδη υπάρχοντα προγράμματα δια βίου μάθησης (ΣΩΚΡΑΤΗΣ II, LEONARDO II και Jean Monnet) με την εξής δομή:

«Α. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Comenius: Προσχολική και σχολική εκπαίδευση

Erasmus: Ανώτατη εκπαίδευση

Leonardo Da Vinci: Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Grundtvig: Εκπαίδευση ενηλίκων

B. ΕΓΚΑΡΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ανάπτυξη πολιτικής (ARION, CEDEFOP, δίκτυο EYRIDICE, κ.λ.π)

Πρώθηση εκμάθησης γλωσσών

Καινοτόμες προσεγγίσεις στη διδασκαλία και στη μάθηση με τη χρήση ΤΠΕ

Διάδοση - αξιοποίηση αποτελεσμάτων

Γ. JEAN MONNET Το πρόγραμμα σχετίζεται με θέματα ευρωπαϊκής ενοποίησης σε Πανεπιστημιακό επίπεδο.»

Μεγάλη ώθηση όμως – όπως σημειώνεται- έδωσαν τα MOOCs από το 2008 και πλέον, δίνοντας μια έντονη χροιά εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην δια βίου μάθηση. Ουσιαστικά από το 2008 και πλέον η δια βίου μάθηση και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορούμε να πούμε ότι άρχισαν να συμπορεύονται δυναμικά. Η συμπόρευση αυτή είναι η δεύτερη για την δια βίου μάθηση. Η πρώτη ήταν με τα ανοιχτά πανεπιστήμια. Σε αυτό το σημείο είναι η πρώτη φορά που βλέπουμε να δημιουργείτε ένα βασικό (στοιχειώδες) πλέγμα μεταξύ των διαφόρων τρόπων και επιπέδων εκπαίδευσης με λογικό επακόλουθο την αλληλεπίδρασή τους, την οποία θα δούμε και θα μελετήσουμε στην συνέχεια.

1.5Εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Ορισμός

Η έννοια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και ο ορισμός της σε ακαδημαϊκό επίπεδο δεν έχει διασαφηνιστεί πλήρως, υπό την έννοια ότι δεν υπάρχει ένας ορισμός που θεωρείται ότι καλύπτει το σύνολο των γενικών εννοιών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Παρά ταύτα θα χρησιμοποιήσουμε εν προκειμένω τον ορισμό που δίνει η Ένωση Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής . Συγκεκριμένα ορίζει την εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ως:

« Η απόκτηση γνώσης και ικανοτήτων με την μεσολάβηση πληροφοριών και οδηγιών, χρησιμοποιώντας όλες τις δυνατές τεχνολογίες και άλλες μορφές εκπαίδευσης εξ αποστάσεως»

Educational Technology Review, Frederick B. King et al.

Παρά ταύτα θεωρείται ότι ο ορισμός αυτός μπορεί να συμπληρωθεί και να είναι πληρέστερος. Θέματα που μπορούν να προστεθούν σαν αναφορές-επεξηγήσεις στον ορισμό έχουν να κάνουν με την επίσημη ή όχι μορφή παροχής της εκπαίδευσης , την απόσταση των μαθητών με τον εκπαιδευτή (χρονική ή/και φυσική), του τρόπου διδασκαλίας κ.λπ.

Οπότε καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η ύπαρξη ενός ορισμού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι δύσκολη και δεν υπάρχει ορισμός που να συμπεριλαμβάνει όλα τα επιμέρους στοιχεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (πολλώ δεν μάλλον με τις εξελίξεις που έχει φέρει η άνοδος των MOOCs). Για αυτό επιλέξαμε αυτόν τον γενικό ορισμό , οποίος μπορεί να κατατοπίσει επαρκώς κάποιον που δεν ασχολείται με τον τομέα την εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

1.5.1Η ιστορία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η έννοια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δεν είναι νέα. Σαν ιδέα αλλά και σαν υλοποίηση υπήρχε και τον 20^ο αιώνα, αρχίζοντας όμως ακόμα νωρίτερα. Η πρώτη προσπάθεια εμφανίζεται σε διαφήμιση το 1728 στην εφημερίδα «Boston Gazette», στο οποίο διδασκόταν η στενογραφία . Το πρώτο εξ αποστάσεως μάθημα που έγινε με την σύγχρονη έννοια του όρου έγινε την δεκαετία του 1840 από τον Sir Isaac Pitman και πάλι στο μάθημα της στενογραφίας, μέσω καρτ ποστάλ.

Πρώτη φορά που η εξ αποστάσεως εκπαίδευση πήρε επίσημη μορφή ήταν το 1858 από το University of London(αργότερα γνωστό ως University College London), όταν το πανεπιστήμιο εγκαθίδρυσε το Εξωτερικό Πρόγραμμα, υποστηριζόμενο από την βασίλισσα Βικτωρία , απευθυνόμενο σε σπουδαστές που δεν προέρχονταν από εύρωστο οικονομικό περιβάλλον.

Αργότερα , με την επέκταση του κινηματογράφου την δεκαετία του 1920 και του ραδιοφώνου την δεκαετία του 1930 έγιναν οι πρώτες προτάσεις για την εκμετάλλευση των μέσων αυτών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι αρχικές προσπάθειες έγιναν για την εκμετάλλευση του ραδιοφώνου , καθώς ήταν περισσότερο διαδεδομένο.

Η πρώτη προσπάθεια έγινε το 1948 στο Κεντάκι των ΗΠΑ. Η διαδικασία είχε ως εξής, οι εξ αποστάσεως σπουδαστές πλήρωναν μέσω του δήμου (στον οποίο άνηκε/υπαγόταν το τοπικό πανεπιστήμιο) τέλη για την φοίτησή τους, έπαιρναν το διδακτικό υλικό μέσω ταχυδρομείου και είχαν την δυνατότητα να παρακολουθούν ζωντανά διαλέξεις και συζητήσεις από τις τάξεις του Πανεπιστημίου του Λούισβιλ (University of Louisville). Η επιτυχία των μαθημάτων μέσω ραδιοφώνου άρχισε να ξεθωριάζει την δεκαετία του 1950.

Στην συνέχεια έγιναν πολλές προσπάθειες να χρησιμοποιηθεί για τον ίδιο σκοπό η τηλεόραση, που παρά τις εκτεταμένες προσπάθειες και την γενναία χρηματοδότηση από το Ίδρυμα Φόρντ (Ford Foundation) δεν είχαν επιτυχία.

Αρκετά αργότερα η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπόρεσε να πάρει μία ακόμα μορφή και να είναι προσβάσιμη σε ακόμα μεγαλύτερο κοινό. Το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο (Open University), το οποίο άρχισε να σχεδιάζεται το 1965 μέσω τηλεοπτικών εκπομπών, ενώ δέχτηκε τους πρώτους μαθητές του (25.000) το 1971. Η πρωτοβουλία αυτή είχε και μιμητές, καθώς το Athabasca University (το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο του Καναδά) το 1970, το Εθνικό Πανεπιστήμιο Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (National University of Distance Education) της Ισπανίας το 1972, το Πανεπιστήμιο της Χάγης (FernUniversität Hagen ή FU Hagen) στην Γερμανία το 1974.

Ο άμεσος πρόγονος όμως της σημερινής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μπορούμε να πούμε ότι ήρθε ως αποτέλεσμα της προσπάθειας της Συντονιστικής Επιτροπής για την Ανώτερη Εκπαίδευση στην Καλιφόρνια (Coordinating Commission for Higher Education in California) κατά τα έτη 1970 με 1972, η οποία χρηματοδότησε ένα πρόγραμμα για την διερεύνηση των δυνατοτήτων της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η μελέτη αυτή οδήγησε στην αλλαγή στην νομοθεσία, ώστε αυτή να μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην εκτός αίθουσας διδασκαλία και άνοιξε τον δρόμο για τα τηλεμαθήματα. Αυτά θεωρούνται πρόδρομος των ζωντανών διαδικτυακών μαθημάτων του σήμερα.

Όλα τα παραπάνω αναφερθέντα στοιχεία μπορούν να μας οδηγήσουν σε ένα ασφαλές συμπέρασμα. Η ζήτηση για την γνώση (εκπαίδευση) ήταν πάντα ιδιαίτερα υψηλή, ακόμα και από εποχές που η ιδέα πως όλοι μπορούν να μορφωθούν/εκπαιδευτούν δεν ήταν διαδεδομένη. Η ζήτηση φαίνεται να μεγαλώνει συνέχεια, αν λάβουμε υπ' όψιν μας και την υψηλή συμμετοχή που είχαν διάφορες προσπάθειες απομακρυσμένης εκπαίδευσης στο παρελθόν.

Επιπλέον πρέπει να αναγνωριστεί ο ρόλος των ακαδημαϊκών στο σημείο αυτό, καθώς δεν αναγνώρισαν την ανάγκη για μεγαλύτερη προσφορά γνώσης αλλά επιπλέον πολλές φορές πρωτοστάτησαν σε προσπάθειες για να γίνει η πρόσβαση σε περισσότερους ευκολότερη. Κυρίως στην περίπτωση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στις πρωτοβουλίες που έβαλαν χώρα τον 20^ο αιώνα οι εκπαιδευτικοί είναι αυτοί που πρωτοστάτησαν.

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα συνδυάστηκαν δυο συνθήκες που ώθησαν την ανάγκη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μας οδήγησαν σε αυτή. Πρώτον, η ανάγκη και η ζήτηση για εκπαίδευση έχει περάσει κάθε προηγούμενο. Πλέον της σταθερής ζήτησης για την τυπική γνώση/εκπαίδευση με σκοπό την εύρεση εργασίας κυρίως, πρέπει να προσθέσουμε την αυξημένη ζήτηση για μη τυπική εκπαίδευση, για τυπική εκπαίδευση αλλά υψηλότερου επιπέδου εξαιτίας του συνεχόμενα αυξανόμενου ανταγωνισμού από όλο τον κόσμο πλέον.

Επιπροσθέτως, το επίπεδο γνώσης έχει αυξηθεί σε τέτοιο βαθμό που η ανάγκη εξειδίκευσης είναι υποχρεωτική για την επαγγελματική επιβίωση. Οπότε η ανάγκη για εκπαίδευση έχει αυξηθεί και εξαιτίας της ανάγκης εξειδικευμένης γνώσης, η οποία στο παρελθόν δεν ήταν τόσο υψηλή.

Σε συνδυασμό με τα αίτια που οδήγησαν σε αύξηση της ανάγκης συμπληρώθηκε και άλλος ένας παράγοντας που μας οδήγησε στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Πλέον υπάρχουν όλες οι τεχνολογικές δομές για την υποστήριξη της απομακρυσμένης εκπαίδευσης. Ας τα δούμε έναν ένα τα δομικά στοιχεία. Έχουμε πλέον το υψηλότερο ποσοστό ιστορικά ανθρώπων που έχουν τουλάχιστον μία τηλεπικοινωνιακή ή/και υπολογιστική συσκευή (ηλεκτρονικό υπολογιστή, κινητό τηλέφωνο, smartphone, tablet PC). Σε αυτό το γεγονός πρέπει να προσθέσουμε το-ίσως- ακόμα πιο σημαντικό στοιχείο, πως πολύ μεγάλο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού

έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο. Ακόμα πιο εντυπωσιακά είναι τα στοιχεία στις ανεπτυγμένες όπου η πρόσβαση στο διαδίκτυο αφορά ποσοστό πολύ μεγαλύτερο του 50% του συνολικού πληθυσμού. Αυτός ο συνδυασμός των τεχνολογικών δομών έδωσε μέσα (ή αν το σκεφτούμε ανάποδα εκμηδένισε το κόστος) για την παροχή πλούσιας, πολυδιάστατης και πολυμεσικής απομακρυσμένης εκπαίδευσης.

Απόδειξη του γεγονότος ότι οι τεχνολογικές υποδομές έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην επέκταση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι το γεγονός ότι περισσότερες μορφές απομακρυσμένης εκπαίδευσης καθώς και μεγαλύτερες ιδιωτικές επενδύσεις έλαβαν χώρα στον συγκεκριμένο τομέα, όσο η επέκταση των πολυμέσων και του διαδικτύου αύξανε και ήταν προσβάσιμη σε όλο και μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού.

Με τον συνδυασμό αυτών των δύο παραγόντων οδηγηθήκαμε στην εξάπλωση της εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Από την μία η επέκταση της ανάγκης για γνώση/εκπαίδευση και από την άλλη η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για αυτή οδήγησαν στην φυσική εξάπλωση της απομακρυσμένης εκπαίδευσης.

Συνοπτικά και από μία πιο πρακτική σκοπιά μπορούμε να αναφέρουμε επιγραμματικά μερικούς ακόμα λόγους που αποτελούν πλεονέκτημα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και ώθησαν προς την πλευρά της.

Πρώτον τα εξ αποστάσεως μαθήματα είναι-ή μπορούν να είναι πιο οικονομικά. Αυτό είναι λογικό καθώς στην περίπτωση τους δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας που οδηγούν και σε πτώση του κόστους της γνώσης.

Δεύτερον, μπορούν να γίνουν πιο ευέλικτα και καλύτερα προσαρμοσμένα προς τον εργαζόμενο. Η άνεση της παρακολούθησής τους από οπουδήποτε και η πληθώρα των μέσων για την εκμάθηση οδηγούν σε αυτό το αποτέλεσμα.

Τρίτον, η –δυστυχώς- υψηλή ποιότητά τους. Δεν πρέπει να παραβλέπουμε ότι πλέον των μαθητών που μπορούν να προέρχονται από όλο τον κόσμο, το ίδιο ισχύει και για τους διδάσκοντες, με αποτέλεσμα ο υψηλότερος ανταγωνισμός να δίνει και υψηλότερης ποιότητας υπηρεσία (εκπαίδευση).

1.6 Πως προκύπτει ο όρος MOOCs

Ο όρος MOOC είναι αρκτικόλεξο το οποίο προέρχεται από τις λέξεις massive open online course (μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα), τα οποία είναι διαδικτυακά μαθήματα που έχουν σκοπό την μαζική- κατά το δυνατόν απεριόριστη- συμμετοχή με/μέσω της ελεύθερης πρόσβασης σε αυτά μέσω του διαδικτύου.

Ανάλογα με το είδος τους παρέχουν και διαφορετικές δυνατότητες. Πλέον του παραδοσιακού εκπαιδευτικού υλικού που παρέχουν (παραδείγματος χάριν μαγνητοσκοπημένες διαλέξεις, υλικό ανάγνωσης και προβλήματα προς λύση κ.λπ.) μπορούν δυστυχώς να παρέχουν διαδραστικά φόρουμ υποστήριξης των χρηστών τους με σκοπό να υποστηρίξουν τις αλληλεπιδράσεις της κοινότητας ανάμεσα στους σπουδαστές, βοηθούς καθηγητών και τους καθηγητές.

Αποτελούν έναν από τους νεότερους και πιο ερευνημένους τομείς της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, καθώς παρουσιάστηκαν μόλις το 2008 και άρχισαν να γίνονται πιο δημοφιλή από το 2012 και πλέον. Συγκεκριμένα το έτος 2012 ορίστηκε από πολλούς ως «έτος των MOOC», αφού εκείνη την χρονιά εμφανίστηκαν οι περισσότερες ιδιωτικές πρωτοβουλίες και

επενδύσεις στον τομέα αυτό συμπεριλαμβανομένων κάποιων πολύ γνωστών πλέον MOOCs όπως τα Coursera, Udacity, και edX.

Στην συνέχεια θα παρουσιάσουμε μία λίστα με τους πιο σημαντικούς παρόχους MOOC

Πάροχοι	Χαρακτήρας	Έδρα	Έτος ίδρυσης	Τύπος περιεχομένου άδειας
Canvas Network	Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2008	Κατοχυρωμένα δικαιώματα, χρειάζεται εγγραφή
Coursera	Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2012	Ελεύθερο για εγγεγραμμένους χρήστες, διαφορετικού τύπου άδειες κατά μάθημα
Coursera	Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2012	-----
Eliademy	Κερδοσκοπικός	Φινλανδία	2012	-----
Iversity	Κερδοσκοπικός	ΕΕ	2013	-----
NovoEd	Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2013	-----
One Month	Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2013	-----
Open2Study	Κερδοσκοπικός	Αυστραλία	2013	-----
OpenClassrooms	Κερδοσκοπικός	Γαλλία	2007	-----
OpenLearning	Κερδοσκοπικός	Αυστραλία	2012	-----
Udacity	Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2012	-----
Udemy	Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2010	-----
WizIQ	Κερδοσκοπικός	Ινδία/ΗΠΑ	2007	Κατοχυρωμένα δικαιώματα
openHPI	-----	Γερμανία	2012	Κατοχυρωμένα δικαιώματα
Academic Earth	Μη Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2009	Κατοχυρωμένα δικαιώματα. Παρέχει συνδέσμους σε άλλα μαθήματα με άλλο τύπο άδειας.

Πάροχοι	Χαρακτήρας	Έδρα	Έτος ίδρυσης	Τύπος άδειας περιεχομένου
edX	Μη Κερδοσκοπικός	HOA	2012	Κατοχυρωμένα δικαιώματα
FutureLearn	Μη Κερδοσκοπικός	HB	2012	Κατοχυρωμένα δικαιώματα
Khan Academy	Μη Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2006	Κατοχυρωμένα δικαιώματα, ελεύθερο, χωρίς υποχρεωτική εγγραφή
NPTEL	Μη Κερδοσκοπικός	Ινδία	2006	Δωρεάν, χωρίς εγγραφή με άδεια Creative Commons Attribution-ShareAlike
Peer to Peer University	Μη Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2009	Creative Commons Attribution Share Alike 4.0
Stanford Online	Μη Κερδοσκοπικός	ΗΠΑ	2006	Δωρεάν για εγγεγραμμένους χρήστες, προσωπική/μη κερδοσκοπική χρήση

Εικόνα 2

Τα πρώτα MOOCs έδωσαν έμφαση στην ελεύθερη χρήση των διαφόρων δυνατοτήτων/χαρακτηριστικών τους, δίνοντας πρόσβαση στο υλικό τους, το σύνολο της δομής τους και την εκπλήρωση των εκπαιδευτικών τους στόχων με σκοπό την επαναχρησιμοποίηση πηγών και ανάμειξη τους στα πλαίσια του σκεπτικού περί κοινής/συγκεντρωμένης γνώσης με σκοπό να την προάγουν και να την διαδώσουν περισσότερο. Στην συνέχεια εμφανίστηκαν και άλλα MOOCs- πολλά από αυτά με σκοπό την εμπορική εκμετάλλευση- τα οποία προσέφεραν περιορισμένη πρόσβαση προς το κοινό, ενώ κρατούσαν το καθεστώς πλήρους πρόσβασης για σπουδαστές.

Από δομικής πλευράς αυτά χωρίζονται σε δύο είδη. Πλέον αυτού του διαχωρισμού θα κάνουμε αναφορά πως αυτά μπορούν να χωριστούν σε οκτώ κατηγορίες, κοιτώντας τα από παιδαγωγικής απόψεως.

Ο διαχωρισμός με βάση την δομή τους χωρίζει τα MOOCs σε cMOOCs και xMOOCs. Τα cMOOCs προέρχονται από τον όρο connectivist MOOCs, βασιζόμενοι στην κονεκτιβιστική(διασυνδεδεμένη) οπτική της παιδαγωγικής, σύμφωνα με την οποία το υλικό του μαθήματος δεν πρέπει να είναι προεπιλεγμένο, αλλά να συγκεντρώνεται, αναμοχλεύεται, επαναξιολογείται. Επιπλέον υπάρχει η νοοτροπία ότι η δομή του οδηγεί τους μαθητεύομενους στην συνεργασία μεταξύ τους ώστε να μπορεί ο ένας να απαντά σε ερωτήσεις του άλλου ή να μπορούν να συνεργαστούν αρμονικά σε κοινά έργα/εργασίες. Το γεγονός αυτό οδηγεί στο να υπάρχει υψηλή ευελιξία στην μάθηση, καθώς μπορούν εύκολα να

ανατρέξουν σε προηγούμενες ερωτήσεις ή/και αναφορές, με στόχο την καλύτερη κατανόηση της διδαχθείσας ύλης ή/και του γνωστικού αντικειμένου που τους ενδιαφέρει. Υποστηρίζεται επίσης πως τα CMOOCs υποστηρίζουν καλύτερα τον συνεργατικό διάλογο και την γνώση.

Στον αντίποδα τα XMOOCs προσομοιάζουν περισσότερο στην παραδοσιακή διδασκαλία. Χρησιμοποιούνται ως επί το πλείστον μικρές παρουσιάσεις με την χρήση πολυμέσων, μικρά κουίζ και τέστ. Επικεντρώνονται στην κατανόηση, με στοχευμένα video μικρής διάρκειας, παρά κανονικής διάρκειας διαλέξεις, ενώ μέσω αυτοματοποιημένων τέστ ελέγχουν τον βαθμό κατανόησης και αφομοίωσης του διδαχθέντος υλικού.

Ο διαχωρισμός που μόλις αναφέρεται στην δομή που έχουν τα MOOCs και είναι ο πιο διαδεδομένος. Αυτός είναι καλός, απλός, σαφής και ο πιο εύκολα κατανοητός για να γίνει κατανοητή η ιδέα και η μορφή των MOOCs. Παρά ταύτα δεν είναι ο μοναδικός που υπάρχει. Ένας ενδιαφέρον διαχωρισμός των MOOC είναι και αυτός από παιδαγωγικής απόψεως. Σε αυτόν έχουμε περισσότερες υποκατηγορίες MOOCs. Πολλοί θεωρούν ότι ο διαχωρισμός μπορεί να γίνει σε ακόμα περισσότερες υποκατηγορίες- γίνονται αναφορές σε πλέον των 20 υποκατηγοριών-, αλλά το πλήθος των κατηγοριών είναι ιδιαίτερα μεγάλο και δύσκολο στην διαχείριση και ερευνητική μελέτη σε επόμενο επίπεδο.

Ο διαχωρισμός που παρουσιάζουμε εδώ έχει γίνει από τον Donald Clark και ορίζει τα κάτωθι είδη MOOC:

transferMOOCs (μεταφέροντα MOOCs)

Τα συγκεκριμένα MOOCs μεταφέρουν την παραδοσιακή διδασκαλία της τάξης σε μία πλατφόρμα MOOC, στηριζόμενοι στο σκεπτικό πως η αναγνωρισιμότητα του εκπαιδευτικού ιδρύματος μπορεί να προσελκύσει εκπαιδευόμενους. Πολλά από αυτά λειτουργούν ακριβώς όπως ένα παραδοσιακό μάθημα με διαλέξεις, μικρά τέστ, προόδους και εργασίες. Χαρακτηριστική περίπτωση ενός τέτοιου MOOC είναι το Coursera.

madeMOOCs

Αυτά τα MOOC τείνουν να είναι πιο καινοτόμα στην χρήση video. Επίσης τείνουν να έχουν μια πιο επίσημη και στοχευμένη προς την ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργούν, καθώς και πιο ενδιαφέρουσες εργασίες και διαδραστικές εμπειρίες μέσω της χρήσης λογισμικού. Τείνουν να θεωρούνται πιο επαγγελματικά, εξού και η ονομασία που τους δίδεται ως VOOCs (Vocational Open ONine Courses). Χαρακτηριστική περίπτωση ενός τέτοιου MOOC είναι το Udacity.

synchMOOCs

Ο όρος synchMOOCs προέρχεται από τον όρο Synchronous MOOCs(σύγχρονα MOOCs) και αποτελούν ιδιαίτερα δομημένα MOOCs, υπό την έννοια ότι έχουν συγκεκριμένη ημέρα έναρξης, συχνά συγκεκριμένες προθεσμίες για εργασίες και αξιολογήσεις, ενώ η ημερομηνία λήξης είναι συγκεκριμένη. Συχνά είναι δομημένα με βάση το ακαδημαϊκό ημερολόγιο. Σε αυτή την μορφή προσφέρονται μαθήματα από το Coursera και το Udacity

asynchMOOCs

Ο όρος asynchMOOCs προέρχεται από τον όρο Asynchronous MOOCs(ασύγχρονα MOOCs) και ουσιαστικά είναι ακριβώς το αντίθετο των synchMOOCs, καθώς δεν έχουν συχνές ή καθόλου εναρκτήριες ημερομηνίες, έχουν πιο χαλαρές ή καθόλου προθεσμίες για εργασίες και αξιολογήσεις και σε κάποιες περιπτώσεις καθόλου ημερομηνία λήξης. Από παιδαγωγικής απόψεως συμφέρουν γιατί είναι πιο ευέλικτα καθώς μπορεί κάποιος να τα αρχίσει ανά πάσα

στιγμή, οπουδήποτε και δεν υπόκεινται σε προβλήματα εξαιτίας της διαφοράς ώρα ανά τον κόσμο. Αποτελεί ενδιαφέρον στοιχείο ότι η πλατφόρμα Udacity έχει χαλαρώσει τον ρυθμό διδασκαλίας στα μαθήματά της για να προσαρμόζονται περισσότερο στον ρυθμό των χρηστών. Στον αντίλογο, πολλοί θεωρούν ότι αυτή η προσαρμογή έχει γίνει με σκοπό να μειωθεί το πλήθος το εκπαιδευομένων που παρατάει τα μαθήματα εξαιτίας των ασφυκτικών προθεσμιών. Η πλατφόρμα Coursera προσφέρει σχετικά μαθήματα ανοιχτά με την μορφή αυτοδιδασκαλίας χωρίς να εγγυάται όμως την απόκτηση πιστοποίησης.

adaptiveMOOCs(προσαρμοζόμενα MOOCs)

Τα adaptiveMOOCs χρησιμοποιούν σχετικούς αλγορίθμους , ώστε να παρέχουν μια προσαρμοσμένη στα δεδομένα και τις ανάγκες του χρήστη εμπειρία, βασισμένη σε δυναμικές αξιολογήσεις και δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί από άλλα μαθήματα. Σύμφωνα με το Ίδρυμα Gates (Gates Foundation) είναι μια σημαντική περιοχή έρευνας και δράσης για μεγάλης κλίμακας παραγωγικότητα στα διαδικτυακά μαθήματα. Αυτά τα μαθήματα δεν παρέχουν απλή τυποποιημένη γνώση αλλά μια προσαρμοζόμενη εκπαιδευτική εμπειρία. Τα στατιστικά στοιχεία που προκύπτουν από την τέλεση αυτών των μαθημάτων χρησιμοποιούνται για την βελτίωση αυτών.). Χαρακτηριστική περίπτωση ενός MOOC που πρωτοστατεί σε αυτή την κατηγορία είναι το Cogbooks .

groupMOOCs (Ομαδικά)

Τα groupMOOCs αρχίζουν με μικρές συνεργαζόμενες ομάδες εκπαιδευομένων. Οι ομάδες διαχωρίζονται από λογισμικό έχοντας σαν κριτήρια την γεωγραφική τοποθεσία, την ικανότητα του εκπαιδευόμενου και το είδος του μαθήματος. Έχουν μέντορες που τους βοηθούν σε αυτά , ενώ βαθμολογούν ο ένας τον άλλο για την αφοσίωσή του στο μάθημα. Πολλές φορές οι ομάδες αυτές μπορούν να διαλυθούν και να επανασηματιστούν κατά την διάρκεια των μαθημάτων. Σκοπός τους είναι η υψηλότερη διατήρηση εκπαιδευομένων. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι για κάποιες περιπτώσεις μαθημάτων η χαλαρή δομή των MOOC οδηγεί σε μείωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

connectivistMOOCS

Έχοντας ως πρωτοπόρους σε αυτά τους Gerge Siemens και Stephen Downes , αυτά τα MOOC βασίζονται περισσότερο στις δυνατότητες που τους δίνουν οι διασυνδέσεις του δικτύου που υπάρχει παρά σε προσχεδιασμένο περιεχόμενο του μαθήματος. Σκοπός τους είναι η απόκτηση και ο διαμοιρασμός γνώσης από τους συμμετέχοντες, παρά η απόκτηση δεδομένης και τυποποιημένης γνώσης . Τα μαθήματα αυτά δημιουργούν την δικιά τους πορεία ανάλογα με τους συμμετέχοντες .

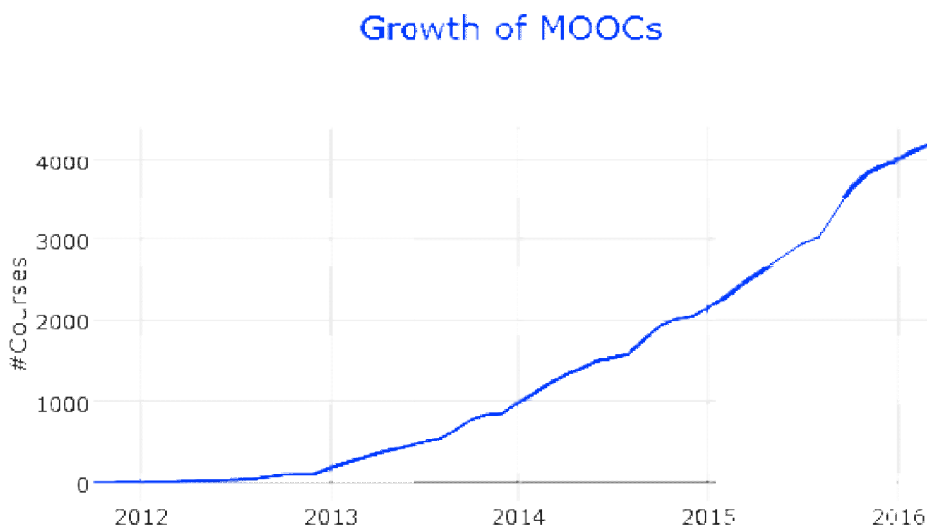
miniMOOCSs

Μέχρι ώρας τα MOOCs που έχουμε αναφέρει τείνουν να είναι σχεδιασμένα για μαθήματα περισσότερο για κάποια ακαδημαϊκά προγράμματα βασισμένα στο παραδοσιακό τους προγραμματισμό. Έχει όμως αρχίσει και εμφανίζεται ξεκάθαρα η ανάγκη για πιο μικρά MOOCs, που μπορούν να δώσουν στον εκπαιδευόμενο ένα πιο συγκεκριμένο σύνολο γνώσης και ικανοτήτων. Αυτή η ανάγκη εκπληρώνεται από τα miniMOOCs . Αυτό φαίνεται να είναι πιο σύνηθες σε MOOCs κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στα οποία προσφέρεται πιο πυκνή γνώση σε μικρότερο χρονικό πλαίσιο. Ταιριάζουν κυρίως σε συγκεκριμένους τομείς και πακέτα εργασιών με πολύ συγκεκριμένους και ξεκαθαρισμένους εκπαιδευτικούς στόχους. Χαρακτηριστική περίπτωση ενός MOOC που τείνει να ξεχωρίσει σε αυτή την κατηγορία είναι το Open Badges .

1.7Η ανάπτυξη και εξάπλωση των MOOCs (2015)

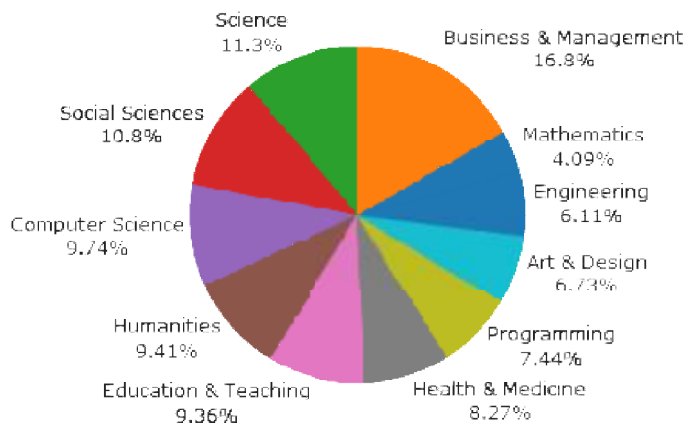
Τα MOOCs κατάφεραν το τελευταίο χρόνο να έχουν περισσότερους μαθητευόμενους από ότι είχαν τα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας τους. Σύμφωνα με στοιχεία πάνω από 35 εκατομμύρια μαθητές γράφτηκαν για ένα τουλάχιστον μάθημα μέσα στο 2015. Το εντυπωσιακό στοιχείο στην περίπτωση αυτή είναι το γεγονός ότι ουσιαστικά διπλασιάστηκε το πλήθος των εκπαιδευομένων από MOOCs σε σχέση με την ακριβώς προηγούμενη χρονιά (2014) κατά την οποία υπήρχαν 16 με 18 εκατομμύρια εγγεγραμμένοι. Το πιο επιτυχημένο μάθημα που προσφέρεται αυτή την στιγμή από διάφορα MOOCs είναι το «Understanding IELTS: Techniques for English Language Tests», το οποίο αριθμεί μέχρι τώρα 440χιλιάδες εκπαιδευομένους και προσφέρεται από το Βρετανικό Συμβούλιο (British Council).

Μια άλλη ενδιαφέρουσα εικόνα για την δυναμική που έχουν τα MOOCs είναι αν δούμε τον ρυθμό με τον οποίο αυξάνονται τα προσφερόμενα μαθήματα, αλλά και το συνολικό τους πλήθος. Αν και ο ρυθμός αύξησης έπεσε την χρονιά που μας πέρασε από 100% στο 75% παραμένει εντυπωσιακό το γεγονός ότι κατά το έτος 2015 προστέθηκαν 1.800 μαθήματα, οδηγώντας σε ένα σύνολο 4.200 μαθημάτων να προσφέρονται από MOOCs. Η γραφική παράσταση που ακολουθεί είναι χαρακτηριστική:

Εικόνα 3

Η εξάπλωσή τους είναι σχετικά ισορροπημένη όσον αφορά το εύρος και τα είδη των μαθημάτων που διδάσκονται. Τα πιο επιτυχημένα μαθήματα αφορούν τα Οικονομικά και την Διοίκηση επιχειρήσεων. Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι και στην συνέχεια που θα δούμε τα ανοιχτά μαθήματα που προσφέρονται από τα ελληνικά πανεπιστήμια η ίδια κατηγορία μαθημάτων είναι επίσης πολύ ψηλά (δεύτερη στο σύνολο). Ακολουθούν στην συνέχεια οι Θετικές Επιστήμες και στην Τρίτη θέση είναι οι Κοινωνικές Επιστήμες. Η θεματική ενότητα με τα λιγότερα προσφερόμενα μαθήματα είναι τα Μαθηματικά (μόλις το ένα τέταρτο των μαθημάτων που αντίστοιχα προσφέρονται στην ενότητα Οικονομικά και Διοίκηση). Το γράφημα που ακολουθεί μπορεί να δώσει μια πιο ξεκάθαρη εικόνα:

Εικόνα 4: Η Διανομή των Μαθημάτων ανά Θεματική Ενότητα

Τελευταίο και πολύ σημαντικό στοιχείο που θα αναφέρουμε είναι η γλώσσα στην οποία γίνονται τα μαθήματα. Στην συντριπτική τους πλειοψηφία είναι στα αγγλικά (καθώς και οι περισσότερες πλατφόρμες έχουν δημιουργηθεί και λειτουργούν σε χώρες που η επίσημη γλώσσα είναι τα αγγλικά), αν και το ποσοστό των μαθημάτων που γίνονται στα αγγλικά έπεσε από το 80% στο 75%.

Αυτό συνέβη κυρίως λόγω της ανάπτυξης MOOCs από παρόχους που έχουν συγκεκριμένες γεωγραφικές κατευθύνσεις (το γαλλικό MOOC που ονομάζεται FUN και το αντίστοιχο ισπανικό MiriadaX). Επιπλέον -επειδή πολλές από τις πλατφόρμες MOOC είναι επιχειρήσεις και όχι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί- αρχίζουν να προσφέρουν στις πλατφόρμες τους περισσότερες γλώσσες για την τέλεση των μαθημάτων, ώστε ανοίγοντας την πλατφόρμα τους στο διεθνές κοινό να αυξήσουν τα έσοδά τους.

Οι τρεις πιο πολύ ομιλούμενες γλώσσες σε MOOCs είναι τα αγγλικά και στην συνέχεια τα ισπανικά και τα γαλλικά (ως αποτέλεσμα των αντίστοιχων στοχευμένων MOOCs). Παρά ταύτα προσφέρονται μαθήματα σε 16 συνολικά διαφορετικές γλώσσες (πλέον των τριών πρώτων είναι Ιταλικά, Κινέζικα, Γερμανικά, Αραβικά, Ρώσικα, Τούρκικα, Πορτογαλικά, Ιαπωνικά, Εβραϊκά, Ολλανδικά, Εσθονικά, Βασκικά και Κορεάτικα).

1.8 Πως τα MOOCs υπεισέρχονται στην εκπαίδευση στην Ελλάδα

Μέχρι αυτό το σημείο έχουμε δει τις δομές και την ιστορική πορεία της εκπαίδευσης και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Στην συνέχεια θα αναφερθούμε στο πως λειτουργεί εν γένει η εκπαίδευση στην Ελλάδα και πως τα MOOCs προστίθενται στην εκπαιδευτική διαδικασία, παίζοντας και αυτά τον ρόλο τους στον εξελισσόμενο χώρο της εκπαίδευσης.

Όπως έχουμε ήδη δει το εκπαιδευτικό σύστημα – κυρίως στις χαμηλότερες βαθμίδες του – είναι βασισμένο στην παραδοσιακή μη εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Επίσης είναι σαφές και από τις προηγούμενες αναφορές που έχουν γίνει στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πως σκοπός του δεν είναι μόνο η απόκτηση γνώσεων αλλά και ικανοτήτων, ώστε ο

εκπαιδευόμενος να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις που θα συναντήσει στο υπόλοιπο της ζωής του. Επίσης είναι σαφές ότι σε κάποιες περιπτώσεις δεν είναι δυνατή η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (παραδείγματος χάριν στα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια όπου η χρήση εργαστηρίων είναι επιβεβλημένη) .

Οπότε μπορούμε να πούμε ότι το εκπαιδευτικό σύστημα στις βασικές του βαθμίδες είναι σχεδιασμένο ώστε να εξυπηρετεί γενικότερα την διάδοση της γνώσης, χωρίς να έχει πολλές δυνατότητες να παρέχει εξειδικευμένη γνώση σε ένα ευρύτερο κοινό. Για να γίνει αυτό χρησιμοποιούνται δομές του , οι οποίες έχουν συχνά περιορισμένη εμβέλεια γεωγραφικά, αλλά και περιορισμένες δυνατότητες όσον αφορά τον όγκο των εκπαιδευομένων που μπορούν να δεχθούν.

Για αυτό τον λόγο έχουν γίνει προσπάθειες για την επέκταση του εκπαιδευτικού συστήματος σε λύσεις εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Παράδειγμα αυτού μπορούμε να θεωρήσουμε το δομημένο πιο κοντά στα πρότυπα της παραδοσιακής εκπαίδευσης Ανοιχτό Πανεπιστήμιο ή τις πιο καινοτόμες προσπάθειες αδελφοποίησης σχολικών τάξεων μέσω ηλεκτρονικής σύνδεσης – αν και αυτό βρίσκεται ακόμα σε πολύ πρώιμο στάδια παρά τις σχετικές μελέτες που έχουν γίνει προσαρμοσμένες στα ελληνικά δεδομένα.

Πιο σημαντική όμως περίπτωση με την μορφή οργανωμένου εκπαιδευτικού ιδρύματος είναι το Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ). Ήδη από την παρουσίαση της αποστολής τους είναι ξεκάθαρος ο ρόλος του ΕΑΠ. Συγκεκριμένα αναφέρει :

«Αποστολή του Ε.Α.Π. είναι η εξ αποστάσεως παροχή προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, με την ανάπτυξη και αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και μεθόδων διδασκαλίας. Στους σκοπούς του Ε.Α.Π. εντάσσεται η προαγωγή της επιστημονικής έρευνας, καθώς και η ανάπτυξη τεχνολογίας και μεθοδολογίας στο πεδίο της μετάδοσης της γνώσης από απόσταση»

Έχει δημιουργηθεί στα πρότυπα των υπολοίπων ανοιχτών πανεπιστημίων του εξωτερικού , αν και η ίδρυσή του είναι σχετικά πρόσφατη(1997 με το σχετικό ΦΕΚ για την ίδρυση του να είναι το ΦΕΚ 266/24-12-1997) σε σχέση με τα αντίστοιχα του εξωτερικού.

Αν και είναι ένα σχετικά νέο εκπαιδευτικό ίδρυμα που αποσκοπεί στην κάλυψη συγκεκριμένων εκπαιδευτικών αναγκών, στα χρόνια λειτουργίας του έχουν προλάβει να αποφοιτήσουν 28.000 εκπαιδευόμενοι (περισσότεροι απο 10χιλιάδες πτυχιακοί και περισσότεροι από 17.000 μεταπτυχιακοί φοιτητές) , ενώ το σύνολο των ενεργών εγγεγραμμένων πτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών είναι ελαφρώς λιγότερο από 35.000 άτομα.

Προσφέρονται συνολικά 209 θεματικές ενότητες από 4 σχολές : Ανθρωπιστικών Σπουδών, Κοινωνικών Επιστημών, Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας και της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών.

Αν και οι εγκαταστάσεις του είναι στην Πάτρα, ομαδικές συμβουλευτικές συναντήσεις λαμβάνουν χώρα σε 10 πόλεις της Ελλάδας (Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Πάτρα - Ηράκλειο - Ιωάννινα - Κομοτηνή - Ξάνθη - Πειραιά - Λάρισα) . Στις πόλεις αυτές δίνεται και η δυνατότητα να γίνουν οι τελικές εξετάσεις του εκπαιδευομένου.

Είναι σαφές ότι το ΕΑΠ ακολουθεί τις αρχές που διέπουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σύμφωνα με τα υψηλότερα πρότυπά της. Επιπλέον κάνει σαφές ότι στους σκοπούς του είναι και η εκπαίδευση σε ανοιχτές ηλικιακές ομάδες, γεγονός που υποδεικνύει ότι υποστηρίζει έμπρακτα και την ιδέα της δια βίου μάθησης.

Το τελευταίο στοιχείο φαίνεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικό , καθώς μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι φαίνεται να υπάρχει ένας συσχετισμός ανάμεσα στην δια βίου μάθηση και εκπαίδευση και την επέκταση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Επόμενο βήμα και σαν φυσική εξέλιξη του ΕΑΠ με την βοήθεια της επέκτασης των ηλεκτρονικών υπολογιστών μπορούμε να πούμε ότι είναι τα ανοιχτά μαθήματα στην Ελλάδα. Αν και υπήρξαν διάφορες προσπάθειες(eclass.αναφορά πανεπιστημίου.gr) για την προσφορά απομακρυσμένης εκπαίδευσης από μεμονωμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή κάποιες υποτυπώδεις δομές- πρόδρομοι θα λέγαμε- που προσομοίαζαν με τα MOOCs αλλά δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι αποτελούσαν MOOCs με το σύνολο των δυνατοτήτων που αυτά έχουν, θα αναφερθούμε στην κοινή προσπάθεια και δημιουργία που έγινε από το σύνολο των ελληνικών πανεπιστημίων.

Το πρώτο ουσιαστικά οργανωμένο και εκτεταμένο MOOC στα ελληνικά αποτελεί το <http://opencourses.gr/> . Είναι μια σύγχρονη πλατφόρμα απομακρυσμένης εκπαίδευσης που δημιουργήθηκε ώστε τα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να μπορούν να παρέχουν εκπαιδευτικό υλικό στους σπουδαστές τους, με την επιπλέον διαφοροποίηση ότι το υλικό αυτό είναι ελεύθερο, δωρεάν και ανοιχτό για όλους. Παρά ταύτα πρέπει να σημειώσουμε σε αυτό το σημείο ότι τα μαθήματα αυτά δεν συνοδεύονται από την υποστήριξη διδασκόντων , ενώ η ολοκλήρωσή τους δεν συνδυάζεται με την παροχή κανενός πιστοποιητικού.

Η συμμετοχή σε αυτή την πλατφόρμα είναι ιδιαίτερα μεγάλη από την πλευρά των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων υπο την μορφή του προσφερόμενου εκπαιδευτικού υλικού . Συγκεκριμένα, μαθήματα έχουν ανεβάσει 25 ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (αναφέρουμε τυπικά εν είδη παραδείγματος το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης , το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών , το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και το Πανεπιστήμιο Πατρών). Τα μαθήματα που παρέχονται αριθμούν τα 3223 δημιουργημένα από 3379 διδάσκοντες. Το γεγονός αυτό θα λέγαμε ότι είναι εξαιρετικό, καθώς δείχνει ξεκάθαρα την διάθεση συμμετοχής των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων καθώς και του διδακτικού τους προσωπικού για την προώθηση της πλατφόρμας απομακρυσμένης εκπαίδευσης.

Η αναζήτηση γίνεται είτε ανα θεματική ενότητα είτε ανά ακαδημαϊκό ίδρυμα. Στην περίπτωση που η αναζήτηση γίνει ανα θεματική ενότητα εκ νέου ο εκπαιδευόμενος μπορεί να διαλέξει την ομάδα μαθημάτων που θέλει, όντας αυτές χωρισμένες στις κάτωθι ομάδες σχολών:

- 1)Θετικές και Φυσικές Επιστήμες
- 2)Μηχανική και τεχνολογία
- 3) Ιατρική, Επιστήμες και επαγγέλματα Υγείας
- 4)Γεωργικές Επιστήμες
- 5)Κοινωνικές επιστήμες
- 6)Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Τέχνες
- 7)Ανεξάρτητα τμήματα
- 8)Άλλο επιστημονικό πεδίο

Από την αναζήτηση αυτή σημειώνουμε το γεγονός ότι στην πλατφόρμα της απομακρυσμένης εκπαίδευσης συμμετέχουν και οι στρατιωτικές σχολές. Οι κλάδοι που είναι πιο ενεργοί (

βάσει του πλήθους των μαθημάτων που έχουν ανεβάσει στην πλατφόρμα) είναι ο κλάδος των Επιστημών Υπολογιστών, Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, ακολουθεί ο κλάδος των Οικονομικών και της Διοίκησης επιχειρήσεων και τρίτος είναι ο κλάδος των Επιστημών μηχανικού Η/Υ και Ηλεκτρονικού μηχανικού.

Η πλατφόρμα όπως έχουμε αναφέρει είναι ακόμα σε αρχικό στάδιο, οπότε δεν ξέρουμε αν έχουμε μια πλήρη εικόνα για αυτή. Σημαντικό στοιχείο που επίσης έχουμε προαναφέρει είναι το γεγονός ότι δεν προσφέρει πιστοποίηση.

1.9 Σεμινάρια

Πριν από αυτή την πλατφόρμα και με σκοπό την απόκτηση ικανοτήτων ή/και δεξιοτήτων, τυπικών ή/και μη τυπικών, είτε με επίσημη πιστοποίηση είτε χωρίς αυτή υπήρχαν τα σεμινάρια για να κάλυψη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών και γνωστικών αναγκών. Η διάδοσή τους είναι τέτοια που αποδεικνύεται η ανάγκη που υπάρχει για απόκτηση εξειδικευμένης γνώσης (κυρίως και συνήθως πιστοποιημένης). Αυτό μπορούμε να το δούμε με διάφορους τρόπους.

Με την αναζήτηση σεμιναρίων στο διαδίκτυο όπου μπορούμε να βρούμε πολλούς ιστότοπους (παραδείγματος χάριν <http://www.goseminars.gr/>, <http://seminaria.gr/> και <http://www.semifind.gr/>) που είναι αφιερωμένοι στην εύρεση σεμιναρίων. Μπορούμε να πούμε από τον τρόπο οργάνωσής τους και το πλήθος των σεμιναρίων που παρέχονται ότι η ανάγκη για εξειδικευμένη γνώση αποδεικνύεται από αυτά. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι παρέχονται εξειδικευμένα σεμινάρια σε περισσότερους από 50 τομείς. Αυτό έρχεται να υπογραμμίσει το γεγονός ότι η δια βίου μάθηση και η εξειδίκευση είναι πιο σημαντικά από ποτέ .

Επίσης πρέπει να υπογραμμίσουμε το γεγονός ότι πλέον έντονη είναι η τάση για την πραγματοποίηση σεμιναρίων με την μέθοδο της απομακρυσμένης εκπαίδευσης. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει με την σειρά του ότι οι εκπαιδευόμενοι είναι ανοιχτοί στην ιδέα της απομακρυσμένης εκπαίδευσης και μάλιστα σε διάφορους τομείς (δεν αφορούν τους τομείς αυτούς στους οποίους οι εκπαιδευόμενοι έχουν εξειδίκευση πάνω στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές ή κατ ελάχιστο πολύ καλή γνώση της χρήσης τους).

MOOC

Το τι είναι τα MOOCs το έχουμε ήδη αναφέρει με λεπτομέρειες. Αυτό που θα αναφέρουμε στην συνέχεια είναι η απάντηση στο ερώτημα ποια είναι η θέση των MOOCs στην εκπαιδευτική διαδικασία, με ποιες ήδη υπάρχουσες μορφές και τρόπους εκπαίδευσης μπορούν να συνδυαστούν αλλά και πως τα MOOCs και οι λοιποί τρόποι και ανάγκες εκπαίδευσης μπορούν να συνδυαστούν δημιουργώντας ένα πλέγμα αλληλοεξαρτώμενων δομών.

Όπως έχουμε δει μέχρι τώρα τα MOOCs δίνουν την δυνατότητα της ευελιξίας όσον αφορά τον χώρο και τον χρόνο, παρέχουν εξειδικευμένες γνώσεις , ενώ το κόστος τους (εάν δεν είναι δωρεάν) είναι ιδιαίτερα χαμηλό. Σαν γενικό αρνητικό θα λέγαμε ότι δεν προσφέρουν (συνήθως) κάποια πιστοποίηση για την απόκτηση γνώσης.

Από τις δυνατότητες τους μπορούμε να εξάγουμε με σχετική ασφάλεια το συμπέρασμα ότι οι ομάδες πληθυσμού στις οποίες θα έχουν μεγαλύτερη ανταπόκριση είναι οι επαγγελματίες διαφόρων χώρων . Εξαιτίας του περιορισμένου χρόνου που έχουν η ευελιξία που τους δίνεται

από τα MOOCs όσον αφορά τα ωράρια, όπου για παράδειγμα ένας εργαζόμενος πιθανότατα δεν μπορεί να παρακολουθήσει τις τάξεις ενός πανεπιστημίου που είναι συνήθως πρωινές. Επιπλέον μπορεί η εκπαίδευση να γίνει από τον χώρο του εκπαιδευόμενου ,γεγονός που ένας εργαζόμενος προσμετρά θετικά, καθώς ο χρόνος του είναι περιορισμένος και ο χρόνος που καταναλώνει στις μετακινήσεις δεν είναι εύκολα-ίσως και καθόλου – εκμεταλλεύσιμος.

Επιπλέον έχει γίνει αντιληπτό ότι σε ένα σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον οι αλλαγές σε κάποιους γνωστικούς τομείς (παραδείγματος χάριν στην πληροφορική ή στην διοίκηση επιχειρήσεων) είναι ιδιαίτερα συχνές. Σε αυτό μπορούμε να προσθέσουμε και διάφορες μικρο-ικανότητες ή οι ανανεούμενες γνώσεις που χρειάζονται να γνωρίζουν οι διάφοροι εργαζόμενοι . Παραδείγματα τέτοιων περιπτώσεων μπορούμε να πούμε ότι αποτελούν οι γνώσεις που πρέπει να αποκτούν οι λογιστές πάνω στην φορολογία ή η χρήση αυτοματοποιημένων προγραμμάτων και πάλι από τους λογιστές για την πραγματοποίηση των εργασιών τους.

Από αυτή την περίπτωση μπορούμε να συνάγουμε άλλο ένα συμπέρασμα, πως είτε σε νεότερους ηλικιακά εργαζόμενους είτε σε μεγαλύτερους μπορεί να είναι χρήσιμα τα MOOCs. Στην πρώτη περίπτωση ανανεώνουν τις γνώσεις τους και παραμένουν ενεργοί και ανταγωνιστικοί στον τομέα εργασίας τους. Στην δεύτερη περίπτωση τα MOOCs μπορούν να είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για να καλύψουν το οποιοδήποτε κενό γνώσης υπάρχει από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας τα οποία δεν είναι εξοικειωμένα με την χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και το συνολικό εύρος δυνατοτήτων του, αλλά μπορούν να μάθουν συγκεκριμένα τις χρήσεις υπολογιστών που τους είναι χρήσιμες.

Αυτό σημαίνει ότι ουσιαστικά ότι άμεσα με την μορφή που έχουν τα MOOCs μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την μερική αντικατάσταση ή συμπλήρωση ήδη υπάρχουσών μορφών απομακρυσμένης εκπαίδευσης (παραδείγματος χάριν το ΕΑΠ).

Σε μία τέτοια περίπτωση μπορεί να υπάρχει κοινό όφελος και για το εκάστοτε εκπαιδευτικό ίδρυμα αλλά και για τα MOOCs εν γένει. Τα MOOCs με αυτό τον τρόπο μπορούν να προσφέρουν πιστοποίηση (δυνητικά μέχρι την απονομή πτυχίου ισότιμου με κάποιο που βασίζεται στην παραδοσιακή εκπαίδευση). Το εκάστοτε εκπαιδευτικό ίδρυμα από την άλλη θα μπορούσε μέσω των MOOCs να ανοιχτεί σε μια ακόμα πιο μεγάλη βάση εκπαιδευόμενων καθώς πλέον περιορισμοί που έχουν να κάνουν με την γεωγραφική απόσταση εκπαιδευόμενου-εκπαιδευτηρίου και περιορισμοί που έχουν να κάνουν με την στενότητα αιθουσών/χώρων διδασκαλίας δεν υφίστανται (αν το δούμε καθαρά από οικονομικής πλευράς, το εκπαιδευτικό ίδρυμα δεν χρειάζεται κάποια δαπανηρή επέκταση αιθουσών διδασκαλίας και σχετικών λειτουργικών εξόδων για να μπορεί να παρέχει εκπαίδευση σε περισσότερους εκπαιδευόμενους).

Επιπλέον θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε όλα τα σεμινάρια τα οποία δεν βασίζονται στην διάδραση του κόσμου (εφόσον χρειάζεται διάδραση μπορούν να γίνουν και από απόσταση αλλά σε οποιαδήποτε περίπτωση τα πολυμέσα δεν είναι σίγουρο ότι μπορούν να αντικαταστήσουν επαρκώς την άμεση επικοινωνία). Πιθανώς να μπορούσαν να δώσουν νέα δυναμική στα σεμινάρια , καθώς δεν υπάρχουν οι γεωγραφικοί περιορισμοί που σε άλλες περιπτώσεις μπορεί να υπήρχαν –κυρίως για θέματα τα οποία αναφέρονται σε ιδιαίτερα εξειδικευμένες ομάδες επαγγελματιών- , ενώ και η συγκέντρωση συγκεκριμένου υποχρεωτικού πλήθους συμμετεχόντων πλέον είναι πολύ χαμηλότερη λόγω του χαμηλότερου κόστους πραγματοποίησης των σεμιναρίων (δεν υπάρχουν τα κόστη ενοικίασης αίθουσας και συνήθως του διδακτέου υλικού, αφού αυτό παρέχεται σε ψηφιακή μορφή).

Σημαντικό και ενδιαφέρον είναι ότι η δυναμική των πάσης φύσεως και αντικειμένου σεμιναρίων μέσω MOOCs φαίνεται να έχει αποδειχθεί ότι υπάρχει – χωρίς να έχει φτάσει σε

ώριμο επίπεδο η αγορά των MOOCs που έχουν σχέση με την μάθηση μικρών ή πολύ συγκεκριμένων γνωστικών πεδίων- η ανάγκη για αυτά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μπορούμε να πούμε ότι είναι η πλατφόρμα εκμάθησης διαφόρων γνώσεων (συνήθως με πιο πρακτικό και τεχνικό περιεχόμενο) <https://weteachme.com/> με έδρα την Αυστραλία. Στην ιδρυτική ομάδα της πλατφόρμας αυτής συμμετέχει η ελληνίδα Ντέμη Μαρκογιαννάκη. Ένα εντυπωσιακό στοιχείο ακόμα είναι πως μαθήματα στην σελίδα αυτή προσφέρονται μαθήματα και για παιδιά από 4 ετών, γεγονός ιδιαίτερα σπάνιο για μαθήματα απομακρυσμένης εκπαίδευσης.

1.10 Σύνοψη Κεφαλαίου 1

Από όσα έχουμε δει μέχρι και σε αυτό το σημείο μπορούμε να συνοψίσουμε τις δυνατότητες και την πορεία αλλά και τις τάσεις που βλέπουμε να έχουν τα MOOC στον τομέα της εκπαίδευσης.

Η μία βασική παραδοχή που πρέπει να κάνουμε είναι πως τα MOOC απευθύνονται στην πλειοψηφία τους σε εργαζομένους και κυρίως όσους βρίσκονται στις πλέον παραγωγικές τους ηλικίες. Αυτό συμβαίνει για δύο λόγους. Από την μία είναι αυτοί που είναι εξοικειωμένοι με την χρήση των Η/Υ σε σχέση με τους μεγαλύτερους ηλικιακά. Από την άλλη μεριά είναι αυτοί που έχουν ακόμα κίνητρα για την απόκτηση νέων γνώσεων που θα βοηθήσουν στην εξέλιξη της καριέρας τους, καθώς δεν έχουν φτάσει στο μέγιστο της καριέρας (μέγιστο υπό την οπτική του μισθού και του κύρους) .

Παρά ταύτα βλέπουμε να επεκτείνονται είτε και σε άλλες ηλικίες , είτε μικρότερες είτε μεγαλύτερες, ενώ επίσης επεκτείνονται και σε θέματα τα οποία δεν έχουν να κάνουν με την καριέρα . Με άλλα λόγια η σχέση εκπαίδευση/κόπος και οικονομική ανταμοιβή από την επαγγελματική ανέλιξη αλλάζει σε εκπαίδευση/κόπος και προσωπική ευχαρίστηση.

Η δεύτερη παραδοχή που πρέπει να κάνουμε έχει να κάνει με τον τρόπο που τα MOOCs επεκτείνονται/υποκαθιστούν/αντικαθιστούν τις υπάρχουσες δομές εκπαίδευσης. Η παρουσίαση των δομών της εκπαίδευσης έγινε με αρχική αναφορά σε πιο γενικές δομές και έννοιες προχωρώντας σε πιο ειδικές . Συγκεκριμένα ακολουθήθηκε η κάτωθι αναφερόμενη σειρά :

- 1)ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
- 2)ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
- 3)ΜΗ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
- 4)ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
- 5)ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
- 6)ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
- 7)MOOCS

Αν παρακολουθήσουμε την λίστα αυτή και αρχίσουμε να την διαβάζουμε ανάποδα μπορούμε να πούμε ότι βλέπουμε και την διαδρομή επέκτασης των MOOCs. Τα MOOCs έχουν επεκταθεί στα σεμινάρια, σε ανοιχτά μαθήματα ακόμα και στην Ελλάδα (<http://opencourses.gr/>) . Έχουν ακολουθήσει την λίστα ανάποδα, αρχίζοντας από πιο εξειδικευμένα θέματα και αρχίζουν και ανοίγονται. Μπορούμε να πούμε δηλαδή ότι τα MOOCs κινούνται προς την προσφορά γενικότερου ενδιαφέροντος γνώσεων. Εξαιρετική

δυναμική φαίνεται να παρουσιάζουν και σε σχολικά-κυρίως- αλλά και πανεπιστημιακά μαθήματα , με την μορφή της πρόσθετης/ενισχυτικής διδασκαλίας, αν κρίνουμε από την περίπτωση του εκπαιδευτικού Kim Ki-hoon στην Ν.Κορέα ο οποίος παρέχει μαθήματα ενισχυτικής διδασκαλίας έχοντας ως επί το πλείστον μαθητές μέσω του διαδικτύου .

Άρα μπορούμε να πούμε ξεκάθαρα πως η πορεία των MOOCs είναι επεκτατική, με δυνατότητες αντικατάστασης πολλών εκπαιδευτικών δομών που ήδη υπάρχουν , ακόμα και στην περίπτωση της υποχρεωτικής παραδοσιακής εκπαίδευσης. Αν υπάρχουν δύο ανασταλτική – τεχνικά και πρακτικά - παράγοντες που μπορούν να αποτρέψουν την εξάπλωση των MOOCs μέχρι αυτού του σημείου είναι η έλλειψη εκπαιδευτικών πρακτικών με σωστή προσέγγιση, καθώς είναι η πρώτη φορά που δίνονται τόσες πολλές δυνατότητες για την εκπαιδευτική διαδικασία εξ αποστάσεως. Ένας ακόμα λόγος που θα μπορούσε να δράσει ανασταλτικά για τα MOOCs για την εξάπλωσή τους σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες είναι ότι μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας αποσκοπεί στην κοινωνικοποίηση και την εκμάθηση κοινωνικών κανόνων συμπεριφοράς στους μαθητευόμενους (κυρίως στις νεαρότερες ηλικιακές ομάδες), γεγονός το οποίο δεν φαίνεται να είναι δυνατόν να επιτευχθεί μέσω των MOOCs.

Κεφάλαιο 2

2.1Οι διάφορες περιπτώσεις των MOOCs

Στο προηγούμενο κεφάλαιο αναφερθήκαμε στην δομή και την σημασία της εκπαίδευσης, πως αυτή έχει αλλάξει ανά περιόδους, ποια είναι η κατάσταση αλλά και οι δομές που υπάρχουν αυτή την στιγμή στην Ελλάδα. Είδαμε επίσης τις τάσεις και τις ανάγκες που υπάρχουν όσον αφορά την εκπαίδευση (είτε τυπική είτε μη-τυπική) και πως αυτές οι μαθησιακές ανάγκες καλύπτονται. Παρουσιάστηκε ακόμα η ανάπτυξη και η διάδοση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης – και σε ευρωπαϊκό πλαίσιο- , καθώς έγινε αναφορά και στα MOOCs , καθώς και στις εκπαιδευτικές προσεγγίσεις τις οποίες ακολουθούν κατά περίπτωση και ποιες είναι οι βέλτιστες δυνατές και κατάλληλες σε κάθε γνωσιακό πεδίο και σε κάθε ανάγκη μάθησης, ανάλογα και με τον εκάστοτε μαθητεύμενο.

Η εκτενής αναφορά στα MOOCs και πως- αν και σχετικά νέα- έχουν αρχίσει και παίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αλλά και εν γένει στον χώρο της εκπαίδευσης. Παρουσιάστηκαν ονομαστικά τα υπάρχοντα MOOCs και σχετικές για αυτά πληροφορίες

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφέρουμε αναφορά στις υπάρχουσες πλατφόρμες MOOCs. Η αναφορά θα γίνει στις πιο μεγάλες πλατφόρμες που υπάρχουν , αλλά και στις μεγαλύτερες και πιο επιτυχημένες και στις διάφορες περιοχές του κόσμου.

Σκοπός είναι να αναφερθούμε πιο συγκεκριμένα και με περισσότερες λεπτομέρειες στα υπάρχοντα MOOCs

Για την καλύτερη ανάλυσή τους , καθώς θα τα αντιμετωπίσουμε ως υποθέσεις εργασίας, ώστε να αναδειχθούν οι διαφορές και οι ομοιότητές τους, οι πρακτικές που ακολουθούν, οι προθέσεις τους (κερδοσκοπικές ή μη) , θα τα παρουσιάσουμε αναφέροντας συγκεκριμένα στοιχεία για το καθένα οργανωμένα.

Αρχικά θα αναφερόμαστε σε γενικά στοιχεία για το εκάστοτε MOOC , ώστε να έχουμε μια πρώτη εικόνα για αυτό. Στην συνέχεια θα αναφερθούμε στην ιστορία του και τις καταβολές του. Στην συνέχεια στο επιχειρηματικό μοντέλο που αυτό ακολουθεί (και μπορεί να επηρεάσει την βιωσιμότητά του , αλλά και την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών στους χρήστες του). Κατόπιν , οι αναφορές που θα γίνονται θα έχουν σχέση με τα μαθήματα που προσφέρει. Με αυτό τον τρόπο θα δούμε αν το εκάστοτε MOOC φαίνεται να κινείται προς κάποια εξειδίκευση ή η εκπαίδευση που προσφέρει είναι γενικού σκοπού. Ένα ακόμα στοιχείο που θα αναφέρουμε στην ανάλυση των MOOCs θα είναι οι πιστοποιήσεις που αυτό προσφέρει, καθώς είναι ιδιαίτερα σημαντικές για πάρα πολλούς από τους χρήστες του, αφού αυτές μπορούν να έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην αγορά εργασίας.

Στο τέλος θα κάνουμε αναφορά σε τάσεις και αλλαγές που παρατηρήθηκαν στα τρία μεγαλύτερα MOOCs(Coursera, Udacity και edX), με βάση το επιχειρηματικό τους μοντέλο όσον αφορά την δημιουργία και την αύξηση των εσόδων τους, τις συνεργασίες που συνάπτουν με διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ακόμα θα αναφερθούν οι τάσεις στην δομή των μαθημάτων. Η αναφορά θα γίνει σε αυτά τα MOOC γιατί ως τα τρία μεγαλύτερα και παράλληλα εκπροσωπώντας και τις περιπτώσεις πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων κερδοσκοπικού χαρακτήρα (Coursera και Udacity) αλλά και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα(edX) είναι αυτά που θα προηγούνται στις εξελίξεις και θα αναγκάσουν τις υπόλοιπες πλατφόρμες να ακολουθήσουν.

2.1.1 Coursera

Το Coursera μια κερδοσκοπική επιχείρηση- υποστηριζόμενη από εταιρείες επιχειρηματικών συμμετοχών- . Ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 2012 στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ. Τα μαθήματα που παρέχονται στο συγκεκριμένο MOOC , αποτελούν αποτέλεσμα της συνεργασίας της αναφερόμενης πλατφόρμας με οργανισμούς και πανεπιστήμια. Μερικοί απο τους τομείς μαθημάτων που προσφέρονται από το συγκεκριμένο MOOC είναι : φυσικής, μηχανικής, ανθρωπιστικών σπουδών, φαρμακευτικής, βιολογίας, κοινωνικών επιστημών, μαθηματικά αλλά και πιο εξειδικευμένα και προσαρμοσμένα στις ανάγκες των εποχών όμως ψηφιακό μάρκετινγκ και άλλα.

Η ιστορία του

Όπως και τα υπόλοιπα MOOCs στα οποία θα αναφερθούμε στην συνέχεια, η ίδρυσή τους και η ύπαρξή τους είναι σχετικά νέα, οπότε η αναφορά στην ιστορία τους θα είναι σχετικά σύντομη.

Ιδρύθηκε το 2012 από τους καθηγητές της επιστήμης υπολογιστών Andrew Ng και Daphne Koller του πανεπιστημίου του Standford. Η ανάπτυξή του ήταν γρήγορη και αρκετά εντυπωσιακή , καθώς κατάφερε τον Οκτώβριο του 2014 (μόλις δύομισή χρόνια μετά την ίδρυσή του) να προσφέρει 839 και να έχει ήδη φτάσει τους δέκα εκατομμύρια χρήστες.

Ένα σχεδόν χρόνο αργότερα τα προσφερόμενα μαθήματα ήταν πάνω από 1000 από 119 εκπαιδευτικά ιδρύματα , έχοντας φτάσει τα δεκατρία εκατομμύρια χρηστών από 190 χώρες. Η αύξηση των προσφερόμενων μαθημάτων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που συμμετείχαν παρέμεινε εντυπωσιακή .Αποτέλεσμα ήταν τον Ιανουάριο του 2016 να έχει ξεπεράσει τα 1500 προσφερόμενα μαθήματα (μεγαλύτερη αύξηση με την αντίστοιχη που είχε ένα χρόνο πιο πριν) από 140 συνεργαζόμενα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οργανισμούς από 28 χώρες .

Το τελευταίο στοιχεία είναι σημαντικό για την εξέλιξη του συγκεκριμένου MOOC , καθώς φαίνεται να το εμπιστεύονται πλέον των χρηστών του και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα οποία το αποδέχονται ως μέσο διδασκαλίας και το επιλέγουν για την πραγματοποίηση των μαθημάτων τους από αυτό.

Το επιχειρηματικό μοντέλο και η επιχειρηματική δράση

Μέχρι την παρούσα χρονική στιγμή (πρώτο εξάμηνο του 2016) , η διοίκηση της πλατφόρμας έχει κινηθεί κυρίως προς την απόκτηση χρηστών. Με σκοπό την απόκτηση πελατών , αποτελεί απόφαση της πλατφόρμας να προσφέρει κάποια από τα μαθήματά της δωρεάν.

Παρά ταύτα , για να παραμείνει βιώσιμη χρειάζεται έσοδα. Αυτά μπορούν να προέλθουν από διάφορες πηγές. Κάποιες από αυτές είναι η πληρωμή κομίστρων για την παροχή βεβαιώσεων για την εξειδίκευση σε διάφορους τομείς, η πρόταση των μαθητευομένων στην πλατφόρμα σε δυνητικούς εργοδότες ή γραφεία εύρεσης εργασίας (πάντα με την σύμφωνη γνώμη των εκπαιδευομένων), ιδιωτικά μαθήματα ενισχυτικής διδασκαλίας , διάφορες αδειοδοτήσεις, χορηγίες και κόμιστρα επί των μαθημάτων.

Από το 2012 κιόλας το Coursera ανέφερε πως είχε 1,5 εκατομμύρια εγγεγραμμένους μαθητές στα πάνω από 100 διαδικτυακά του μαθήματά . Ως εκ τούτου δεν ήταν περίεργο που τον

Σεπτέμβριο του 2013 ανακοίνωσε πως είχε φτάσει το ένα εκατομμύριο δολάρια έσοδα από πιστοποιητικά επιτυχημένης τέλεσης των μαθημάτων. Οι σχολές οι οποίες προσφέρουν-δημιουργούν τα μαθήματα παίρνουν επίσης ένα μέρος των εσόδων και των κερδών από τα μαθήματα αυτά.

Τον Ιανουάριο του 2013 το Coursera ανακοίνωσε ότι το Αμερικάνικο Συμβούλιο Εκπαίδευσης αποδέχθηκε να μπορούν να δοθούν από το Coursera εκπαιδευτικές(διδασκτικές) μονάδες για πέντε μαθήματα. Τα μαθήματα αυτά είναι :

1)Αλγεβρα (Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια-University of California)

2)Εισαγωγή στον διαφορικό λογισμό (Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια-University of California)

3)Εισαγωγή στην Γενετική και την Εξέλιξη (Πανεπιστήμιο Duke- Duke University)

4) Βιοηλεκτρισμός : Μια ποσοτική προσέγγιση (Πανεπιστήμιο Duke- Duke University)

5)Διαφορικός λογισμός: Μονής μεταβλητής (Πανεπιστήμιο της Πενσιλβάνια- University of Pennsylvania)

Στο τέλος των μαθημάτων θα γίνουν οργανωμένες και σχεδιασμένες εξετάσεις από το Coursera μέσω του ProctorU (κόστος μεταξύ 60 και 90 δολαρίων)

Ακόμα το Coursera μειώνει το κόστος των μαθημάτων που προσφέρει , προσφέροντας την δυνατότητα να γίνει έλεγχος των εξετάσεων των εκπαιδευόμενων αυτόματα (όπου αυτό γίνεται) .

Το Coursera επίσης προσφέρει ένα πρόγραμμα χρηματικής βοήθειας για άτομα που πραγματικά αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες, ώστε ακόμα και άτομα που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να υποστηρίξουν τις σπουδές τους να έχουν μία ευκαιρία για να πάρουν δωρεάν ένα πιστοποιητικό από το Coursera.

Τα μαθήματα που προσφέρονται στο Coursera

Αρχικά όλα τα μαθήματα του Coursera μπορούσαν να παρακολουθηθούν δωρεάν με την δυνατότητα να είναι επώνυμη η παρακολούθησή τους για κάποιο συγκεκριμένο κόμιστρο. Όσοι επέλεγαν την επώνυμη παρακολούθηση λάμβαναν πιστοποιητικά τα οποία μπορούσαν να προσθέσουν στο βιογραφικό τους σημείωμα. Για την πιστοποίηση των εκπαιδευόμενων αυτών , οι εκπαιδευόμενοι έστελναν φωτογραφίες από την διαδικτυακή τους κάμερα και γινόταν ανάλυση στο μοτίβο πληκτρολόγησής τους.

Υπάρχουν πολλά εξειδικευμένα μαθήματα τα οποία προϋποθέτουν κάποια χρέωση στον εκπαιδευόμενο, αλλά ακόμα και για αυτά η παρακολούθηση είναι δωρεάν με την προϋπόθεση ότι δεν μπορούν να λάβουν μέρος σε τεστ στο εκάστοτε μάθημα.

Γενικά στο Coursera προσφέρεται ένα μεγάλο εύρος μαθημάτων σε διάφορους τομείς, όπως οι ανθρωπιστικές σπουδές, η ιατρική, η βιολογία, οι κοινωνικές επιστήμες, τα μαθηματικά, η διοίκηση επιχειρήσεων, η επιστήμη των υπολογιστών και άλλοι. Τα μαθήματα αυτά

αποτελούνται συνήθως από μικρά βίντεο με διαλέξεις πάνω σε διάφορα θέματα και αναγκαστικές εργασίες σε εβδομαδιαία βάση.

Η μέση διάρκεια των μαθημάτων αυτών είναι τέσσερις με δέκα εβδομάδες, με τα βίντεο των διαλέξεων να διαρκούν μία με δύο ώρες ανά εβδομάδα. Στα πλαίσια των μαθημάτων γίνονται τέστ για να ελεγχθεί η πρόοδος των εκπαιδευομένων, εβδομαδιαίες εργασίες, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις λαμβάνει χώρα και μια τελική εξέταση ή μία εργασία στο τέλος των μαθημάτων. Παρέχεται επίσης η δυνατότητα μαθημάτων κατόπιν αίτησης των εκπαιδευομένων (on demand courses), των οποίων όλο το διδακτικό υλικό προσφέρεται από την αρχή. Συνολικά προσφέρονται 104 μαθήματα με αυτόν τον τρόπο (Μάιος 2015).

Επιπλέον προσφέρονται από το Coursera διαδικτυακά φόρουμ για τα μαθήματα, ενώ πολλοί από τους εκπαιδευόμενους μελετούν μαζί, κανονίζοντας προσωπικές (μέσω διαδικτύου) συναντήσεις. Ένα ακόμα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό είναι ότι το Coursera είναι διαθέσιμο και ως εφαρμογή για έξυπνες κινητές συσκευές με λειτουργικό σύστημα iOS και Android.

2.1.2 Udacity

Το Udacity είναι ένα κερδοσκοπικό MOOC, το οποίο ιδρύθηκε από τους Sebastian Thrun, David Stavens, and Mike Sokolsky. Το όνομά του προέρχεται σύμφωνα με ένα από τους ιδρυτές από την επιθυμία τους να είναι «αυθάδης για τους φοιτητές-σπουδαστές» (audacious for you, the student). Και ενώ αρχικά αυτή ήταν η κατεύθυνσή του, να προσφέρει δηλαδή μαθήματα για φοιτητές και σπουδαστές καλύπτοντας αυτή την ομάδα και τις σχετικές τους ανάγκες, πλέον φαίνεται να έχει αλλάξει κατεύθυνση και να έχει μια σχετική «εξειδίκευση» σε μαθήματα που προσφέρονται σε επαγγελματίες προσαρμοσμένα στις σχετικές ανάγκες τους.

Η ιστορία του Udacity

Η πλατφόρμα Udacity είναι το αποτέλεσμα της ανάπτυξης δωρεάν προσφερόμενων μαθημάτων με θέμα την επιστήμη των υπολογιστών το 2011 από το πανεπιστήμιο του Stanford. Ήδη από τα πρώτα μαθήματα που προσφέρονταν στο συγκεκριμένο MOOC, η αποδοχή ήταν ιδιαίτερα υψηλή (90 χιλιάδες συμμετέχοντες). Η δημιουργία του ανακοινώθηκε στο συνέδριο Digital Life Design το 2012. Για την ίδρυση του υποστηρίχθηκε από μία εταιρεία επιχειρηματικών συμμετοχών, την Charles River Ventures, και την προσωπική συνεισφορά ενός εκ των ιδρυτών του. Η διαφανόμενη επιτυχία του οδήγησε σε μια ακόμα εταιρεία επιχειρηματικών συμμετοχών (Andreessen Horowitz) να επενδύσει σε αυτό το ποσό των 15 εκατομμυρίων δολαρίων.

Τον Νοέμβριο του 2013, ο ιδρυτής ανέφερε ανοιχτά πως η πλατφόρμα Udacity έχει αρχίσει και χάνει την δυναμική της και θα κατευθυνόταν πλέον προς την εστίαση σε επαγγελματικά μαθήματα και μικρότερες πιστοποιήσεις. Τον Απρίλιο του 2014 είχε καταφέρει να έχει 1.6 εκατομμύρια χρήστες σε 12 πλήρη επι πληρωμή μαθήματα και σε 26 δωρεάν μαθήματα. Την ίδια χρονιά το Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Τζόρτζια (Georgia Institute of Technology) στις ΗΠΑ άρχισε το μαζικό διαδικτυακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με την προσφορά πτυχίου/διπλώματος στην επιστήμη υπολογιστών σε συνεργασία με το Udacity και την AT&T (εταιρεία τηλεπικοινωνιών με βάση της ΗΠΑ). Το κόστος του προσφερόμενου προγράμματος για κάθε σπουδαστή σε αυτό ανέρχεται στις 7.000 δολάρια.

Τα προσφερόμενα μαθήματα

Τα δύο πρώτα μαθήματα που προσφέρθηκαν στην συγκεκριμένη πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων άρχισαν και τα δύο την ίδια μέρα (20 Φεβρουαρίου 2012) . Οι τίτλοι τους ήταν entitled "CS 101: Building a Search Engine"(Δημιουργώντας μια μηχανή αναζήτησης) με διδάσκοντα τον David Evans από το Πανεπιστήμιο της Virginia(University of Virginia) και "CS 373: Programming a Robotic Car"(προγραμματίζοντας ένα ρομποτικό αυτοκίνητο) με διδάσκοντα τον Thrun (το βασικό ιδρυτή της πλατφόρμας).

Ένα μήνα αργότερα προστέθηκαν άλλα 4 μαθήματα αυξάνοντας το εύρος των δυνητικών προσφερόμενων μαθημάτων όσον αφορά την ύλη αλλά και το επίπεδο του εκπαιδευομένου. Το επόμενο μήνα προστέθηκαν άλλα 5 νέα μαθήματα. Σημαντικό σε αυτή την τελευταία προσθήκη ήταν ότι για πρώτη φορά τα μαθήματα που προσφέρονταν από το Udacity πλέον του γνωσιακού πεδίου της επιστήμης των υπολογιστών.

Τον Αύγουστο του 2012 δημιουργήθηκε και προσφέρθηκε ένα νέο μάθημα για την επιχειρηματικότητα , το οποίο διδασκόταν από τον κατά συρροή επιχειρηματία Steve Blank.Στην συνέχεια ανακοινώθηκαν και προσφέρθηκαν άλλα 4 μαθήματα πάνω στον τομέα της επιστήμης των υπολογιστών ως μέρος της συνεργασία με διάφορες επιχειρήσεις όπως οι Google, Nvidia, Microsoft και άλλες. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί η σημασία του γεγονότος ότι από νωρίς στην λειτουργία του το Udacity είχε άμεση συνεργασία με επιχειρήσεις, γεγονός που πιθανώς επηρέασε και την μετέπειτα (μαζί και με άλλους παράγοντες βέβαιο) στην επιλογή εξειδίκευσής του σε μαθήματα στοχευμένα σε επαγγελματίες.

Τον Ιανουάριο του 2013 το Udacity ανακοίνωσε την συνεργασία του με το κρατικό Πανεπιστήμιο του Σαν Χοσε (San Jose State University), για την πιλοτική προσφορά 3 μαθημάτων στον τομέα των μαθηματικών, τα οποία μπορούσαν να προσθέσουν διδακτικές μονάδες(credits) σε όσους συμμετείχαν επιτυχώς σε αυτά και προσφέρονταν πλήρως διαδικτυακά. Μόλις τρεις μήνες αργότερα το πιλοτικό αυτό πρόγραμμα επεκτάθηκε για τα μαθήματα αυτά και προστέθηκαν άλλα δύο μαθήματα. Τα αποτελέσματα όμως δεν ήταν τα επιθυμητά (περισσότεροι από τους μισούς σπουδαστές που πήραν μέρος στην πιλοτική αυτή διαδικασία απέτυχαν να περάσουν τις εξετάσεις) και ως εκ τούτου η συνεργασία αυτή ακυρώθηκε.

Τον Ιούνιο του 2014 το Udacity σε συνεργασία με την AT&T (η δεύτερη που πραγματοποίησε και άρχισε να διαφαίνεται και πρακτικά η εξειδίκευση προς τους επαγγελματίες) ανακοίνωσε την δημιουργία ενός προγράμματος «Νανο-διπλωμάτων» (Nanodegree), σχεδιασμένων με σκοπό να διδάξουν τις ελάχιστες και βασικές προγραμματιστικές ικανότητες που πρέπει να έχει κάποιος για να μπορεί να μπει στο τμήμα IT της AT&T. Ο χρόνος περάτωσης του συγκεκριμένου μαθήματος αναφέρεται πως είναι λιγότερο από ένας χρόνος, ενώ το κόστος ορίστηκε στα 200δολάρια ανά μήνα. Συμπληρωματικά στο πρόγραμμα αυτό και ως μια παροχή κινήτρου η AT&T ανακοίνωσε ότι θα προσέφερε την δυνατότητα πληρωμένης πρακτικής εργασίας σε μερικούς από τους απόφοιτους του συγκεκριμένου προγράμματος.

Πιστοποιήσεις

Η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Udacity κατά το παρελθόν προσέφερε δωρεάν πιστοποιήσεις για την τέλεση και περάτωση ιδιωτικών μαθημάτων σε άτομα που δεν είχαν πιστοποιήσει την ταυτότητά τους. Πλέον αυτή η προσφορά έχει παύσει από την Udacity.

Κατόπιν της συνεργασίας της με την εταιρεία ηλεκτρονικών τεστ Pearson VUE, οι μαθητευόμενοι συγκεκριμένου μαθήματος μπορούν να επιλέξουν να εξεταστούν σε μια εξέταση διάρκειας 75λεπτών για το αντίτιμο των 89 δολαρίων, όντας αυτό μια προσπάθεια από την συγκεκριμένη πλατφόρμα να αναγνωρίζεται η αξιοπιστία των μαθημάτων που προσφέρονται από αυτή από τους εργοδότες.

Επίσης ανακοινώθηκε από το Udacity η δυνατότητα για πιστοποίηση μέσω μιας ασφαλούς διαδικτυακής εξέτασης, ως μιας οικονομικότερης εναλλακτικής για τις υπάρχουσες μορφές εξετάσεων. Η επιλογή αυτή ήταν επιτυχημένη, καθώς το κρατικό Πανεπιστήμιο του Κολοράντο (Colorado State University) προσέφερε την δυνατότητα μεταφοράς διδακτικών μονάδων για το εισαγωγικό μάθημα στην επιστήμη των υπολογιστών για όσους μαθητές του Udacity είχαν περάσει τις εξετάσεις μέσα από την συγκεκριμένη διαδικασία.

2.1.3edX

Το edX αποτελεί μια μη κερδοσκοπική πλατφόρμα προσφοράς μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Τα διαδικτυακά μαθήματα που προσφέρει αναφέρονται σε ένα μεγάλο εύρος γνωστικών πεδίων στην παγκόσμια κοινότητα φοιτητών και σπουδαστών. Στα μαθήματα αυτά συμπεριλαμβάνονται και πολλά τα οποία προσφέρονται δωρεάν.

Ένα από τα σημαντικά του στοιχεία είναι ότι πραγματοποιεί εντατική έρευνα ώστε να μάθει πως οι χρήστες του χρησιμοποιούν την πλατφόρμα. Πλέον της διαφοροποίησής του σε σχέση με τις άλλες πλατφόρμες διαδικτυακής εκπαίδευσης που αναφέραμε πιο πριν (το Coursera και το Udacity), διαφορά υπάρχει και στο λογισμικό που χρησιμοποιεί η πλατφόρμα για την τέλεση των μαθημάτων , καθώς χρησιμοποιεί λογισμικό ανοιχτού κώδικα (open-source software)

Η δημιουργία του edX είναι αποτέλεσμα της σύμπραξης δύο εκ των κορυφαίων πανεπιστημίων παγκοσμίως, του Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Μασαχουσέτης (Massachusetts Institute of Technology) και του Πανεπιστημίου του Harvard (Harvard University) τον Μάιο του 2012.

Πλέον, περισσότερες από 70 σχολές, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί και επιχειρήσεις προσφέρουν ή σκοπεύουν να προσφέρουν μαθήματα σε αυτή την διαδικτυακή εκπαιδευτική πλατφόρμα . Ήδη από τις 24 Μαρτίου του 2016,το οι χρήστες-μαθητευόμενοι της πλατφόρμας ξεπερνούσαν τα 7 εκατομμύρια, λαμβάνοντας μέρος σε περισσότερα από 700 διαδικτυακά μαθήματα.

Η ιστορία του

Η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων edX ιδρύθηκε τον Μάιο του 2012 από επιστήμονες των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων του Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Μασαχουσέτης (Massachusetts Institute of Technology) και του Πανεπιστημίου του Harvard (Harvard University). Οι πρώτοι επιστήμονες-καθηγητές που έκαναν μαθήματα ήταν οι : Gerry Sussman, Anant Agarwal, Chris Terman, και Piotr Mitros προερχόμενοι από το Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης. Το θέμα του μαθήματος ήταν τα ηλεκτρονικά κυκλώματα. Η επιτυχία του ήταν μεγάλη από την αρχή, καθώς κατάφερε να προσελκύσει 155χιλιάδες εκπαιδευόμενους από 162 χώρες. Τον επόμενο χρόνο η πλατφόρμα άρχισε την συνεργασία και με το Πανεπιστήμιο του Stanford, καταφέροντας να φτάσει τον Ιούνιο του 2013 το ένα εκατομμύριο μαθητευόμενους.

Τον Σεπτέμβριο του 2014 η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων edX ανακοίνωσε πως θα αναλάβει μια πρωτοβουλία και για την λυκειακή εκπαίδευση μέσα από την πλατφόρμα. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους ανακοίνωσε την έναρξη προγράμματος μαθημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης. Τον Μάρτιο του 2015 άρχισε επίσημη συνεργασία με την Microsoft .

Η συνεργασία της πλατφόρμας edX με εκπαιδευτικά ιδρύματα

Στο τέλος του 2013 τα εκπαιδευτικά ιδρύματα από αρκετές καθώς και άλλα ιδρύματα ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους (η οποία έγινε και πράξη) να χρησιμοποιήσουν την πλατφόρμα edX για την ανάληψη πρωτοβουλιών σε σχέση με την ανοιχτή εκπαίδευση. Δέκα κινέζικα πανεπιστήμια ένωσαν τις δυνάμεις τους , ώστε να αναλάβουν από κοινού μια διαδικτυακή εκπαιδευτική προσπάθεια. Αντίστοιχα στην Γαλλία, 120 ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης , υπό την αιγίδα του γαλλικού υπουργείου εκπαίδευσης, ενώθηκαν ώστε να προσφέρουν διαδικτυακά μαθήματα σε όλη την Γαλλία. Ακόμα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund-IMF), χρησιμοποιεί το edX σε πιλοτικό επίπεδο για να μπορέσει να δώσει εκπαιδευτικά μαθήματα στα οικονομικά και τα χρηματοοικονομικά, ενώ και εταιρείες το χρησιμοποιούν για να εκπαιδεύσουν –ή να επεκτείνουν την εκπαίδευση- στους εργαζομένους τους.

Τα μαθήματά του edX

Τα μαθήματα του edX είναι εβδομαδιαία. Αυτά αποτελούνται από μικρά βίντεο συνδυασμένα με διαδραστικές ασκήσεις, στις οποίες εξασκούνται οι εκπαιδευόμενοι ακριβώς μετά την παρακολούθηση των βίντεο. Επιπλέον στα μαθήματα παρέχεται ένα διαδικτυακό εγχειρίδιο για το μάθημα και forum συζήτησης για τους εκπαιδευόμενους όπου αναφέρουν ερωτήματά τους και μπορούν να σχολιάζουν κάτω από αυτές. Όπου είναι δυνατόν εντάσσονται και διαδικτυακά εργαστήρια για την τέλεση των μαθημάτων.

Επιπλέον προσφέρονται από το edX πιστοποιητικά επιτυχούς ολοκλήρωσης των μαθημάτων, χωρίς όμως να προσφέρονται διδακτικές (πιστωτικές) μονάδες. Το αν θα παράσχει η εκάστοτε σχολή τις μονάδες αυτές άπτεται της διακριτικής της ευχέρειας. Προσφέρονται πολλοί τρόποι ανάληψης μαθήματος από την πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, μεταξύ αυτών πιστοποιημένα μαθήματα, στα οποία υπάρχει η επιλογή ελέγχου του μαθήματος ή και ακόμα και να αποκτήσουν ένα πιστοποιητικό από το edX.

2.1.4 Khan Academy

Η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Khan Academy αποτελεί έναν μη κερδοσκοπικό εκπαιδευτικό οργανισμό, ο οποίος δημιουργήθηκε το 2006, από τον εκπαιδευτικό Salman Khan με σκοπό να μπορεί να προσφέρει «δωρεάν, παγκοσμίου επιπέδου εκπαίδευση στον οποιοδήποτε, οπουδήποτε», όπως ήταν τα χαρακτηριστικά λόγια του ιδρυτή του. Ο συγκεκριμένος οργανισμός παράγει μικρά video διαλέξεων στην μορφή που αυτά έχουν στο κοινωνικό δίκτυο Youtube. Συμπληρωματικά σε αυτές τις διαλέξεις, ο ιστότοπος του οργανισμού αυτού έχει ασκήσεις εξάσκησης και εργαλεία για τους εκπαιδευτικούς. Όλες αυτές οι παροχές προσφέρονται δωρεάν σε οποιονδήποτε στον κόσμο. Η βασική γλώσσα που χρησιμοποιείται στον ιστότοπο είναι τα αγγλικά, αλλά το περιεχόμενο είναι επίσης διαθέσιμο και σε άλλες γλώσσες.

Η ιστορία του Khan Academy

Ο ιδρυτής του οργανισμού, γόνος μεταναστών από το Μπαγκλαντές και την Ινδία στις ΗΠΑ, είναι κάτοχος πτυχίων στα μαθηματικά και ως ηλεκτρολόγου μηχανικού και της επιστήμης των υπολογιστών και ένα μεταπτυχιακό τίτλο από την σχολή των ηλεκτρολόγων μηχανικών και τεχνολογίας υπολογιστών από το Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης (Massachusetts Institute of Technology).

Όταν το 2004 του ζητήθηκε να βοηθήσει συγγενείς τους σε κάποια μαθήματα με βοηθητική διδασκαλία αποφάσισε να δημιουργήσει και να ανεβάσει σχετικά video στο Youtube. Η δημοφιλία που είχαν τα video αυτά ακόμα και έξω από τον κύκλο των συγγενών του και οι θετικές και ευχαριστήριες αναφορές πολλών μαθητών προς τον Khan, τον οδήγησαν στην απόφαση να παρατήσει την δουλειά του ως αναλυτή εταιρείας διαχείρισης επιχειρηματικών κεφαλαίων και να συγκεντρωθεί στα μαθήματα ενισχυτικής διδασκαλίας (το όνομα Khan Academy δόθηκε αργότερα στον οργανισμό αυτό).

Η πλατφόρμα αυτή όντας ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός βασίζεται σε δωρεές για την επιβίωσή της. Ένας από τους κύριους και μεγαλύτερους υποστηρικτές της είναι το κοινοφελές φιλανθρωπικό ίδρυμα Bill & Melinda Gates Foundation, η Google, το φιλανθρωπικό ίδρυμα O'Sullivan, το φιλανθρωπικό ίδρυμα Skoll και άλλα. Ήδη από το 2010 η Google ανακοίνωσε χρηματοδότηση στην Khan Academy ύψους 2 εκατομμυρίων δολαρίων με σκοπό την δημιουργία περισσότερων μαθημάτων και για την μετάφραση της βιβλιοθήκης που είχε δημιουργήσει στις πιο διαδεδομένες γλώσσες στον κόσμο.

Ένα ιδιαίτερα εντυπωσιακό στοιχείο είναι το γεγονός πως ο πρώτος υπάλληλος της Google (Graig Silverstein) έφυγε από την Google και πήγε στην Khan Academy. Ένα ακόμα εντυπωσιακό στοιχείο είναι πως η φιλανθρωπική οργάνωση του Carlos Slim² έκανε μια μεγάλη δωρεά στην Khan Academy με σκοπό την αύξηση των video στα ισπανικά. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς με την χορηγία αυτή φαίνεται να έχει την υποστήριξη δύο από τους πιο πλούσιους επιχειρηματίες στον κόσμο μέσω των φιλανθρωπικών τους ιδρυμάτων.

Η εταιρεία AT&T το 2015 και με σκοπό να μπορέσει να βοηθήσει την εύκολη προσβασιμότητα για μάθηση των ανθρώπων ανά τον κόσμο, προσέφερε 2.25 εκατομμύρια

---

² Ο Carlos Slim είναι ένας από τους πλουσιότερους επιχειρηματίες στον κόσμο και ο πιο πλούσιος εν ζωή ισπανόφωνος. Η βάση των περισσότερων επιχειρήσεών του είναι το Μεξικό.

δολάρια στην Khan Academy με σκοπό την ανάπτυξη της πλατφόρμας και σε κινητές συσκευές και με την μορφή εφαρμογών για έξυπνες κινητές συσκευές.

Αρχικά τα μαθήματα που προσφέρονταν από την Khan Academy είχαν σχέση κυρίως με τα μαθηματικά. Μόνο μετά από κάποιες δωρεές κατάφερε η Khan Academy επεκτείνει τις δραστηριότητές της και να μπορέσει να προσφέρει και άλλα μαθήματα στους τομείς της ιστορίας, της περιθαλψής, της φαρμακευτικής, των χρηματοοικονομικών, της φυσικής, του προγραμματισμού υπολογιστών και της επιστήμης υπολογιστών και πολλών άλλων τομέων. Στο τέλος τους 2015 είχε καταφέρει να έχει περισσότερα από 5χιλιάδες προσφερόμενα μαθήματα.

Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο της Khan Academy είναι ότι έχει χιλιάδες πηγές, τις οποίες έχει μεταφράσει σε πολλές άλλες γλώσσες πλέον της αγγλικής. Η πρώτη γλώσσα στην οποία μεταφράστηκε ο ιστότοπος της Khan Academy ήταν τα Ισπανικά το 2013. Οι επόμενες εκδόσεις που ακολούθησαν ήταν τα βραζιλιάνικα πορτογαλικά, τα γαλλικά, τα τούρκικα και τα ινδικά. Από την βοήθεια και την υποστήριξη που έχει από διάφορους συνεργάτες της και εθελοντές ανά τον κόσμο μπόρεσε να μεταφράσει τον ιστότοπο σε διάφορες γλώσσες. Αποτέλεσμα όλων αυτών των προσπαθειών είναι η Khan Academy να έχει τον ιστότοπό της μεταφρασμένο σε 23 διαφορετικές γλώσσες και να μπορεί να προσφέρει εκπαιδευτικά video σε 65 διαφορετικές γλώσσες.

Τα μαθήματα στο Khan Academy και ο τρόπος τέλεσής τους

Τα μαθήματα στο Khan Academy γίνονται μέσα από μικρά βίντεο (τα οποία υποστηρίζει το Youtube), μαζί με μερικά ακόμα χαρακτηριστικά όπως ο έλεγχος προόδου, διάφορες παρεχόμενες ασκήσεις εξάσκησης και πολλά ακόμα. Μπορεί κανείς να εγγραφεί στην πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Khan Academy είτε μέσω Google είτε μέσω Facebook είτε να δημιουργήσει έναν λογαριασμό μέσα στην πλατφόρμα. Το εκπαιδευτικό υλικό μπορεί επίσης να είναι προσβάσιμο από τις εφαρμογές της Khan Academy για έξυπνες κινητές συσκευές με λογισμικό iOS, Android και Windows.

Στα βίντεο παρουσιάζεται το μάθημα με την χρήση διαγραμμάτων ή και ελεύθερων σημειώσεων του εκπαιδευτή πάνω σε ένα ηλεκτρονικό πίνακα. Σε περιπτώσεις απομακρυσμένων περιοχών στην Ασία, την Αφρική και την Λατινική Αμερική, όπου υπάρχει πρόβλημα στην σύνδεση με το διαδίκτυο προσφέρονται και εκδοχές των βίντεο, οι οποίες δεν χρειάζονται σύνδεση στο διαδίκτυο.

Ένα πολύ ενδιαφέρον και σημαντικό στοιχείο για την πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Khan Academy είναι το γεγονός πως προσφέρει ένα προσαρμόσιμο σύστημα αυτόματης παραγωγής ασκήσεων-προβλημάτων για τους εκπαιδευόμενους σε αυτή ανάλογα με τις ικανότητές τους και τις επιδόσεις τους. Ο ιδρυτής της Khan Academy πιστεύει ότι η πλατφόρμα αυτή έχει την ευκαιρία να υπερκεράσει την παραδοσιακή διδασκαλία με την χρήση λογισμικού το οποίο δημιουργεί τέστ, βαθμολογεί ασκήσεις και εργασίες, βρίσκει τις αδυναμίες κάποιων μαθητών και ενθαρρύνει την αλληλοβοήθεια των μαθητευομένων σε αυτή. Χαρακτηριστικό θεωρεί ότι τα βοηθητικά μαθήματα που παρέχονται από την πλατφόρμα είναι χρήσιμα και για την δυνατότητα μερικής παύσης τους, κάτι που σε μια παραδοσιακή διάλεξη δεν μπορεί να γίνει.

2.1.5 FutureLearn

Η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων FutureLearn μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 2012. Ως εταιρεία ανήκει εξ ολοκλήρου στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο (The Open University) της Αγγλίας. Αποτελεί την πρώτη ανοιχτή εκπαιδευτική πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων με βάση το Ηνωμένο Βασίλειο. Ήδη από τον Μάρτιο του 2015 συνεργάζεται με 54 Βρετανικά και άλλα διεθνή πανεπιστήμια. Μια διαφοροποίηση της συγκεκριμένης πλατφόρμας σε σχέση με άλλες παρόμοιες πλατφόρμες είναι ότι συνεργάζεται και με οργανισμούς οι οποίοι δεν είναι εκπαιδευτικά ιδρύματα. Οι οργανισμοί αυτοί είναι το Βρετανικό Μουσείο (British Museum), το Βρετανικό Συμβούλιο (British Council), την Βρετανική Βιβλιοθήκη (British Library) και την Εθνική Σχολή Ταινιών και Τηλεόρασης της Αγγλίας (National Film and Television School).

Η ιστορία της Future Learn

Η Future Learn άρχισε να λειτουργεί συνεργαζόμενη με 12 πανεπιστήμια, ψάχνοντας τα βρει και να συνεργαστεί με τα καλύτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Τα 12 πρώτα εκπαιδευτικά ιδρύματα με τα οποία συνεργάστηκε ήταν τα εξής: The Open University (στο οποίο και ανήκει), University of Birmingham, University of Bristol, Cardiff University, University of East Anglia, University of Exeter, King's College London, Lancaster University, University of Leeds, University of Southampton, St Andrews University και το University of Warwick.

Η ίδρυση της Future Learn θεωρήθηκε εθνική υπόθεση στην Αγγλία, δηλαδή ως η βρετανική πρόταση στον χώρο των MOOCs από τα βρετανικά πανεπιστήμια, ώστε να μπορέσουν και αυτά να πάρουν την θέση τους στα νέα δεδομένα της παγκόσμιας παιδείας όπως αυτά διαμορφώνονταν στο διαδίκτυο. Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο που πα πρέπει να τονιστεί εδώ είναι η πρότερη εργασιακή εμπειρία του διευθύνοντος συμβούλου της Future Learn, ο οποίος στο παρελθόν εργαζόταν για το BBC.

Πριν την έναρξη της πλατφόρμας Future Learn ελάχιστα βρετανικά πανεπιστήμια προσέφεραν διαδικτυακά μαθήματα. Από αυτά, δύο, το πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου (University of Edinburgh) και το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (University of London), είχαν αρχικά συνεργαστεί με το Coursera για την πραγματοποίηση διαδικτυακών μαθημάτων μαζικά. Επίσης το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο της Αγγλίας (The Open University) προσέφερε μαθήματα μέσω της δικιά τους πλατφόρμας (OpenLearn) από το 2006, τα οποία ήταν σχεδιασμένα πιο πολύ για την προσωπική διδασκαλία-βοήθεια των εκπαιδευομένων παρά ένα οργανωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Τα μαθήματα

Τα μαθήματα που προσφέρονται στο FutureLearn αναφέρονται σε ένα μεγάλο εύρος γνωστικών πεδίων. Το πρώτο μάθημα που προσφέρθηκε από το FutureLearn ήταν στις 14 Οκτωβρίου του 2013 και ήταν «Η μυστική δύναμη των εταιρικών ταυτοτήτων» (The secret power of brands). Στην συνέχεια μερικά από τα μαθήματα που προσφέρθηκαν από την συγκεκριμένη πλατφόρμα ήταν: «Εισαγωγή στα οικοσυστήματα» από το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο της Αγγλίας, «Αιτίες πολέμου» από το King's College του Λονδίνου, Μουσουλμάνοι στην Βρετανία: αλλαγές και προκλήσεις» από το Πανεπιστήμιο του Κάρντιφ

, «Η Αγγλία στον καιρό του βασιλιά Ριχάρδου του τρίτου» από το Πανεπιστήμιο του Λέστερ και άλλα.

2.1.6 Iversity

Η διαδικτυακή πλατφόρμα μαζικών μαθημάτων iversity (iversity.org) είναι μια ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πλατφόρμα, η οποία από τον Οκτώβριο του 2013 που ασχολείται με την παράδοση μαθημάτων της ανώτερης εκπαίδευσης. Τα μαθήματα αυτά είναι δωρεάν και ανοιχτά προς παρακολούθηση και συμμετοχή στον οποιοδήποτε. Τα περισσότερα από γίνονται στα αγγλικά και τα γερμανικά, χωρίς αυτό να αναιρεί το γεγονός ότι προσφέρονται μαθήματα και σε άλλες γλώσσες. Για τα μαθήματα αυτά η συγκεκριμένη πλατφόρμα συνεργάζεται είτε με καθηγητές ατομικά είτε με ολόκληρα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Έως τον Φεβρουάριο του 2015 είχε καταφέρει να έχει 600χιλιάδες εκαπιδευόμενους, στα πλαίσια 63 προσφερομένων μαθημάτων σε συνεργασία με 41 διαφορετικά πανεπιστήμια. Ένα ιδιαίτερο και πάρα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι πως το iversity είναι η μοναδική πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων που εντάσσεται στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα καταγραφής και μεταφοράς διδακτικών μονάδων (credits).

Η ιστορία του iversity

Αρχικά η ιδέα για την συγκεκριμένη πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ήρθε το 2008 στους συνιδρυτές της, Jonas Liepmann και Hannes Klopfer. Επίσημα, το iversity ιδρύθηκε ως ένα σύστημα διαχείρισης της εκπαίδευσης. Αυτό ίσχυε αρχικά, καθώς στην συνέχεια (το 2012) αποφάσισαν να αλλάξουν στρατηγική κατεύθυνση και να το μετατρέψουν σε μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Αυτό έγινε επίσημα την άνοιξη του 2013, αρχίζοντας με 10 μαθήματα, στα οποία συμμετείχαν 115 χιλιάδες εκπαιδευόμενοι.

Θέλοντας να κινητοποιήσουν τον κόσμο, το iversity και ο Σύνδεσμος δωρητών για την γερμανική επιστήμη (Stifterverband für die Deutsche Wissenschaft) έκαναν ένα διαγωνισμό για τις καλύτερες ιδέες για μαθήματα και την δημιουργία αυτών, με κάθε νικητή να κερδίζει 25χιλιάδες ευρώ. Από τον Ιανουάριο του 2014 οι εκπαιδευόμενοι μπορούσαν να συμμετέχουν σε κανονικές τελικές εξετάσεις για μαθήματα στα οποία λάμβαναν μέρος. Αυτή ήταν η αρχική πηγή εσόδων του iversity. Τον Οκτώβριο του 2014, η συνολική χρηματοδότηση προς το iversity έφτασε τα 5 εκατομμύρια ευρώ.

Τα προσφερόμενα μαθήματα στο iversity

Για την πραγματοποίηση των μαθημάτων χρησιμοποιούνται οπτικά στοιχεία (όπως videos), διαδραστικά στοιχεία και γραπτό υλικό, έχοντας την δυνατότητα όλα αυτά τα στοιχεία να αναθεωρηθούν ανά πάσα στιγμή. Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο είναι πως οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να έχουν άμεση επικοινωνία μέσα από φόρουμ. Επιπλέον, για να δουν την πρόοδο των εκπαιδευομένων, οι εκπαιδευτές μπορούν να βάζουν μικρά τεστ για να την εξακριβώσουν. Τα περισσότερα από τα μαθήματα του iversity στο τέλος συνοδεύονται με εξετάσεις ή με κάποια εργασία. Οι τελικές εξετάσεις μπορούν να λαμβάνουν χώρα στον ιστότοπο, ενώ η αντίστοιχη τελική εργασία θα πρέπει να παραδοθεί και να βαθμολογηθεί από τον διδάσκοντα.

Οι εκπαιδευόμενοι στο iversity μπορούν να έχουν διαφορετικές εκπαιδευτικές επιλογές ανάλογα με το είδος της πιστοποίησης που θέλουν να πάρουν. Υπάρχει η δυνατότητα Πιστοποιητικού Παρακολούθησης, το οποίο προσφέρεται δωρεάν, ενώ άλλα πιστοποιητικά ενέχουν κόστος για τον εκπαιδευόμενο, ανάλογα με το είδος της πιστοποίησης που επιθυμεί να λάβει .

Τα πανεπιστήμια που προσφέρουν μαθήματα στο iversity έχουν την δυνατότητα να προσφέρουν κανονικά εκπαιδευτικές μονάδες στους εκπαιδευόμενους στο iversity. Αυτό δίνει την δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να πάρουν τις διδακτικές μονάδες και να τις χρησιμοποιήσουν στις πανεπιστημιακές τους σπουδές . Αυτό ισχύει σε όλα τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά ιδρύματα πανεπιστημιακού χαρακτήρα. Για να πάρουν οι εκπαιδευόμενοι τις διδακτικές μονάδες όμως θα πρέπει να έχουν επιτύχει στις εξετάσεις που υπάρχουν στο τέλος του μαθήματος. Έτσι δημιουργούνται και έσοδα για την συγκεκριμένη πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, αφού η συμμετοχή στα μαθήματα είναι δωρεάν , αλλά η λήψη πιστοποίησης χρεώνεται.

Για την δημιουργία των μαθημάτων, το iversity συνεργάζεται με διάφορα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και ιδιώτες καθηγητές. Οι εκπαιδευτές σχεδιάζουν μόνοι τους τα δικά τους μαθήματα με το iversity να παρέχει τεχνική υποστήριξη για αυτά. Μερικά από τα πανεπιστήμια με τα οποία συνεργάζεται το iversity είναι τα : Libera Università Internazionale degli Studi Sociali Guido Carli (LUISS), University of Buckingham, University of Mainz και άλλα.

2.1.7Open2study

Η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Open2study προσφέρει δωρεάν διαδικτυακά μαθήματα από το 2013 , όταν και ιδρύθηκε από τα Ανοικτά Πανεπιστήμια της Αυστραλίας (Open Universities Australia). Αποτελεί το πρώτο MOOC που δημιουργήθηκε στην Αυστραλία .Τα μαθήματα που προσφέρονται σε αυτή την πλατφόρμα είναι στους εξής τομείς : χρηματοοικονομικά, διοίκηση επιχειρήσεων, marketing και διαφήμιση, ιατρική και φαρμακευτική, επιστήμης και τεχνολογίας, της εκπαίδευσης και άλλα.

Η ιστορία του

Η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Open2study δημιουργήθηκε τον Απρίλιο του 2013 από τα Ανοικτά Πανεπιστήμια Αυστραλίας (Open Universities Australia-OUA), τα οποία είχαν ήδη εμπειρία 20 ετών στην διαδικτυακή εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Τα Ανοικτά Πανεπιστήμια Αυστραλίας έχοντας ηγετική θέση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση για πολλά χρόνια, έδωσαν την δυνατότητα στο Open2study να συνδυάσει τις παραδοσιακές εκπαιδευτικές αρχές με τις τεχνολογίες αιχμής στην διαδικτυακή εκπαίδευση.

Ήδη από τον Ιούλιο του 2013 τα Ανοικτά Πανεπιστήμια Αυστραλίας επιλέχθηκαν στους επικρατέστερους υποψηφίους διαγωνισμού στην Αυστραλία και την Ν.Ζηλανδία σε σχέση με το διαδίκτυο για την ίδρυση του Open2study. Η κατηγορία στην οποία είχαν επιλεγεί να διαγωνιστούν ήταν σε αυτή της «Πρόσβασης στο διαδίκτυο και των ψηφιακών Ικανοτήτων». Η επιτυχία αυτής της προσπάθειας άρχισε να διευρύνεται , καθώς τον ίδιο μήνα το Open2study άρχισε την συνεργασία του με τον πρώτο συνεργάτη του εκτός Αυστραλίας, το Πανεπιστήμιο Massey(Massey University). Αυτό ήταν το πρώτο βήμα της συγκεκριμένης

πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων για την διεύρυνσή της και επέκτασής και στον υπόλοιπο κόσμο.

Τα μαθήματα του Open2study και ο τρόπος εκμάθησης

Στο Open2study προσφέρονται 48 μαθήματα (Δεκέμβριος 2013) στους τομείς που αναφέραμε πιο πριν. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα εξής : Διαδικτυακή διαφήμιση, κλιματική αλλαγή , Αρχές ανάπτυξης παιχνιδιών, Βασική Φυσική και άλλα.

Η εκπαίδευση σε κάθε μάθημα διαρκεί 4 εβδομάδες. Αυτή χωρίζεται σε 4 εβδομάδες με σκοπό τον καλύτερο έλεγχο της προόδου των εκπαιδευομένων. Στο τέλος κάθε εβδομάδας πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί μια εργασία ή ένας έλεγχος . Το κάθε μάθημα είναι ανεξάρτητο με τα υπόλοιπα και αυτόρκες στο διδακτικό υλικό, συνοδευόμενο με διαδραστικό υλικό και πηγές για μελέτη. Στο τέλος κάθε εβδομάδας γίνεται κατ'ελάχιστο ένας τεστ για να ελεγχθεί η πρόοδος των εκπαιδευομένων. Με βάση αυτά τα τεστ ο εκπαιδευόμενος μπορεί να πάρει ένα πιστοποιητικό εκπλήρωσης του εκάστοτε μαθήματος που έχει επιλέξει, εφόσον ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων των τεστ που έχει κάνει στο τέλος κάθε εβδομάδας ξεπερνά το 60% της μέγιστης βαθμολογίας που μπορεί να πάρει σε κάθε τεστ.

Επίσης δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να ολοκληρώσουν τα μαθήματα με τον δικό τους ρυθμό, αντί να είναι υποχρεωμένοι να τα ολοκληρώσουν σε ένα συγκεκριμένο και προ-ορισμένο χρονικό διάστημα. Στην περίπτωση που οι εκπαιδευόμενοι ακολουθήσουν αυτή την εναλλακτική, όλο το εκπαιδευτικό υλικό τους προσφέρεται στην έναρξη των μαθημάτων αυτών.

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό και πλεονεκτικό στοιχείο για το Open2study αποτελεί το γεγονός ότι τα μαθήματα σε αυτό εκπληρώνονται σε ποσοστό 27%(2013), εν αντιθέσει με το 7% το οποίο ισχύει κατά μέσο όρο για τα υπόλοιπα MOOCs.

2.2Η αλλαγή στον τρόπο τέλεσης των μαθημάτων και της εκπαίδευσης στα MOOC

Η αρχική μορφή εκπαίδευσης που είχαν οι περισσότερες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είχε δομηθεί όμοια με αυτή των παραδοσιακών εκπαιδευτικών μαθημάτων. Είχαν ορισμένες ημερομηνίες έναρξης και λήξης, καθώς και συγκεκριμένες προθεσμίες για την παράδοση ασκήσεων στα πλαίσια του μαθήματος. Ακόμα , στην πλειοψηφία τους, τα μαθήματα που προσφέρονται έχουν αυτή την μορφή.

Οι εκπαιδευόμενοι σε αυτά, μη ξέροντας αν θα ξαναγίνουν αυτά τα μαθήματα και με ένα επιπλέον πρόβλημα –το γεγονός ότι αυτά συχνά συγχρονίζονταν με τα εξάμηνα των σπουδαστών και φοιτητών- τα έκαναν δύσκολα στην εκπλήρωσή τους. Για να λυθεί αυτό το πρόβλημα, το οποίο πρώτη η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Udacity αναγνώρισε, δημιουργήθηκαν (τα πρώτα ήδη από το 2012) μαθήματα τα οποία δεν είχαν συγκεκριμένες ημερομηνίες έναρξης και λήξης, δίνοντας την δυνατότητα να μελετήσουν οι εκπαιδευόμενοι με τον ρυθμό που μπορούσαν.

Την πολιτική αυτή άρχισε να ακολουθεί αργότερα(2014) και η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Coursera, δίνοντας την δυνατότητα σε πάρα πολλά από τα μαθήματα που προσφέρει να είναι διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή με την δομή που

προαναφέραμε (μη προ-ορισμένη όπως αυτή της παραδοσιακής εκπαίδευσης), ενώ και πολλά από τα νέα μαθήματα που προσφέρονται σε αυτή έχουν από την αρχή αυτή την δομή. Στα τέλη του 2015 η συγκεκριμένη δομή μάθησης απαριθμούσε περίπου 300 μαθήματα μόνο στο Coursera.

Το ίδιο παράδειγμα ακολούθησε και η Τρίτη εκ των τριών μεγαλύτερων πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων (και μοναδική στην πρώτη τριάδα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα) edX, προσφέροντας πλέον στα τέλη του 2015 180 περίπου μαθήματα σε αυτή την δομή, φτάνοντας έτσι περίπου το ένα τέταρτο των μαθημάτων που προσφέρει να είναι με αυτή την δομή.

Το αρνητικό από αυτή την επιλογή είναι πως οι εκπαιδευόμενοι που δουλεύουν με τον δικό τους ρυθμό και δεν είναι συγχρονισμένοι με άλλους, δεν έχουν την δυνατότητα να συζητήσουν εύκολα και άμεσα ερωτήματα που ανακύπτουν από την μελέτη τους με άλλους εκπαιδευόμενους.

Παρά ταύτα, το γεγονός ότι οι 3 μεγαλύτερες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων επέλεξαν να προσφέρουν ολοένα και περισσότερα μαθήματα με αυτή την δομή, το κάνει όλο και πιο πιθανό το γεγονός να ακολουθήσουν και οι υπόλοιπες σχετικές πλατφόρμες, και ως εκ τούτου να επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό και ο τρόπος εκπαίδευσης που συντελείται μέσα από αυτές.

2.3 Το επιχειρηματικό μοντέλο των κερδοσκοπικών MOOCs και πως αυτό αλλάζει τα εκπαιδευτικά δεδομένα

Στα πρώτα χρόνια ύπαρξής τους τα MOOCs κερδοσκοπικού χαρακτήρα είχαν σκοπό να προσελκύσουν όσο το δυνατόν περισσότερους χρήστες-πελάτες. Η στρατηγική αυτή απόφαση επηρέασε και το επιχειρηματικό μοντέλο που ακολούθησαν. Καθώς έχουν φτάσει σε ένα αποδεκτό για τους διοικητές τους αριθμό χρηστών, αλλά και επειδή αναφερόμαστε σε κερδοσκοπικού χαρακτήρα MOOCs (άρα το ζητούμενο είναι και έσοδα και κέρδη), το επιχειρηματικό τους μοντέλο διαφοροποιήθηκε, καθώς πέρασαν τα χρόνια.

Αρχικά τα μαθήματα που πρόσφεραν οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ήταν δωρεάν στο σύνολό τους, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις έδιναν και δωρεάν τα πιστοποιητικά που είχαν σχέση με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος. Καθώς τα επιχειρηματικά η στρατηγική τους άλλαξε και υπήρχε ανάγκη για περισσότερα έσοδα αυτό άλλαξε με διάφορες μικρές τροποποιήσεις.

Την αρχή έκανε ένα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα MOOC, το edX, αλλά ακολούθησαν και τα MOOCs κερδοσκοπικού χαρακτήρα Coursera και Udacity. Οι τρεις αυτές πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων αποτελούν τις τρεις μεγαλύτερες που υπάρχουν αυτή την στιγμή στον κόσμο, καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της νέας – όπως αυτή δημιουργείτε- αγοράς της εκπαίδευσης στο διαδίκτυο.

Θα λέγαμε ότι είναι φυσικό στην συνέχεια να περιμένουμε ότι οι υπόλοιπες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων θα έχουν τις συμπεριφορές που θα αναφέρουμε στην συνέχεια. Τα MOOCs τα οποία είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και μπορούν να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση ή άλλες πηγές εσόδων (πιθανώς διαφημίσεις) που θα

εξασφαλίσουν την βιωσιμότητά τους δεν θα προβούν σε κάποιες αλλαγές, καθώς με την εισαγωγή χρεώσεων έστω και ένα μέρος των δυνητικών χρηστών των πλατφορμών αυτών αποκλείεται από την εκπαίδευση, οπότε πολλοί θα ήθελαν αυτό να αποφευχθεί.

Τα υπόλοιπα MOOCs φαίνεται να έχουν τρεις επιλογές. Η μία (ρεαλιστικά λιγότερο πιθανή εκδοχή) είναι να προχωρήσουν σε αλλαγές στο επιχειρηματικό τους μοντέλο ή τις τεχνολογίες που χρησιμοποιούν, καινοτομώντας πιθανότατα σε κάποιους τομείς, ώστε από την μία να μειώσουν το κόστος τους ή να μπορέσουν να προσφέρουν καλύτερες-πληρέστερες υπηρεσίες, τις οποίες θα μπορούσαν να χρεώσουν ως συμπληρωματικές ως προς την βασική εκπαίδευση. Η δεύτερη είναι προσπαθήσουν να εξειδικευτούν με βάση είτε την γλώσσα είτε κάποιο γνωστικό πεδίο, προσελκύοντας τους κορυφαίους διδάσκοντες σε αυτό. Μέσω της εξειδίκευσης αυτής θα μπορούσαν πιθανώς να έχουν κάποιες ελπίδες επιβίωσης όταν τα περιθώρια της αγοράς μειωθούν.

Η τρίτη εναλλακτική επιλογή – η οποία θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι και η πιο πιθανή – είναι να ακολουθήσουν και οι μικρότερες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων τις αλλαγές στο επιχειρηματικό μοντέλο που ακολούθησαν. Αυτό δεν αναιρεί το γεγονός ότι μπορεί παράλληλα να πραγματοποιήσουν τις αλλαγές που αναφέραμε πιο πριν σαν εναλλακτικές, αλλά όχι σαν βασική στρατηγική επιλογή.

Αφού αναφέραμε τις εναλλακτικές επιλογές των μικρότερων MOOC και έγινε έτσι σαφής ο λόγος για τον οποίο αναφέρουμε τις αλλαγές που έχουν κάνει τα μεγαλύτερα εξ αυτών, καθώς είναι πολύ πιθανό να επηρεάσουν το σύνολο της αγοράς.

Βασική πηγή εσόδων φαίνεται πως είναι οι πιστοποιήσεις απλών μαθημάτων από τις μεγάλες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Αρχίζοντας το 2013 από το edX (το ονόμασαν Xseries) και συνεχίζοντας το 2014 από τις άλλες δύο μεγάλες πλατφόρμες, το Coursera (το οποίο το ονόμασε Specializations) και το Udacity (το οποίο το ονόμασε Nanodegrees). Παρά το γεγονός ότι αυτά τα πιστοποιητικά δεν έχουν ακόμα κάποια ακαδημαϊκή βαρύτητα ή αντίστοιχη στην αγορά εργασίας, πολλοί είναι αυτοί που επέλεξαν να τα πάρουν προσμένοντας στην σχετική τους αναγνώριση. Το γεγονός αυτό οδήγησε τις πλατφόρμες αυτές στην προσπάθεια δημιουργίας περισσότερων σχετικών πιστοποιήσεων για τα μαθήματα τα οποία προσφέρουν.

Αντίστροφα, βλέποντας την επιτυχία αυτών των πιστοποιητικών στους χρήστες των πλατφορμών, άλλαξε και η πολιτική τους. Αρχίζοντας από το Coursera, από το 2016 σε πολλά από τα δωρεάν μαθήματα, για να μπορούν να λάβουν μέρος σε εργασίες και τεστ βαθμολόγησης οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να έχουν αγοράσει εκ των προτέρων την δυνατότητα να πάρουν ένα πιστοποιητικό στο τέλος της τέλεσης των μαθημάτων τους. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να χάσουν πλήθος χρηστών, οι οποίοι συμμετείχαν σε δωρεάν μαζικά διαδικτυακά μαθήματα. Αυτό βέβαια εντάσσεται στην στρατηγική επιλογή της αλλαγής του επιχειρηματικού μοντέλου που προαναφέραμε, όπου η απόκτηση περισσότερων χρηστών δεν είναι βασική προτεραιότητα, αλλά δυνητικά θα μπορούσε να στερήσει την δυναμική της εκάστοτε πλατφόρμας.

Σε πρώτη φάση οι επενδυτές βλέπουν θετικά την αλλαγή αυτή (αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι το Udacity πήρε επιπλέον 105 εκατομμύρια δολάρια αφού μπόρεσε να γίνει κερδοφόρο μέσα από αυτή την αλλαγή, ενώ το Coursera μάζεψε 61 εκατομμύρια δολάρια χάρη στις προβλέψεις για τα έσοδα από την αλλαγή αυτή). Οπότε η γνώμη και οι συνδρομή των επενδυτών σε αυτές τις προσπάθειες και τις αλλαγές μπορεί να επηρεάσει σε πολύ μεγάλο

βαθμό την δομή των πλατφορμών και ως εκ τούτου και τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους σε αυτές.

Το 2015 υπήρχαν περισσότερα από 100 μαθήματα στα οποία προσφέρονται σχετικά πιστοποιητικά, ενώ το 2016 αναμένεται να διπλασιαστούν. Η αύξησή τους μπορεί να είναι αλματώδης τα επόμενα έτη, εφόσον τα οικονομικά αποτελέσματα για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι θετικά.

Οι εκπαιδευτικές μονάδες από τα MOOC

Μια ακόμα αλλαγή που έχει να κάνει με ένα MOOC αλλά μπορεί να επηρεάσει(σε κάποιο βαθμό έχει γίνει, απλώς ψάχνουν ακόμα τον βέλτιστο τρόπο) και τα υπόλοιπα έχει σχέση με την προσφορά αναγνωρισμένων εκπαιδευτικών μονάδων(credits).

Πρώτη η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Udacity είδε μια ολόκληρη τάξη να συμπληρώνει τον κύκλο σπουδών της για την απόκτηση διαδικτυακά μεταπτυχιακού τίτλου στην Επιστήμη των Υπολογιστών (Online Master of Science in Computer Science -OMS CS), σε συνεργασία με το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο της Georgia (Georgia Tech University). Το κόστος τους είναι σχετικά χαμηλό(7χιλιάδες δολάρια) εν αντιθέσει με την μη διαδικτυακή μορφή του (το κόστος σε αυτή την περίπτωση μπορεί να είναι και 60χιλιάδες δολάρια) . Το αρνητικό σε αυτή την περίπτωση είναι πως μόλις το 20% ολοκλήρωσε επιτυχώς το πρόγραμμα. Παρά ταύτα φαίνεται να κερδίζει έδαφος αυτή η τακτική. Χαρακτηριστικό της αποδοχής της πρωτοβουλίας αυτής είναι ότι τουλάχιστον 2.841 άτομα παρακολούθησαν τουλάχιστον ένα μάθημα αυτού του διαδικτυακού μεταπτυχιακού προγράμματος.

Αντίστοιχη τακτική ακολούθησε και η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Coursera, προσφέροντας ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, με αντίτιμο 20χιλιάδες δολάρια σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Illinois (University of Illinois). Τα αποτελέσματα και η συμμετοχή σε αυτό τον κύκλο μεταπτυχιακών σπουδών δεν έχει ανακοινωθεί, αλλά φαίνεται ξεκάθαρα μια τάση των πανεπιστημίων να κινούνται προς την προσφορά τέτοιων προγραμμάτων μέσα από τα MOOCs.

Οπότε από τα 2 μεγάλα κερδοσκοπικά MOOCs βλέπουμε ότι δημιουργείται μια τάση για την συνεργασία με πανεπιστήμια και αντίστροφα πανεπιστημίων με τα MOOCs, η οποία μπορεί να αλλάξει τα δεδομένα στην εκπαίδευση , αφού ένα από τα σημαντικά στοιχεία είναι ότι παρέχονται επίσημα εκπαιδευτικές μονάδες.. Το κόστος της εκπαίδευσης μειώνεται εξαιρετικά, ενώ στον αντίποδα δεν είναι καλά τα ποσοστά ολοκλήρωσης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Το τρίτο από τα μεγάλα MOOCs (και το μόνο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα στην πρώτη τριάδα), ακολούθησε μια διαφορετική προσέγγιση πάνω στο θέμα, χρησιμοποιώντας το δέλεαρ των εκπαιδευτικών μονάδων . Αυτό στόχευσε σε δυνητικούς εκπαιδευόμενους που ανήκουν σε κολλέγια ή ακόμα και άτομα που βρίσκονται ακόμα στο τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σε συνεργασία με το Κρατικό Πανεπιστήμιο της Arizona (Arizona State University) ανακοίνωσαν την δημιουργία της Παγκόσμιας Ακαδημίας Πρωτοετών (Global Freshman Academy- GFA). Το κρατικό πανεπιστήμιο της Arizona θα δημιουργήσει μια σειρά από διαδικτυακά μαθήματα, τα οποία οποιοσδήποτε θα μπορεί να παρακολουθήσει. Όσοι μπορέσουν να περάσουν τα μαθήματα αυτά θα μπορούν να αιτηθούν για να πάρουν τις εκπαιδευτικές μονάδες που αντιστοιχούν σε αυτά τα μαθήματα από το

κρατικό πανεπιστήμιο της Arizona με χαμηλότερες τιμές από αυτές που αντιστοιχούν στα δίδακτρα της κανονικής τέλεσης των μαθημάτων εντός του πανεπιστημίου της Arizona.

Επιπροσθέτως το edX προσφέρει μαθήματα που δίνουν εκπαιδευτικές μονάδες στοχευμένα σε άτομα που βρίσκονται στο τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στα πλαίσια αυτής της στρατηγικής επιλογής, το edX προχώρησε σε κάποιες πρωτοβουλίες και συνεργασίες για την δυνατότητα παροχής εκπαιδευτικών μονάδων.

Οπότε βλέπουμε δύο διαφορετικές προσεγγίσεις σε σχέση με την προσφορά εκπαιδευτικών μονάδων από τα μαθήματα που προσφέρονται στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Η μία είναι η πληρωμή από την αρχή ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, σε πολύ χαμηλή τιμή σε σχέση με μια μη διαδικτυακή μορφή τέλεσης του μαθήματος. Η άλλη προσέγγιση προσφέρει δωρεάν τα μαθήματα, αλλά στην περίπτωση της επιτυχούς εκπλήρωσης του μαθήματος, για να πιστωθούν οι μονάδες στον εκπαιδευόμενο, αυτός πρέπει να τις πληρώσει- προσφέροντάς τους μια έκπτωση με βάση τα δίδακτρα που θα πλήρωνε αν έκανε παραδοσιακά το μάθημα. Και στις δύο περιπτώσεις οι διδακτικές (εκπαιδευτικές) μονάδες προσφέρονται σε συνεργασία με αναγνωρισμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Αφού οι τρεις μεγάλες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων(δύο κερδοσκοπικού χαρακτήρα και μια μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα) ακολούθησαν αυτή την τακτική είναι θέμα χρόνου να ακολουθήσουν και οι υπόλοιπες. Η προσέγγιση μπορεί να διαφέρει, αλλά το σημαντικό στοιχείο –αυτό της προσφοράς αναγνωρισμένων διδακτικών μονάδων- είναι κοινό. Οπότε μπορούμε να αναμένουμε πολλές αλλαγές στα επόμενα χρόνια από αυτή την περίπτωση και πιθανώς και την μερική αλλαγή των παραδοσιακών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων προς αυτή την κατεύθυνση, προσαρμοζόμενα στις ανάγκες και τάσεις τις εποχής, εκμεταλλεόμενα και την υψηλή ζήτηση για εκπαίδευση.

2.4 Άλλα MOOCs

Πλέον των MOOC που αναφέραμε πιο πριν και είναι τα μεγαλύτερα, με την μεγαλύτερη απήχηση, τα πιο διαδεδομένα, με σύνδεση με πολλά εκ των καλύτερων πανεπιστημίων παγκοσμίως και πιο πλούσια, υπάρχουν και άλλες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, μικρότερες αλλά με τις δικές τους και ενδιαφέρουσες ιδιαιτερότητες. Οι ιδιαιτερότητες μπορεί να έχουν να κάνουν με την παιδαγωγική προσέγγιση που έχουν για την διαδικασία της μάθησης, στο επιχειρηματικό μοντέλο, στον τρόπο οργάνωσής τους αλλά και άλλες που μπορεί να έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την εξέλιξη των MOOC. Τα περισσότερα από αυτά είναι στοχευμένα και περιορισμένα σε κάποιες χώρες-αγορές, χωρίς αυτό να μειώνει την σημαντικότητά τους ή την αξία τους στον χώρο της απομακρυσμένης εκπαίδευσης μέσω διαδικτύου.

Θα παρουσιαστούν στην συνέχεια όχι μόνο για να δούμε ποια άλλα MOOCs υπάρχουν ανά τον κόσμο, αλλά και για να μπορεί να τα παρακολουθήσει όποιος ενδιαφέρεται να ασχοληθεί και να ενημερωθεί για αυτά. Ένα επιπλέον στοιχείο που τα καθιστά σημαντικά είναι ότι όντας μικρά, είναι και πιο ευέλικτα και δεκτικά σε αλλαγές στην δομή τους και την λειτουργία τους, γεγονός το οποίο δυνητικά μπορεί μέσα από καινοτομίες να οδηγήσει σε μεγαλύτερη και ταχύτερη πρόοδο των MOOCs. Επιπλέον το γεγονός ότι προέρχονται από διαφορετικές χώρες και είναι επηρεασμένα από την αντίληψη που έχει η κάθε χώρα για την εκπαίδευση,

προσφέρουν μια διαφορετικότητα που και αυτή με την σειρά της μπορεί να ωφελήσει τον τομέα των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Τα MOOCs που θα αναφερθούν στην συνέχεια αποτελούν μόνο μία μερική αποτύπωση της κατάστασης των υπαρχόντων κατά το 2016. Όντας μία μεγάλη αγορά αυτή των MOOCs και κατ' επέκταση της εκπαίδευσης, με μεγάλες προοπτικές και για το μέλλον, καθώς ολοένα και μεγαλύτεροι πληθυσμοί ενδιαφέρονται να λάβουν περισσότερη εκπαίδευση, δεν μπορούμε να ξέρουμε πως τα MOOCs μπορούν να εξελιχθούν, αυξηθούν ή εξειδικευθούν τα επόμενα χρόνια.

2.4.1 Canvas Network

Το Canvas Network ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 2012. Η προσέγγιση του συγκεκριμένου MOOC διαφέρει ως προς τον πειραματισμό που πραγματοποιεί και θεωρεί ως ιδιαίτερα σημαντικό σε σχέση με τις παιδαγωγικές μεθόδους και τον βέλτιστο δυνατό τρόπο χρήσης των πολυμέσων, με σκοπό την αύξηση της κατανόησης και της διδακτικής διαδικασίας. Ένα ενδιαφέρον μάθημα ήταν το "Gender Through Comic Books" (Το φύλο μέσα από τα κόμικς), στο οποίο χρησιμοποιούνταν στοιχεία από την ποπ κουλτούρα για την εξερεύνηση των κοινωνικών δομών και των ανθρωπολογικών ιδεωδών.

Τον Ιούλιο του 2013, η μητρική εταιρεία Instructure σε συνεργασία με την εταιρεία Qualtrics, ερευνήσαν τους λόγους συμμετοχής και ολοκλήρωσης των μαθημάτων στο συγκεκριμένο MOOC. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτές πρέπει να αναθεωρήσουν τους τρόπους με τους οποίους χρησιμοποιούν στις πλατφόρμες μαζικής διαδικτυακής εκπαίδευσης, ώστε να κάνουν την εκπαιδευτική διαδικασία πιο ενδιαφέρουσα.

2.4.2 Eliademy

Το MOOC Eliademy είναι μια διαδικτυακή «σχολική αίθουσα», δηλαδή ένας χώρος στο διαδίκτυο όπου εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι δημιουργούν, μοιράζονται και διαχειρίζονται διαδικτυακά μαθήματα σε πραγματικό χρόνο και με άμεση συζήτηση. Βασίζεται κατά κόρον σε τεχνολογίες ανοικτού κώδικα. Άρχισε να είναι διαθέσιμο στο συγκεκριμένο MOOC τον Φεβρουάριο του 2013 σε 32 γλώσσες. Δημιουργήθηκε από την CBTec.

Η CBTec το 2012 στο Ελσίνκι από το πρώην μέλος της Nokia Σωτήρη Μακρυγιάννη και τον Sergey Gerasimenko. Το Eliademy υποστηρίχθηκε από την αρχή από το Tekes- το φιλανδικό επενδυτικό γραφείο για την τεχνολογία και την καινοτομία. Επίσης η Eliademy αποτελεί μέλος της Digile, μιας φιλανδικής πρωτοβουλίας με σκοπό την δημιουργία νέων διαταρακτικών ψηφιακών υπηρεσιών στον τομέα της εκπαίδευσης.

Τον Απρίλιο του 2014 επενδύθηκε από εταιρεία επιχειρηματικών συμμετοχών αρχική επένδυση στην Eliademy. Τον Ιούνιο του ίδιου έτους δημιουργήθηκε έκδοση της Eliademy πλήρως προσαρμοσμένη στα δεδομένα της Κίνας.

2.4.3 NovoEd

Το NovoEd είναι ένα κερδοσκοπικό MOOC, το οποίο ιδρύθηκε από τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Stanford Αμιν Σαβερί(Amin Saberi) και τον διδακτορικό φοιτητή Φαρναζ Ροναγκι(Farnaz Ronaghi), οι οποίοι σε συνεργασία με πανεπιστήμια, ιδρύματα και επιχειρήσεις προσφέρουν ανοικτά μαζικά διαδικτυακά μαθήματα, καθώς και μικρά ιδιαίτερα μαθήματα. Αρχικά το όνομα που είχε ήταν Venture Lab, ενώ η μετονομασία επήλθε το 2013. Ενώ μοιάζει με άλλα MOOCs όσον αφορά την τέλεση του μαθήματος με προβολή video στον κάθε μαθητή ξεχωριστά. Διαφοροποιείται στο γεγονός πως οι μαθητευόμενοι σε αυτό μπορούν να δημιουργήσουν ομάδες και να συνεργαστούν μεταξύ τους, παραδίδοντας και κοινές εργασίες. Το ίδιο το MOOC αναφέρει πως βλέπει θετικά στοιχεία και αποτελέσματα με την διαφοροποίηση αυτή.

Τα μαθήματα που παρέχονται σε αυτό είναι είτε δωρεάν είτε επί πληρωμή, αναφερόμενα σε διάφορους τομείς όπως η επιχειρηματικότητα, χρηματοοικονομικά, στρατηγική επιχειρήσεων και άλλα. Στην αρχή τα μαθήματα που προσφέρονταν ήταν μαθήματα από το πανεπιστήμιο του Stanford. Στην συνέχεια προστέθηκαν από τον Φεβρουάριο του 2014 και μαθήματα από άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Μερικά από αυτά ήταν το Πανεπιστήμιο του Princeton (Princeton University), το Πανεπιστήμιο της Βιρτζίνια (University of Virginia) και άλλα. Τον Νοέμβριο του 2014 από το τμήμα αποφοίτων της σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων του πανεπιστημίου του Stanford ανακοινώθηκε η δημιουργία του LEAD, ενός προγράμματος πιστοποιημένων μαθημάτων καινοτομίας στο NovoEd. Αυτό το πρόγραμμα περιλαμβάνει 10 με 15 καθηγητές της σχολής και θεωρείται η πιο σημαντική της προσπάθεια στην διαδικτυακή εκπαίδευση.

2.4.4 One Month

Το MOOC One Month αποτελεί ένα ακόμα κερδοσκοπικού χαρακτήρα MOOC, με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό την γρήγορη μάθηση την οποία υπόσχεται. Ιδρύθηκε τον Μάιο του 2013 από τους Chris Castiglione και Mattan Griffel. Ο πρώτος ιδρυτής ήταν αρχικά διδάσκων στην επιχείρηση General Assembly και το πανεπιστήμιο Columbia και ως δημιουργός εφαρμογών για τρίτους. Ο Mattan Griffel δημιούργησε το μάθημα «Μάθε τον εαυτό σου να μάθει κώδικα μέσα σε ένα μήνα» ("Teach Yourself to Code: One Month Rails"). Οι δύο τους γνωρίστηκαν στο General Assembly. Η επιχείρηση αρχικά έκανε ταχύρυθμα μαθήματα πάνω στην γλώσσα προγραμματισμού Ruby. Στην συνέχεια έγινε επέκταση των προσφερομένων μαθημάτων.

Τα μαθήματα που προσφέρονται από την συγκεκριμένο πλατφόρμα είναι σε σχέση με τον προγραμματισμό. Έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να διδαχθεί μία γλώσσα προγραμματισμού μέσα σε 30 ημέρες. Μέχρι τώρα έχουν συμπληρωθεί 150 χιλιάδες μαθήματα από περισσότερους από 25 χιλιάδες χρήστες.

2.4.5 OpenClassrooms

Η πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων OpenClassrooms είναι στοχευμένη στην παροχή λεκτικά μαθημάτων στα αγγλικά, τα γαλλικά και τα ισπανικά σε σχέση με την τεχνολογία, την επιχειρηματικότητα, τις ψηφιακές δεξιότητες (με ευρεία έννοια).

Άρχισε το 1999 από τον Ματιε Νεμπρα (Mathieu Nebra), ο οποίος με την βοήθεια του Πιέρ Ντουμπουκ (Pierre Dubuc) δημιούργησε μια κοινότητα που ονομαζόταν Le site du Zéro, με σκοπό να βοηθήσει νεαρά άτομα να μάθουν κάποια γλώσσα προγραμματισμού. Μόλις το 2007 μετατράπηκε σε επιχείρηση, προσφέροντας μαθήματα ως πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Αυτά τα μαθήματα δημιουργήθηκαν είτε από το σπίτι είτε από συνεργασίες, είτε από πανεπιστημιακά ιδρύματα είτε επιχειρήσεις.

Το 2015 το OpenClassrooms έφτασε το ένα εκατομμύριο λογαριασμούς, με 3,5 εκατομμύρια μοναδικούς επισκέπτες τον μήνα. Το ίδιο έτος άρχισε να προσφέρει ένα βασικό πτυχίο στην διαχείριση πολυμεσικών έργων, αναγνωρισμένο από το γαλλικό κράτος. Το 2016 άρχισε να προσφέρει και πιστοποιημένα μαθήματα σε διάφορους τομείς. Η διδακτική μέθοδος που ακολουθεί είναι η εξής: προτείνει στους εκπαιδευόμενους να αποκτούν πολύ καλή γνώση των όσων έχουν διδαχθεί πριν προχωρήσουν στο επόμενο επίπεδο εκπαίδευσης. Ήδη από το 2015 η επιχείρηση άρχισε να πειραματίζεται επίσης με την παροχή καθοδήγησης στους εκπαιδευόμενους για την καριέρα τους.

2.4.6 OpenLearning

Το OpenLearning είναι μια κερδοσκοπικού χαρακτήρα επιχείρηση παροχής μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων με βάση την Αυστραλία. Η δημιουργία των μαθημάτων αυτού έγινε σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Νέας Νότιας Ουαλίας (University of New South Wales) και το Πανεπιστήμιο Τέιλορ (Taylor's University) για την δημιουργία του πρώτου MOOC για τις αγορές της Αυστραλίας και της Μαλαισίας.

Τον Δεκέμβριο του 2013 πρόσφερε την δυνατότητα σε επιχειρήσεις να δημιουργήσουν εκπαιδευτικά portal στην πλατφόρμα. Τον Ιούνιο του 2015, η Αυστραλιανή Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι θα παρέχει τα πρώτα της μαθήματα από αυτή την πλατφόρμα.

2.4.7 Udemy

Το Udemy λειτουργεί σαν πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων αλλά και ως αγορά. Εν αντιθέσει με τα ακαδημαϊκά MOOC, η Udemy δίνει την δυνατότητα σε ειδικούς κάθε τομέα να δημιουργήσουν μαθήματα τα οποία μπορούν να προσφέρονται είτε δωρεάν είτε επ αμοιβή. Παρέχει επίσης τα εργαλεία στους χρήστες για να δημιουργήσουν ένα μάθημα, να το προωθήσουν και να λάβουν δίδακτρα από τους εκπαιδευόμενους.

Το 2007 ο ιδρυτής του Udemy Eren Bali δημιούργησε λογισμικό για την παροχή διαδικτυακών μαθημάτων ενώ ζούσε στην Τουρκία. Διαβλέποντας δυνατότητες αν έκανε την παροχή της υπηρεσίας αυτής σε όλους μετακόμισε στην Silicon Valley, όπου ίδρυσε μια επιχείρηση 2 χρόνια αργότερα. Ο ιστότοπος άρχισε να λειτουργεί στις αρχές του 2010 με

δημιουργούς τον Eren Bali, τον Oktay Caglar και τον Gagan Biyani. Ήδη από τον Φεβρουάριο του 2010 προσπάθησαν να μαζέψουν κεφάλαια από εταιρείες επιχειρηματικών συμμετοχών αλλά τους απέρριψαν κατά συρροή . Προσαρμοζόμενοι σε αυτά τα δεδομένα άλλαξαν την κατεύθυνσή τους και δημιούργησαν το Udemy.

Μέσα σε μόλις λίγους μήνες είχαν 1000 εκπαιδευτές και 2000 μαθήματα, αλλά και 1000 εγγεγραμμένους χρήστες . Βασιζόμενοι σε αυτή την θετική αντίδραση της αγοράς προσπάθησαν και κατάφεραν να πάρουν χρηματοδότηση ενός εκατομμυρίου δολαρίων.

Μέχρι αυτή την στιγμή δεν προσφέρονται εκπαιδευτικές μονάδες για τα μαθήματα στο συγκεκριμένο MOOC. Οι μόνη πιστοποίηση που παρέχεται κατά περιπτώσεις είναι σε σχέση με τεχνικές δεξιότητες. Οι διαχειριστές του συγκεκριμένου MOOC κατευθύνονται κυρίως προς την προσέλκυση επιχειρήσεων για να εκπαιδεύσουν τους υπαλλήλους τους σε αυτό. Από τον Ιανουάριο του 2016 αναφέρεται στην αρχική σελίδα του Udemy πως έχει προσφέρει μαθήματα σε 10εκατομμύρια εκπαιδευόμενους σε 40χιλιάδες μαθήματα.

2.4.8WizIQ

Το WizIQ ιδρύθηκε το 2007 από τον Harman Singh με γραφεία στην Βόρεια Αμερική και την Ινδία. Η απήχυσή του ως πλατφόρμα διαδικτυακών μαθημάτων είναι πιο υψηλή στην Ινδία, ενώ τα αποτελέσματά του είναι λιγότερο καλά στον υπόλοιπο κόσμο. Η πλατφόρμα παρέχει την δυνατότητα χρήσης της σε λειτουργικό iOS, Android και Windows.

2.4.9openHPI

Το openHPI είναι μία πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στον τομέα της επιστήμης υπολογιστών και της τεχνολογίας πληροφοριών, η οποία άρχισε να λειτουργεί τον Σεπτέμβριο του 2012. Η έδρα του βρίσκεται στο Hasso Plattner Institute (εξ' ου και το HPI στο όνομα του συγκεκριμένου MOOC) στο Potsdam της Γερμανίας. Είναι ανοικτό και χωρίς χρέωση προς όλους και χωρίς προαπαιτούμενα.

Τα μαθήματα που προσφέρονται στο συγκεκριμένο MOOC βασίζονται στα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα του HPI στους τομείς της τεχνολογίας πληροφοριών και των πληροφοριακών συστημάτων, καλύπτοντας τις βάσεις της τεχνολογίας πληροφοριών αλλά και καινοτόμους τομείς. Τα μαθήματα παρέχονται στα αγγλικά και τα γερμανικά. Τα μαθήματα έχουν διάρκεια έξι εβδομάδων. Προσφέρονται για τα μαθήματα διαλέξεις σε video, διδακτικά συγγράμματα καθώς και τέστ στην διάρκεια των εβδομάδων. Υπάρχουν επίσης φόρουμ συζητήσεων , τα οποία διαχειρίζονται από τους εκπαιδευτές. Η εκπαιδευτική διαδικασία πραγματοποιείται από προσωπικά τέστ τα οποία μπορεί να κάνει ο εκπαιδευόμενος όσες φορές θέλει, και με εργασίες στο σπίτι οι οποίες βαθμολογούνται και λαμβάνονται υπόψιν για τον τελικό βαθμό για να ληφθεί πιστοποιητικό. Ακόμα και μετά το πέρας του μαθήματος το εκπαιδευτικό υλικό παραμένει σαν αρχείο για τον εκπαιδευόμενο. Αποτελεί μία εκ των πρωτοπόρων πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στην Γερμανία.

2.4.10 Academic Earth

Το MOOC Academic Earth άρχισε να λειτουργεί από τις 24 Μάρτιο του 2009 από τους Richard Ludlow, Chris Bruner και Liam Pisano , προσφέροντας μαθήματα μέσω video από πανεπιστήμια όπως το UC Berkeley , Harvard, MIT, Princeton, Stanford και Yale σε θέματα όπως η αστρονομία,η βιολογία,η χημεία, η επιστήμη υπολογιστών, τα οικονομικά, την ιστορία, τα νομικά, τα μαθηματικά , την φιλοσοφία και άλλα.

Η ιδέα για το MOOC Academic Earth ήρθε στον βασικό ιδρυτή Richard Ludlow, όταν παρακολούθησε ένα video με μια διάλεξη μαθηματικών από το MIT. Όταν το ερεύνησε παρατήρησε ότι υπάρχει σχετικό εκπαιδευτικό υλικό στο διαδίκτυο , αλλά ήταν διασκορπισμένο σε πολλές ιστοσελίδες και σε διαφορετικές μορφές αρχείων. Η δομή του ακόμα και σήμερα παραμένει η ίδια. Είναι ουσιαστικά μία βιβλιοθήκη video με ακαδημαϊκές διαλέξεις στο διαδίκτυο

2.4.11 National Programme on Technology Enhanced Learning(NPTEL)

Το MOOC NPTEL είναι ένα έργο το οποίο χρηματοδοτείται από το ινδικό Υπουργείο Ανάπτυξης Ανθρωπίνων Πόρων(Ministry of Human Resource Development -MHRD). Ως ιδρυτές φαίνονται το Ινδικό Ινστιτούτο Επιστημών (Indian Institute of Science -IISc) και τα Ινδικά Ινστιτούτα Τεχνολογίας (Indian Institutes of Technology-IIT) . Τα μαθήματα γίνονται είτε άμεσα διαδικτυακά είτε με την χρήση video διαλέξεων σε τομείς όπως η μηχανική, η διοίκηση επιχειρήσεων, οι ανθρωπιστικές σπουδές και άλλα.

Το συγκεκριμένο MOOC έχει στοχεύσει την διδακτέα ύλη της στην δημιουργία ασκήσεων και την παροχή τεχνικής και επιστημονικής εκπαίδευσης σύμφωνα με τις οδηγίες του Ινδικού Συμβουλίου για την Τεχνική Εκπαίδευση και προσομοιάζει με την διδακτέα ύλη των πανεπιστημίων.

2.4.12 Peer to Peer University

Το MOOC Peer 2 Peer University είναι και αυτό μια πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα,η οποία επιτρέπει στους χρήστες της να οργανώνουν και να συμμετέχουν σε μαθήματα και ομάδες μελέτης με σκοπό την εκμάθηση συγκεκριμένων θεμάτων. Το συγκεκριμένο MOOC ιδρύθηκε το 2009. Οι ιδρυτές τους είναι οι Delia Browne, Neeru Paharia, Stian Haklev, Joel Thierstein και Philipp Schmidt. Για την δημιουργία του δέχθηκε χρηματοδότηση από το ίδρυμα Χιούλετ (The Hewlett Foundation) , το ίδρυμα Σατλγουρθ (The Shuttleworth Foundation) και το Πανεπιστήμιο Irvine της Καλιφόρνια (University of California Irvine).

Μερικά από τα χαρακτηριστικά στοιχεία του συγκεκριμένου MOOC είναι ότι ενώ μοιάζει με τα υπόλοιπα MOOC, σκοπός του είναι να δίνει την δυνατότητα να μπορούν οι χρήστες να μοιράζονται την γνώση τους πάνω σε ένα τομέα ή να μαθαίνουν από έναν άλλο χρήστη που έχει γνώσεις πάνω σε ένα συγκεκριμένο τομέα. Σε αντίθεση με άλλα MOOC , είναι ελεύθερο σε όλους να είναι εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι. Έχοντας μια πιο ευέλικτη μορφή , η

μάθηση δεν γίνεται μόνο με την μορφή ενός παραδοσιακού μαθήματος, αλλά ο χρήστης μπορεί να συμμετάσχει σε μία ομάδα μελέτης ή και να την δημιουργήσει.

Το σκεπτικό που πρεσβεύει το P2PU είναι ο συνδυασμός της ανοικτής πρόσβασης σε αυτό και της συγκέντρωσης ακαδημαϊκού υλικού. Η μεγαλύτερη κοινωνική συμμετοχή που προσπαθεί να επιτύχει δεν σημαίνει ότι θα έχει εκ προοιμίου θετικά εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Για την επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων σύγχρονα χρησιμοποιούν το Skype και το IRC, ενώ για την ασύγχρονη εκπαίδευση την ιστοσελίδα του P2PU. Η οργάνωσή του είναι σε «Σχολεία» τα οποία είναι : Σχολείο Κοινωνικής Καινοτομίας, «Σχολείο WebCraft», Ανοιχτό σχολείο , Σχολείο Εκπαίδευσης και το Σχολείο Μαθηματικού Μέλλοντος.

2.4.13 Το Ελληνικό MOOC

Αν και έχουμε κάνει αναφορά στην ελληνική προσπάθεια δημιουργίας ενός καθαρά ελληνικού MOOC από τα ελληνικά εκπαιδευτικά ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης με τον τίτλο opencourses, θα αναφερθούμε εκ νέου σύντομα σε αυτά.

Το σημαντικό σε αυτή την προσπάθεια είναι ότι συμμετείχε η συντριπτική πλειοψηφία το εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, οπότε η παρεχόμενη γνώση είναι πολύπλευρη, από πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα και η προσέγγιση μπορεί να διαφέρει (αλλά παραμένει πάντα τεκμηριωμένη). Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα να προσφερθούν ομοειδή μαθήματα, οπότε να έχουν και οι διδασκόμενοι την δυνατότητα να κατανοήσουν ποιος τρόπος διδασκαλίας είναι καλύτερος για αυτούς και τους οδηγεί σε καλύτερα αποτελέσματα.

Τα μαθήματα που παρέχονται είναι ασύγχρονα και ελεύθερα για όλους , ενώ κάποια δεν προϋποθέτουν ούτε την πραγματοποίηση εγγραφής για να παρακολουθηθεί το εκάστοτε μάθημα.

Το πιο σημαντικό ίσως στοιχείο της όλης προσπάθειας, πλέον του γεγονότος ότι η πλατφόρμα αυτή αποτελεί ένα πάρα πολύ σημαντικό βοήθημα για τους φοιτητές, είναι το γεγονός ότι αποτελεί την πρώτη μαζική δράση εξωστρέφειας των ελληνικών ανώτερων και ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων προς τους πολίτες της χώρας. Από την μία πλευρά παύουν να υπάρχουν εμπόδια στην γνώση για τους πολίτες (με το πιο βασικό εμπόδιο αυτό της γλώσσας, καθώς τα μαθήματα γίνονται στα ελληνικά και ως εκ τούτου μπορούν να τα παρακολουθήσουν όλοι) . Από την άλλη πλευρά ή γνώση που παράγεται στα πανεπιστήμια μπορεί να διαδοθεί στην κοινωνία , γεγονός που μπορεί να έχει θετικά οφέλη σε διάφορους τομείς (με αυτόν της επιχειρηματικότητας είναι στους κορυφαίους δυνητικά ωφελούμενους , καθώς μπορούν σε κάποιες περιπτώσεις να αποκτήσουν σε βάθος εξειδικευμένες και δυνητικά εμπορικά εκμεταλλεύσιμες γνώσεις ή από μαθήματα σχολών διοίκησης επιχειρήσεων να βελτιώσουν την λειτουργία της επιχείρησής τους).

Σε οποιαδήποτε περίπτωση πρέπει να εξάρουμε αυτή την προσπάθεια και αναμένουμε πολλά περισσότερα από αυτή την πρωτοβουλία στο μέλλον, είτε σε επίπεδο ακαδημαϊκών κατανοώντας καλύτερα τις ανάγκες της κοινωνίας είτε σε επίπεδο κοινωνίας με την καλύτερη κατανόηση από την ευρεία μάζα για τις δυνατότητες και τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν από τα ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Κεφάλαιο 3

3.1Η έρευνα

Σε αυτό το τμήμα θα σας παρουσιάσουμε την έρευνα που διεξήχθη στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας. Στο πρώτο κεφάλαιο αναφερθήκαμε στον τομέα της παιδείας γενικά και σφαιρικά, ώστε να έχουμε μια καλή αντίληψη και ένα καλό υπόβαθρο για την ιστορία του, την εξέλιξή του. Επιπλέον κάναμε αναφορά στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, ποια μορφή έχει αυτή στην Ελλάδα, ποιες είναι οι τάσεις και οδηγίες από τον υπόλοιπο κόσμο και την Ευρωπαϊκή Ένωση αντίστοιχα. Επιπλέον, αναφερθήκαμε στις ανάγκες της εκπαίδευσης που χρειάζονται όλο και περισσότερο οι άνθρωποι στον σύγχρονο κόσμο μετά το πέρας της τυπικής τους εκπαίδευσης.

Στο τέλος του πρώτου κεφαλαίου αναφερθήκαμε στα MOOCs (massive open online courses), τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, οι οποίες αν και πολύ πρόσφατες (κυρίως με την μορφή που έχουν τα τελευταία χρόνια), φαίνεται ότι διαταράσσουν το πεδίο στην εκπαίδευση και την οδηγούν σε νέα, πιθανώς ανεξερευνήτα μονοπάτια. Αυτό συμβαίνει καθώς με τα MOOCs αποκτούν πολλοί περισσότεροι άνθρωποι πρόσβαση στην εκπαίδευση, για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην ζωή τους, ενώ σε αυτά μπορούν να δοκιμαστούν νέες, διαφορετικές και καινοτόμες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και να λάβουμε γρήγορα και πολλά αποτελέσματα, βοηθώντας τον ερευνητή να αναγνωρίσει τις βέλτιστες εξ αυτών.

Στην συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερθήκαμε συγκεκριμένα στα MOOCs. Τα MOOCs που μέχρι πριν λίγα χρόνια φαινόταν κάτι ιδιαίτερα καινοτόμο, νέο και απόμακρο κατάφεραν να μπουν (έστω και σε κάποιο βαθμό) και στην Ελλάδα. Χαρακτηριστικότερη θα λέγαμε ότι είναι η περίπτωση του ελληνικού MOOC opencourses.gr, της πλατφόρμας ασύγχρονης, μαζικής, διαδικτυακής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, το οποίο σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα γέμισε με πάρα πολλές διαλέξεις από όλα τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αρχίσαμε την αναφορά μας από τα διάφορα MOOCs που υπάρχουν ανά τον κόσμο. Αρχικά αναφερθήκαμε στα μεγαλύτερα που υπάρχουν αυτή την στιγμή, με βασικά κριτήρια το πλήθος μαθημάτων που προσφέρουν, το πλήθος των ατόμων που έχουν λάβει μέρος σε εκπαιδευτικό τους πρόγραμμα και το πλήθος των ατόμων που είχαν κατά το τελευταίο έτος συμμετάσχει σε μαθήματα της εκάστοτε πλατφόρμας. Σε αυτά δεν παραλείψαμε να αναφερθούμε στην δημιουργία τους, στα μαθήματα που προσφέρουν και τις συνεργασίες τους με μεγάλα και γνωστά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Επίσης αναφερθήκαμε σε MOOCs που υπάρχουν σε όλες τις ηπείρους. Αυτό έγινε για δύο λόγους. Ο ένας ήταν για να δείξουμε τον πραγματικά παγκόσμιο χαρακτήρα των MOOCs. Στις περισσότερες δε περιπτώσεις εκτός των ΗΠΑ, οι οποίες και πρωτοστάτησαν στον τομέα των MOOCs, οι προσπάθειες έγιναν από το εκάστοτε κράτος ή άλλες δομές συνδεδεμένες άμεσα με το κράτος.

Ο άλλος λόγος για το οποίο αναφερθήκαμε σε διάφορα MOOCs από όλο τον κόσμο είναι για να υποδείξουμε τις ιδιαιτερότητες που έχουν τα διάφορα μικρότερα MOOCs, τα οποία με τις

διαφορετικές τους δομές και κατά περιπτώσεις τις διαφορετικές τους παιδαγωγικές προσεγγίσεις, πιθανώς να είναι αυτά που θα επηρεάσουν συνολικά τον τομέα της εκπαίδευσης, ίσως και περισσότερο από τα ισχυρά MOOCs που υφίστανται αυτή την στιγμή.

Δεν παραλείψαμε στο τέλος του δευτέρου κεφαλαίου να αναφερθούμε εκ νέου στο ελληνικό MOOC (opencourses.gr), τονίζοντας την σημασία του (όντας το μοναδικό αποκλειστικά ελληνόφωνο MOOC) , καθώς και το πλήθος των μαθημάτων που αυτό προσφέρει.

Σκοπός των δύο πρώτων κεφαλαίων ήταν να μας δώσει την κατάλληλη πληροφόρηση , σφαιρικά, ώστε να κατανοήσουμε την εξέλιξη της παιδείας, πως αυτή οδήγησε στα MOOCs, να ορίσουμε τα MOOCs, ώστε να μπορεί το τρίτος μέρος της έρευνας να γίνει καλύτερα αντιληπτό, καθώς και η σημασία αυτού.

Η έρευνα που ακολουθεί σκοπό έχει να μας δείξει κατά πόσο πραγματικά τα MOOCs έχουν καταφέρει να διεισδύσουν στην Ελλάδα. Κατά πόσο αυτά ήδη χρησιμοποιούνται , αλλά και αν βλέπουν να υπάρχει μέλλον για αυτά στην Ελλάδα. Επίσης προσπαθούμε να δούμε αν φαίνεται να υπάρχει μέλλον στην συνεργασία των MOOCs με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα με την προσφορά εκπαιδευτικών (διδακτικών) μονάδων σε μαθήματα που πραγματοποιούνται και τελούνται μέσα από διαδικτυακές πλατφόρμες μαζικών μαθημάτων.

Η οπτική δε που θα προσπαθήσουμε να έχουμε είναι διπλή. Η παρούσα έρευνα έχει δύο διαφορετικά ερωτηματολόγια τα οποία απευθύνονται σε δύο διαφορετικές ομάδες. Η μία ομάδα είναι αυτή των εκπαιδευτών και η άλλη των εκπαιδευομένων στα MOOCs, ώστε να μπορέσουμε να διασαφηνίσουμε την κατάσταση και την διάθεση και από τις δύο πλευρές, δηλαδή αυτού που προσφέρει την γνώση και αυτού που την ζητά.

Στην συνέχεια θα αναφερθούμε εκτενέστερα στα ερωτηματολόγια και στις ερωτήσεις του καθενός, ώστε να είναι σαφής ο λόγος της επιλογής της κάθε ερώτησης και του θέματος που προσπαθούμε να ερευνήσουμε.

3.2 Τα ερωτηματολόγια

Στο σημείο αυτό θα κάνουμε αναφορά στα ερωτηματολόγια. Εδώ θα παρουσιαστούν τα δύο ξεχωριστά ερωτηματολόγια, ένα για τους εκπαιδευτές – συγκεκριμένα καθηγητές τριτοβάθμιου εκπαιδευτικού ιδρύματος- και εκπαιδευομένων . Όπως προαναφέραμε θα αναφερθούμε σε κάθε ερώτηση ξεχωριστά και θα εξηγήσουμε το που αποσκοπούν.

3.2.1 Το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτών

Το ερωτηματολόγιο αυτό κατευθύνεται προς τους εκπαιδευτές, τα άτομα τα οποία είναι υπεύθυνα για την δημιουργία των μαθημάτων και την διάδοση της γνώσης. Σε αυτό το ερωτηματολόγιο υπάρχουν 13 ερωτήσεις.

Οι πρώτες ερωτήσεις είναι δημογραφικού χαρακτήρα. Θα μας βοηθήσουν να κάνουμε μια αρχική αποτύπωση του δείγματος που θα συλλέξουμε. Επιπλέον, θα προσπαθήσουμε να

δούμε αν κάποια από τα δημογραφικά στοιχεία μπορεί να επηρεάσουν τις απαντήσεις, άρα και την αντίληψη και δεκτικότητα των εκπαιδευτών, σε σχέση με τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Στην συνέχεια ακολουθούν οι ερωτήσεις που αφορούν τα MOOCs , τα οποία είναι το επίκεντρο της έρευνας. Μέσα από αυτές θα μπορέσουμε να εξάγουμε τα συμπεράσματα που θα μας δώσουν μια αποτύπωση της παρούσας εικόνας και αντίληψης για τα MOOCs αυτή την χρονική περίοδο.

Το ερωτηματολόγιο αυτό μοιράστηκε σε εκπαιδευτές διαφόρων βαθμίδων στο Α.Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδος με ερωτηματολόγια σε φυσική μορφή με την βοήθεια της επιβλέπουσας καθηγήτριας της εργασίας αυτής κυρίας Ιωάννας Γιαννούκου . Η επιλογή αυτή του συγκεκριμένου κοινού για να μας απαντήσει εξυπηρετούσε δύο σκοπούς. Ο πρώτος ήταν να υπάρχουν σίγουρα μέσα στο δείγμα άτομα τα οποία έχουν επαφή με τα MOOCs (λόγω της ενασχόλησης μελών του εκπαιδευτικού προσωπικού του Α.Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδος με την δημιουργία μαθημάτων για την ελληνική πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων (open courses)). Ο δεύτερος έχει να κάνει με την εξασφάλιση ότι οι ερωτηθέντες θα είχαν την διδακτική εμπειρία να κρίνουν το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα των MOOCs, ενώ η βέλτιστη βαθμίδα διδασκόντων για να το κρίνουν αυτό είναι εκπαιδευτική της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στο επίπεδο δηλαδή που αναφέρονται αντίστοιχα και οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Η πρώτη ερώτηση (Σε ποιο ηλικιακό εύρος ανήκετε ?) με τις εξής δυνατές απαντήσεις :Α) έως 30ετών Β)31-40 ετών 41-50ετών 51-60ετών 60+ ετών ,έχει σκοπό να διαχωρίσει σε ηλικιακές ομάδες κατά δεκαετίες το δείγμα μας. Με αυτή την ερώτηση προσπαθούμε να δούμε κατά πόσο η ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν οι ερωτηθέντες μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις και την δεκτικότητα τους για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Η δεύτερη ερώτηση αναφέρεται στο φύλο των ερωτηθέντων με δυνατές απαντήσεις Α) Άρρεν και Β) Θήλυ. Με αυτή την ερώτηση προσπαθούμε να δούμε και να αναγνωρίσουμε αν δυνητικά επηρεάζει το φύλο τις απαντήσεις που μπορούμε να έχουμε πάνω στις διάφορες ερωτήσεις που έχουμε θέσει.

Η επόμενη ερώτηση δημογραφικού χαρακτήρα αναζητά τον τόπο διαμονής των ερωτηθέντων εκπαιδευτών. Οι δυνατές απαντήσεις που υπάρχουν είναι Α) Χωριό , Β) Κωμόπολη Γ)Πόλη-όχι πρωτεύουσα νομού Δ) Πρωτεύουσα Νομού και Ε) Πρωτεύουσα κράτους. Με αυτό το ερώτημα θέλουμε να δούμε αν ο τόπος διαμονής (με τις διαφοροποιήσεις που αυτός μπορεί να έχει στην συνθήκες διαβίωσης, παραδείγματος χάριν ταχύτητα σύνδεσης στο διαδίκτυο) μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις.

Η τελευταία ερώτηση δημογραφικού χαρακτήρα αφορά το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων. Η ερώτηση αυτή αποσκοπεί στο να ανακαλύψει το κατά πόσο μπορεί η εκπαίδευση να επηρεάσει την αντίληψη και διάθεση των εκπαιδευομένων απέναντι στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Οι δυνατές απαντήσεις είναι Α)Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Β) Τριτοβάθμια εκπαίδευση Γ)Μεταπτυχιακές Σπουδές και Δ) Διδακτορικό.

Η πρώτη ερώτηση που κάνουμε και έχει σχέση με τα MOOCs είναι η εξής : Έχετε συμμετάσχει ποτέ σε κάποιο MOOC(είτε σαν εκπαιδευτής είτε σαν εκπαιδευόμενος)? Το ερώτημα αυτό έχεις ως δυνατές απαντήσεις Α) Ναι και Β) Όχι.

Το ερώτημα αυτό είναι το πρώτο και από τα πιο σημαντικά καθώς μας ξεκαθαρίζει αν οι ερωτηθέντες εκπαιδευτές έχουν πραγματική εμπειρία χρήσης διδασκαλίας ή/και μάθησης από μια πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων και όχι μόνο θεωρητική γνώση, ώστε να είμαστε σίγουροι ότι έχουν οι ερωτηθέντες ακριβή αντίληψη των πραγματικών δυνατοτήτων αλλά και αδυναμιών των MOOCs.

Η ερώτηση (Μπορούν τα MOOC να αντικαταστήσουν την παραδοσιακή εκπαίδευση?) στην οποία οι δυνατές απαντήσεις είναι Α)Ναι Β) Όχι και Γ) Δεν γνωρίζω, είναι ένα δυνατό και δύσκολο ερώτημα. Ίσως είναι το πιο δύσκολο να απαντηθεί, γιατί είναι το ερώτημα που θα μπορούσε πιθανώς να αντικατασταθεί με το ερώτημα αν τα MOOCs μπορούν να αλλάξουν την εκπαίδευση και να μην έχει μεγάλη διαφορά στο νόημα. Για αυτό (όπως και στα περισσότερα ερωτήματα που θέσαμε στο ερωτηματολόγιο αυτό) οι δυνατές απαντήσεις είναι Α) Ναι Β) Όχι και Γ) Δεν γνωρίζω . Οι απαντήσεις που μπορούν να δώσουν οι ερωτώμενοι είναι σαφείς, ξεκάθαρες, χωρίς δυνατότητα παρερμηνείας. Επίσης δίνουμε την δυνατότητα να απαντήσει κάποιος ότι δεν γνωρίζει, ώστε αν δεν μπορεί να απαντήσει ξεκάθαρα να μην επηρεάσει τις απαντήσεις του δείγματος.

Ακολουθεί η ερώτηση :Μπορεί η επιχειρηματική πλευρά των MOOCs να επηρεάσει τον εκπαιδευτικό τους ρόλο; , έχει ως δυνατές απαντήσεις τις Α)Ναι Β) Όχι και Γ) Δεν γνωρίζω. Σκοπός αυτής της ερώτησης είναι να δει αν η επιχειρηματική πλευρά των διαφόρων MOOCs που κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος αυτής της μορφής εκπαίδευσης – και είναι δε χαρακτηριστικό το γεγονός ότι τα περισσότερα από τα μεγαλύτερα και πιο επιδραστικά MOOCs αυτή την στιγμή είναι επιχειρήσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ενώ μόλις έχουν κάνει τα πρώτα βήματά τους προς την δημιουργία κερδών- μπορεί να επηρεάσει την φύση και την λειτουργία των MOOCs. Αυτό μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, είτε προσφέροντας καλύτερες ή πιο πλήρεις υπηρεσίες εκπαίδευσης προς τους τακτικούς και καλύτερους πελάτες τους, είτε με αύξηση των διδάκτρων τους (περιορίζοντας την δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση κάποιων υποψηφίων είτε με πολλούς άλλους τρόπους.

Η απάντηση σε αυτή την ερώτηση μπορεί να παρουσιάσει παράλληλα και τις εκτιμήσεις των ερωτωμένων για την πορεία των MOOCs αλλά και τους φόβους τους για την δυνητική μελλοντική εξέλιξη των MOOCs.

Η επόμενη ερώτηση: Πιστεύετε ότι θα έχουμε σύντομα στην Ελλάδα ένα MOOC που θα δίνει πιστωτικές (διδασκτικές) μονάδες έχει ως δυνατές απαντήσεις τις Α)Ναι Β) Όχι και Γ) Δεν γνωρίζω . Το ερώτημα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την εξέλιξη των MOOCs γενικά , και εν προκειμένω με την ερώτηση αυτή στην Ελλάδα.

Η υψηλή σημασία της ερώτησης αυτής έγκειται στο γεγονός ότι οι εκπαιδευτικές (διδασκτικές), οι οποίες ουσιαστικά είναι η απόδειξη-πιστοποίηση της γνώσης που έχει λάβει ο εκπαιδευόμενος, αποτελούν ένα βασικό στοιχείο το οποίο στην πορεία αναγνώρισης των MOOCs ως πλήρως αποδεκτά μέσα εκπαίδευσης. Το μεγαλύτερο εμπόδιο που έχουν τα MOOCs για να μπορέσουν να γίνουν αποδεκτά είναι αυτή η πιστοποίηση που έρχεται μέσα από τις εκπαιδευτικές (διδασκτικές) μονάδες.

Αν μπορέσουν τα MOOCs να προσφέρουν εκπαιδευτικές (διδασκτικές) μονάδες για κάποια έστω από τα μαθήματα που προσφέρουν, τότε αυτά αναγνωρίζονται ως ισότιμα με τα παραδοσιακά ιδρύματα. Αυτό σημαίνει πλέον ότι το τελικό επιζητούμενο , η απόκτηση πιστοποιημένης γνώσης – προσφέρεται και από τις δύο περιπτώσεις, τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα MOOCs, οπότε ο επόμενος σημαντικός παράγων είναι το οικονομικό κόστος, στο οποίο τα MOOCs υπερτερούν. Ως εκ τούτου , η παροχή διδασκτικών μονάδων είναι το κλειδί για την πιθανή επικράτηση των MOOCs.

Και σε αυτή την περίπτωση οι απαντήσεις που ζητάμε είναι σαφείς, απλές και ξεκάθαρες , ώστε να έχουμε τις αντίστοιχες απαντήσεις. Οι απαντήσεις αυτές- που αφορούν το μέλλον-επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την αντίληψη για την πορεία της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, γεγονός ιδιαίτερο και πιο ενδιαφέρον με δεδομένη την παρούσα οικονομική κρίση στην Ελλάδα.

Η ερώτηση που ακολουθεί είναι η εξής: Πιστεύετε ότι μπορεί να δώσει πρόσβαση ακόμα και σε άτομα που αποκλείονται από την τριτοβάθμια εκπαίδευση εξαιτίας οικονομικών λόγων? , στην οποία οι δυνατές απαντήσεις είναι Α)Ναι Β) Όχι και Γ) Δεν γνωρίζω , ουσιαστικά προσπαθεί να ανακαλύψει αν οι ερωτώμενοι διαβλέπουν ανθρωπιστικά και κοινωνικά στοιχεία στα MOOCs.

Τα στοιχεία αυτά προϋποθέτονται , αν μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση στην εκπαίδευση άτομα τα οποία αποκλείονταν από αυτή εξαιτίας οικονομικής αδυναμίας – είναι δε μια ερώτηση η οποία είναι πιο επίκαιρη από ποτέ για την Ελλάδα ελέω της οικονομικής κρίσης. Αυτό επιτυγχάνεται καθώς η ανθρωπιστική πλευρά προκύπτει από την πραγματική παροχή της εκπαίδευσης και της παιδείας ως ενός αγαθού που πρέπει να παρέχεται σε όλους.

Τα κοινωνικά στοιχεία έχουν σχέση με τον μη αποκλεισμό ατόμων από την εκπαίδευση, γεγονός που από την μία βοηθά στην κοινωνική κινητικότητα , καθώς και ευνοείται η διάκριση ατόμων με εξαιρετικές ικανότητες, γεγονός που μπορεί να ωφελήσει συνολικά την κοινωνία .

Έχουμε κάνει επίσης την ερώτηση: Θεωρείτε ότι είναι καλού επιπέδου η γνώση που παρέχετε στα MOOCs εν συγκρίσει με την παρεχόμενη στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα (ΑΤΕΙ, Πανεπιστήμιο) , έχει ως δυνατές απαντήσεις τις Α) Ναι Β) Όχι και Γ) Δεν Γνωρίζω .

Για να απαντηθεί αυτή η ερώτηση καλό είναι οι ερωτώμενοι να έχουν εμπειρία από ποικίλα MOOC. Το παρόν ερώτημα ουσιαστικά ρωτά τους εκπαιδευτές για το επίπεδο των MOOCs. Διερευνούμε με αυτό τον τρόπο αν η γνώση που παρέχετε από τα MOOCs είναι επαρκής σε σχέση με την γνώση που παρέχεται στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Την δυνατότητα να θέσουμε το παρόν ερώτημα την έχουμε καθώς οι ερωτώμενοι με το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτών είναι εκπαιδευτικοί οι οποίοι ανήκουν σε τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό ίδρυμα , δηλαδή έχουν επαρκή γνώση-κυρίως- και εμπειρία , ώστε να κρίνουν το εκπαιδευτικό υλικό και το επίπεδο των διαλέξεων που παρέχονται από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Με άλλα λόγια, οι απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα θα μας ορίσουν αν οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι το επίπεδο των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι τέτοιο που θα μπορούσαν να υπάρχουν οι κατ ελάχιστον επαρκείς συνθήκες να συναγωνιστούν τα MOOCs τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης. Κατ επέκταση, μπορούμε να πούμε ότι μας

δίνουν την απάντηση στο ερώτημα αν τα MOOCs μπορούν να αντικαταστήσουν τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης.

Ακολουθεί η ερώτηση: Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι είναι αξιόπιστη η γνώση/εκπαίδευση που παρέχεται στα MOOCs?(εξαιρείται το opencourses) , έχει ως δυνατές απαντήσεις τις Α) Ναι Β) Όχι και Γ) Δεν Γνωρίζω .

Στο ερώτημα αυτό εξαιρούμε την ελληνική πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων opencourses.gr , καθώς το υλικό που παρέχεται από αυτή προέρχεται άμεσα από τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα και ως εκ τούτου τα άτομα που την προσφέρουν είναι αξιόπιστα , καθώς έχουν –στις περισσότερες περιπτώσεις- μόνιμες θέσεις σε εκπαιδευτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, πληρώντας δηλαδή αυστηρές προϋποθέσεις.

Στην ερώτηση αυτή προσπαθούμε να διασαφηνίσουμε και έναν από τους μεγαλύτερους φόβους που μπορεί να έχει κάποιος που αποφασίζει να επιλέξει ένα MOOC ως λύση εκπαίδευσης. Αυτό συμβαίνει λόγω του απόλυτα ανοικτού χαρακτήρα που έχουν τα MOOCs. Όπως έχουμε πει και πιο πριν στην πτυχιακή εργασία αυτή, υπάρχει η δυνατότητα σε όλους όσους ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν και να προσφέρουν κάποιο μάθημα στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Αυτό σημαίνει ότι ο έλεγχος της αξιοπιστίας για το επίπεδο της γνώσης τους είναι αν όχι αδύνατος ιδιαίτερα δύσκολος- γεγονός απόλυτα λογικό αν σκεφτεί κανείς ότι πρέπει να ελεγχθούν και να πιστοποιηθούν χιλιάδες εκπαιδευτές και σε πάρα πολλά γνωστικά αντικείμενα.

Συνδέεται έμμεσα αυτή η ερώτηση και με το ερώτημα περί των εκπαιδευτικών (διδασκικών) μονάδων , καθώς η αξιοπιστία της γνώσης και της εκπαίδευσης που παρέχεται από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων αποτελεί προϋπόθεση για την παροχή των μονάδων αυτών.

Η τελευταία ερώτηση για το ερωτηματολόγιο αυτό αναφέρεται στο κατά πόσο μπορεί να ανταπεξέλθει η εκπαίδευση από τα MOOCs στις διαφοροποιημένες μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων όπως στην παραδοσιακή εκπαίδευση? έχει ως δυνατές απαντήσεις τις Α) Ναι Β) Όχι και Γ) Δεν Γνωρίζω .

Αποτελεί μια ιδιαίτερα δύσκολη ερώτηση αλλά ιδιαίτερα σημαντική, καθώς βλέπει και άλλο ένα επίπεδο της εκπαίδευσης, όχι μόνο την απλή μεταφορά της γνώσης , αλλά στο κατά πόσο αυτή η μεταφορά μπορεί να γίνει με τρόπους οι οποίοι είναι αποδεκτοί και αποδοτικοί για τον ίδιο τον εκπαιδευόμενο.

Ίσως αυτό αποτελεί και το πιο σημαντικό ερώτημα, καθώς ουσιαστικά ρωτάμε αν μπορεί να μεταδοθεί σωστά η γνώση, ώστε να γίνει πραγματικά κτήμα του εκπαιδευομένου και να μπορεί να την χρησιμοποιήσει πραγματικά και ενεργά. Αν δεν τελούνται αυτές οι προϋποθέσεις η γνώση που μεταφέρεται είναι στείρα , χωρίς πραγματική σημασία και αντίκτυπο στην εκπαιδευόμενο.

Αυτές είναι οι ερωτήσεις που θα παρατεθούν στο ερωτηματολόγιο που αναφέρεται σε όσους έχουν ρόλο εκπαιδευτή. Όπως θα παρακολουθήσατε καλύπτουν τα βασικά και πιο καίρια ερωτήματα που έχουν να κάνουν με τις πλατφόρμες μαζικής διαδικτυακής εκπαίδευσης, αφορώντας το επίπεδο γνώσης που παρέχουν, την αξιοπιστία του, την δυνατότητα να προσαρμοστούν στις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων. Επίσης έγιναν ερωτήματα τα

οποία αφορούν το ίδιο το μέλλον των MOOCs και της εκπαίδευσης, ώστε να δούμε τις εκτιμήσεις των εκπαιδευτών για την πορεία της εκπαίδευσης.

3.2.2 Το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευομένων

Το ερωτηματολόγιο αυτό απευθύνεται στα άτομα τα οποία συμμετέχουν στα μαθήματα με σκοπό την απόκτηση γνώσης. Είναι ουσιαστικά οι δέκτες της γνώσης. Αποτελούν ουσιαστικά τους δέκτες –ή δυνητικούς δέκτες – της εκπαίδευσης από τα MOOCs, οπότε και αναμένουμε να μας δώσουν πολλά στοιχεία για την χρήση των MOOCs. Με άλλα λόγια το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο είναι τρόπον τινά ένα ερωτηματολόγιο, όμοιο σε δομή με ένα ερωτηματολόγιο που έχει να κάνει με προϊόντα και υπηρεσίες και πως οι πελάτες τους αντιδρούν σε αυτές.

Σε αυτό το ερωτηματολόγιο εμπεριέχονται 12 ερωτήσεις. Οι πρώτες είναι δημογραφικού χαρακτήρα, ώστε να αναγνωρίσουμε καλύτερα το δείγμα μας και πιθανώς να μας βοηθήσουν και στην συνέχεια στην εξαγωγή συμπερασμάτων.

Οι υπόλοιπες ερωτήσεις αφορούν –κυρίως τα MOOCs- αλλά και τους εκπαιδευόμενους. Σκοπό έχουν από την μία να δουν και να ανακαλύψουν το μαθησιακό προφίλ του ερωτώμενου-εκπαιδευόμενου και τους βέλτιστους τρόπους που μπορεί να μαθαίνει.

Από την άλλη μεριά, οι ερωτήσεις προσπαθούν να ανακαλύψουν και να διασαφηνίσουν τον τρόπο με τον οποίο οι ερωτώμενοι σχετίζονται και έχω διάδραση με τα MOOCs. Επίσης προσπαθούμε να ανακαλύψουμε πως οι εκπαιδευόμενοι-ερωτώμενοι και γιατί χρησιμοποιούν τα MOOCs.

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε με την βοήθεια των Google Documents. Η διανομή έγινε με την χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (συγκεκριμένα του μέσου κοινωνικής δικτύωσης Facebook) στον ευρύτερο κοινωνικό μας περίγυρο, συμφοιτητών μας και προσπαθώντας από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να έχουμε την μεγαλύτερη δυνατή διασπορά. Έχοντας στο δείγμα μας συμφοιτητές ξέραμε ότι υπήρχε κατ' ελάχιστο μέρος των ερωτηθέντων ατόμων το οποίο θα είχε εμπειρία πάνω στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Πλέον τούτου επιθυμούσαμε να υπάρχει η υψηλότερη δυνατή τυχαιότητα στις απαντήσεις που θα δεχθούμε.

Η πρώτη ερώτηση ζητά τα ερωτώμενα άτομα να μας πουν το ηλικιακό εύρος στο οποίο ανήκουν. Οι δυνατές απαντήσεις είναι Α) έως 23ετών Β) 24 έως 29 ετών Γ) 30 έως 35ετών Δ) 36 έως 40 και Ε) 41+ ετών. Με αυτή την ερώτηση θα προσπαθήσουμε να δούμε αν η ηλικία(ηλικιακό εύρος) στο οποίο ανήκει ο εκάστοτε ερωτώμενος μπορεί να επηρεάσει όσον αφορά την χρήση και αποδοχή των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, καθώς και την εν γένει στάση του απέναντι σε αυτά.

Η δεύτερη ερώτηση ζητά να απαντήσουν το γένος τους. Αποτελεί μια απλή και κοινή δημογραφική ερώτηση, η οποία όμως θα μπορούσε να μας βοηθήσει να δούμε αν υπάρχει κάποια διαφορά σε σχέση με το φύλο και την χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ή αν υπάρχει μεγαλύτερη διάθεση δεκτικότητας και δοκιμής από ένα από τα δύο φύλα.

Η επόμενη δημογραφική ερώτηση ζητά από τα ερωτηθέντα άτομα να μας αναφέρουν το μορφωτικό τους επίπεδο. Οι δυνατές απαντήσεις του ερωτηματολογίου είναι Α) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση Β) Τριτοβάθμια εκπαίδευση και Γ)Μεταπτυχιακές σπουδές. Με αυτήν την ερώτηση θέλουμε από την μία να κατανοήσουμε καλύτερα το δείγμα μας και από την άλλη να δούμε αν το μορφωτικό επίπεδο μπορεί να επηρεάσει την αντιμετώπιση των εκπαιδευομένων σε σχέση με τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων καθώς και την χρήση τους.

Ακολουθεί η ερώτηση : Τι γνώμη έχετε για τα MOOCs , έχει ως δυνατές απαντήσεις Α) Θετική Β) Ουδέτερη Γ)Αρνητική . Είναι η πρώτη ερώτηση αυτού του ερωτηματολογίου και έχει σκοπό να μας δώσει την άποψη του εκάστοτε εκπαιδευομένου για τα MOOCs. Επιλέγει ως πρώτη, ώστε να έχουμε και μια καταγραφή της προδιάθεσης των ερωτωμένων για τα MOOCs στην περίπτωση που δεν είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι με αυτά.

Οι δυνατές απαντήσεις που έχει αυτή η ερώτηση είναι χωρισμένες με τρόπο ισορροπημένο και σαφή, ώστε να έχουμε ξεκάθαρες και σαφείς απαντήσεις στο συγκεκριμένο θέμα. Θεωρούμε ότι ένα μεγαλύτερο εύρος θα ήταν περιττό, με τον κίνδυνο να δυσκολεύει τους ερωτώμενους στις απαντήσεις τους.

Η επόμενη ερώτηση : Πως σας αρέσει να μαθαίνετε ,έχει ως δυνατές απαντήσεις : Α)Οπτικά(χρήση εικόνων για την καλύτερη κατανόηση)Β)Ακουστικά (χρήση ήχου για την καλύτερη κατανόηση) Γ)Λεκτικά (επαναλαμβάνοντας λεκτικά το διδαχθέν μάθημα για την καλύτερη κατανόηση) Δ)Κινητικά (μέσα από την κίνηση για την καλύτερη κατανόηση). Αυτή είναι η πρώτη από τις δύο ερωτήσεις που απευθύνονται στους εκπαιδευομένους και έχουν σκοπό την εξακρίβωση του τρόπου μάθησης των ερωτωμένων.

Οι απαντήσεις που δίνονται ως δυνατές έχουν σκοπό να κατατάξουν τους εκπαιδευόμενους σε ένα από τα τέσσερα βασικά προφίλ μάθησης. Με τις απαντήσεις και σε συνδυασμό με αυτές που θα ακολουθήσουν, θα προσπαθήσουμε να εξάγουμε συμπεράσματα για το κατά πόσο γίνεται ο προτιμώμενος τρόπος εκμάθησης επηρεάζει την προτίμηση και χρήση των MOOCs από τους εκπαιδευόμενους.

Ανάλογα με τις απαντήσεις που θα έχουμε , μπορούμε δυνητικά να προσδιορίσουμε και κενά ή προβλήματα τα οποία έχουν οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ή απλά αδυνατούν να προσφέρουν λόγω της φύσης τους. Με άλλα λόγια θα μπορούσαμε να δούμε ή να βρούμε ενδείξεις για το κατά πόσο τα MOOCs έχουν τις προοπτικές και τις δυνατότητες να αντικαταστήσουν κάθε μορφή παραδοσιακής εκπαίδευσης ή απλά μπορούν να απευθυνθούν σε συγκεκριμένες ομάδες εκπαιδευομένων.

Η ερώτηση που ακολουθεί ρωτά τους ερωτώμενους για τους προτιμώμενους τρόπους μάθησης. Οι δυνατές απαντήσεις είναι Α)Κοινωνικά (διαβάζοντας παρέα με άλλους) Β)Ιδιωτικά (διαβάζοντας μόνος/η). Αυτή είναι η δεύτερη και τελευταία ερώτηση αυτού του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στους προτιμώμενους τρόπους μάθησης του εκπαιδευόμενου, στοχεύοντας στο να δημιουργήσει τα μαθησιακά προφίλ και τάσεις των ερωτώμενων.

Η ερώτηση αυτή δεν μας δίνει μόνο το μαθησιακό προφίλ των ερωτωμένων αλλά μπορεί δυνητικά να μας δώσει και στοιχεία για το είδος των MOOCs που μπορεί να έχουν κάποιο προβάδισμα λόγω της δομής τους ή λόγω του τρόπου εκπαίδευσης που έχουν αποφασίσει να προσφέρουν.

Ακόμα και αν αυτό δεν επιτυγχάνεται άμεσα από τα MOOCs αυτά, μπορούμε να εντοπίσουμε πιθανά προβλήματα στην δομή τους, αφού δεν επιτυγχάνουν τον στόχο τους βάσει της προσέγγισής τους. Τα προβλήματα στην δομή, αν και φαινομενικά μη άμεσα συνδεδεμένα με την παρούσα πτυχιακή, στην πραγματικότητα είναι και οι αιτιολογήσεις που θα έχουμε κατόπιν στα συμπεράσματα, που θα μπορούσαν δυνητικά να εξηγήσουν την αποδοχή ή μη (ανάλογα με τις απαντήσεις) για την αποδοχή ή μη των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων από τους ερωτώμενους σε αυτό το ερωτηματολόγιο και την αγορά εργασίας.

Η ερώτηση που βλέπουμε στην συνέχεια είναι η πρώτη που απευθύνεται στους ερωτώμενους και τους ζητά να απαντήσουν για κάποια από τις συνήθειες σε σχέση με τον τρόπο χρήσης των MOOCs. Ουσιαστικά είναι η πρώτη ερώτηση που έχει σχέση με την διάδραση του ερωτώμενου με τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Συγκεκριμένα ρωτά το πότε μπαίνει (χρησιμοποιεί ο εκάστοτε ερωτώμενος)τα MOOCs. Οι απαντήσεις που δίδονται είναι πολλές αλλά παράλληλα δίνεται και η δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, ώστε οι ερωτώμενοι να απαντήσουν όσο το δυνατόν λεπτομερέστερα, ενώ μπορούν να δώσουν και δικιά τους απάντηση αν οι απαντήσεις που προσφέρονται στο ερωτηματολόγιο δεν είναι επαρκείς.

Οι δυνατές απαντήσεις είναι Α)Κατά το σαββατοκύριακο,Β)Τις εργάσιμες, Γ)Πρωινά, Δ)Το απόγευμα, Ε)Το βράδυ, Ζ)Στις διακοπές/γιορτές, Η)Άλλο(παρακαλώ συμπληρώστε την άλλη χρονική περίοδο).

Με αυτή την ερώτηση θα προσπαθήσουμε να βρούμε αν υπάρχει κάποιο μοτίβο συμπεριφοράς σε σχέση με τον χρόνο χρήσης των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων και να δούμε πως αυτό μπορεί και γιατί να διαφοροποιείται από αυτό της παραδοσιακής εκπαίδευσης, ενώ παράλληλα αν η επιλογή των μαθημάτων αυτών και στις συγκεκριμένες χρονικές στιγμές, δίνει περισσότερες δυνατότητες στους εκπαιδευόμενους άρα και περισσότερες πιθανότητες επιλογής αυτού του τρόπου εκπαίδευσης από τους ίδιους αλλά και από την αγορά εργασίας.

Η επόμενη ερώτηση είναι : Ποιο MOOC έχετε χρησιμοποιήσει μέχρι τώρα, με την δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων και εδώ. Οι δυνατές απαντήσεις είναι Α)coursera ,Β)edX , Γ)udacity , Δ)khan Academy , Ε)novoEd , Ζ)udemy , Η)iVersity , Θ)opencourses ,Ι)άλλο.

Με το ερώτημα αυτό προσπαθούμε να δούμε ποια είναι η πιο δημοφιλής και διαδεδομένη πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στους εκπαιδευόμενους στην Ελλάδα. Θα μπορέσουμε με αυτό τον τρόπο να συγκρίνουμε αν τα στοιχεία που έχουμε για την αποδοχή και την δημοφιλία των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων έχουν αντιστοιχία στην Ελλάδα, καθώς και τους λόγους που αυτό είτε επιβεβαιώνεται από την έρευνά μας είτε όχι.

Οι δυνατές απαντήσεις που παρέχουμε αφορούν τα πιο δημοφιλή και διαδεδομένα MOOCs που υπάρχουν στον κόσμο προσθέτοντας το μοναδικό αποκλειστικά ελληνικό MOOC που υπάρχει αυτή την στιγμή. Επειδή η λίστα των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων επιλέξαμε τις συγκεκριμένες λόγω δημοφιλίας και γλώσσας αλλά προσθέσαμε και την επιλογή να μπορεί ο ίδιος ο ερωτώμενος να δώσει μία απάντηση την οποία δεν συμπεριλάβαμε.

Οι απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα θα μας δείξουν – πλέον της απλής καταγραφής των στοιχείων για την χρήση της εκάστοτε πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων- την επιτυχία της κάθε πλατφόρμας και την αποδοχή της . Με αυτό το στοιχείο και με τα ιδιαίτερα στοιχεία που η κάθε μία έχει, θα μπορέσουμε δυνητικά να εξάγουμε συμπεράσματα για τα στοιχεία τα οποία κάνουν –στην Ελλάδα – την αποδοχή των MOOCs δυνατή και αποδεκτή στο σύνολό της.

Με την ερώτηση αυτή που έπεται ζητάμε από τους ερωτώμενους να μας πουν αν είχατε διάδραση με άλλους εκπαιδευόμενους. Οι δυνατές απαντήσεις είναι Α) Ναι και Β) Όχι.

Με το ερώτημα αυτό προσπαθούμε να ανακαλύψουμε την συμπεριφορά και τις πιθανότητες διάδοσης των MOOCs στην Ελλάδα. Με τις απαντήσεις τους οι εκπαιδευόμενοι θα μας πουν αν η χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων αποτελεί για αυτούς μια καθαρά ιδιωτική υπόθεση ή αν έχει και κοινωνικό χαρακτήρα και ευρύτερο ενδιαφέρον , κάνοντας κουβέντα για τα MOOCs , όπως αναφέρουμε στο παράδειγμα στο ερωτηματολόγιο. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουμε να εξάγουμε συμπεράσματα για το κατά πόσο υπάρχουν οι προϋποθέσεις επέκτασης και αποδοχής των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων με την επέκταση και διάδοση αυτών από στόμα σε στόμα (δηλαδή με οργανικό τρόπο).

Η ερώτηση που ακολουθεί θέλει να μάθει ποιο ήταν το κίνητρο για την χρήση ενός MOOC, με τις δυνατές απαντήσεις να είναι Α)Ήταν δωρεάν , Β)Με ενδιέφερε το θέμα του ,Γ)Είχα περιέργεια για τα MOOC , Δ)Το μάθημα φαινόταν ενδιαφέρον , Ε)Το παρείχε ένα παγκοσμίου φήμης εκπαιδευτικό ίδρυμα , Ζ)Ήταν εύκολη η πρόσβαση σε χρήσιμο εκπαιδευτικό υλικό , Η)Για να βελτιώσω τις προοπτικές της καριέρας μου , Θ)Επειδή δεν ήταν υποχρεωτική η ολοκλήρωσή του , Ι)Για να ανανεώσω τις γνώσεις μου , Κ)Για να αποκτήσω γνώσεις για να αρχίσω μια νέα δικιά μου δουλειά , Λ)Γιατί επέστρεψα / άρχισα τις σπουδές μου , Μ)Επειδή έκανα αλλαγή στην καριέρα μου , Ν)Με ενδιέφερε μια νέα τεχνολογία , Ξ)Το χρησιμοποίησα ως μέσο ελέγχου πριν επιλέξω εκπαιδευτικό ίδρυμα , Ο)Άλλο(παρακαλώ συμπληρώστε το άλλο κίνητρο).

Το συγκεκριμένο ερώτημα είναι από τα πιο ενδιαφέροντα στο ερωτηματολόγιο των εκπαιδευόμενων, αφού ζητά να μάθει ποια είναι η κινητήριο δύναμη πίσω από την απόφαση τους να αποδεχθούν να χρησιμοποιήσουν μια πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Με τις απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα θα μπορέσουμε να βγάλουμε χρήσιμα συμπεράσματα για τους λόγους αποδοχής των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στην Ελλάδα (στον βαθμό που αυτή υπάρχει) και τους λόγους που αυτή θα μπορούσε να συνεχίσει και σε μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Επίσης θα δούμε σε ποια επίπεδα χρειάζονται οι ερωτώμενοι την συνδρομή των MOOCs , δηλαδή είναι σπουδαστές, φοιτητές κ.λπ. και τα χρειάζονται ενισχυτικά ως προς την διδασκαλία που τους παρέχεται ή είναι εργαζόμενοι και θέλουν να συνδέσουν την γνώση που αποζητούν άμεσα με την εργασία τους και πιθανώς καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης είτε είναι εργαζόμενοι σε τρίτους είτε αυτό απασχολούμενοι.

Οι δυνατές παρεχόμενες απαντήσεις καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος κινήτρων , το οποίο όμως μπορεί να μην είναι αρκετό. Για τον λόγο αυτό προσθέσαμε και σε αυτή την ερώτηση την δυνατότητα στους ερωτώμενους να μας προσθέσουν και οι ίδιοι κάποιο κίνητρο που δεν υπάρχει στην λίστα , αλλά μπορεί να αποτελεί κίνητρο για τους ίδιους για την χρησιμοποίηση των MOOCs.

Η τελευταία ερώτηση είναι : Πως θα χρησιμοποιήσεις την γνώση που απόκτησες από την χρήση του MOOC και είναι άμεσα συνδεδεμένη με την προηγούμενη. Οι δυνατές απαντήσεις στην ερώτηση αυτή είναι : Α)Σε προσωπικές μου υποθέσεις/εργασίες ,Β)Στις εξετάσεις για την σχολή μου , Γ)Για την προσωπική μου ανάπτυξη , Δ) Στην δουλειά , Ε)Για την βελτίωση του βιογραφικού μου , Ζ)Για την επαγγελματική μου ανάπτυξη , Η)Για να μπω σε νέα αγορά εργασίας , Θ)Για να αλλάξω καριέρα , Ι)Άλλο (παρακαλώ συμπληρώστε την άλλη χρήση).

Από αυτό το ερώτημα θα προσπαθήσουμε να διασαφηνίσουμε τους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιούνται οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων και που αποσκοπεί πρακτικά η χρήση τους . Είναι ίσως η πιο σημαντική ερώτηση του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου, καθώς από αυτό το ερώτημα θα μπορέσουμε να δούμε αν υπάρχουν διαφορές στους τομείς ενδιαφέροντος των ερωτωμένων σε σχέση με αυτούς που παρέχονται από τις παραδοσιακές δομές εκπαίδευσης. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουμε να δούμε αν οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων αποτελούν συμπληρωματική μορφή εκπαίδευσης για τους ερωτώμενους ή αν μπορούν δυνητικά να αποτελέσουν υποκατάστατο για τις υπάρχουσες δομές εκπαίδευσης και αν αυτό ισχύει, ποιες είναι οι δομές που κινδυνεύουν με αντικατάσταση.

Οι δυνατές απαντήσεις που υπάρχουν στην ερώτηση αυτή αφορούν ένα αρκετά μεγάλο εύρος επιλογών χρήσης των γνώσεων που μπορεί να κάνεις κάποιος με τις γνώσεις που έχει αποκομίσει από την χρήση μιας πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Παρά ταύτα , ξέροντας ότι μπορεί αυτές οι απαντήσεις να μην περικλείουν όλες τις δυνατές χρήσεις των αποκτηθέντων γνώσεων προσθέσαμε και την επιλογή στους ερωτώμενους να δώσουν την δικιά τους απάντηση στο ερώτημα αυτό, βοηθώντας αντίστοιχα και εμάς με την εξεύρεση πιθανώς ενός μεγαλύτερου εύρους χρήσεων των αποκτηθέντων γνώσεων από αυτούς που θεωρούμε ότι μπορεί να υπάρξει.

Με την ερώτηση που μόλις παρουσιάσαμε τελείωσε και το δεύτερο ερωτηματολόγιο το οποίο αναφέρεται στους εκπαιδευόμενους. Με την παρουσίαση του ερωτηματολογίου που επιλέξαμε σε κάθε περίπτωση και με την επεξήγηση των ερωτήσεων που θέσαμε σε κάθε ομάδα ερωτώμενων , προσπαθήσαμε να εξηγήσουμε με σύντομο αλλά περιεκτικό τρόπο το σκεπτικό της δημιουργίας του παρόντος ερωτηματολογίου και το τι αποζητούμε και αποσκοπούμε να βρούμε και να διασαφηνίσουμε από αυτή την έρευνα.

Στην συνέχεια θα σας παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της έρευνας, καθώς και τα συμπεράσματα που βγάλαμε από τις απαντήσεις που μας δόθηκαν.

3.3Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσουμε και θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε τα αποτελέσματα των ερωτήσεων που θέσαμε σε εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους. Η παρουσίαση και στην συνέχεια η προσπάθεια εξαγωγής συμπερασμάτων θα γίνει ξεχωριστά για εκπαιδευτές και για εκπαιδευόμενους. Όσον αφορά το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτών , αυτό διαμοιράστηκε σε φυσική μορφή σε καθηγητές του Α.Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδος .

Όσον αφορά το ερωτηματολόγιο που αφορούσε τους εκπαιδευόμενους (άτομα που έχουν διδαχθεί σε πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων) , η δημιουργία του έγινε με την χρήση των υπηρεσιών της Google για την δημιουργία ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Αυτό μας έδωσε την δυνατότητα να διανείμουμε το ερωτηματολόγιο μέσω διαδικτύου και με την

βοήθεια των μέσων κοινωνικής δικτύωσης να καταφέρουμε να έχουμε 100 απαντήσεις σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα.

Τα συμπεράσματα που θα προσπαθήσουμε να εξάγουμε στην συνέχεια θα προσπαθήσουμε να τα εξάγουμε είτε από μεμονωμένες ερωτήσεις που έχουμε θέσει στους ερωτηθέντες, είτε με συνδυασμό απαντήσεων αποσκοπώντας στην ανάδειξη ακόμα περισσότερων πτυχών και οπτικών από αυτές που μπορούμε να έχουμε από τις απαντήσεις μεμονωμένων απαντήσεων.

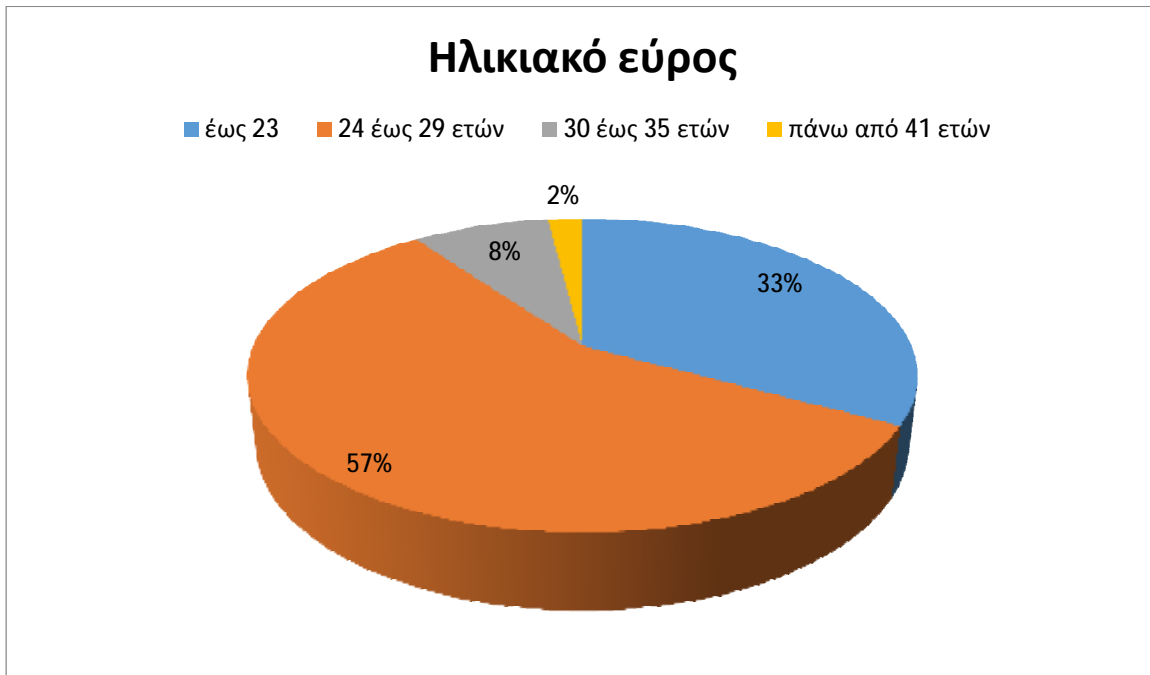
3.3.1Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων

Στο σημείο αυτό θα σας παρουσιάσουμε τις απαντήσεις που μας έδωσαν οι εκπαιδευόμενοι. Σε κάθε σημείο θα αναφέρουμε τις ερωτήσεις όπως τις θέσαμε και στην συνέχεια θα αναφέρουμε τις απαντήσεις που λάβαμε. Κατόπιν θα ακολουθεί ένας μικρός σχολιασμός, ο οποίος όμως θα είναι σύντομος και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντικαθιστά – ή μπορεί να αντικαταστήσει- τα συμπεράσματα τα οποία θα ακολουθήσουν ανεξάρτητα στην συνέχεια.

Οι πρώτες ερωτήσεις είναι δημογραφικού περιεχομένου , ώστε να μπορέσουμε να αναγνωρίσουμε το δείγμα μας. Η πρώτη ερώτηση του ερωτηματολογίου των εκπαιδευομένων αναφέρεται στο ηλικιακό εύρος στο οποίο ανήκουν. Η ερώτηση αυτή πλέον του διαχωρισμού του δείγματός μας μπορεί πιθανώς να μας βοηθήσει στα συμπεράσματα και να μας δείξει στο κατά πόσο η ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν οι ερωτηθέντες μπορεί να επηρεάσει την σχέση τους και την δεκτικότητά τους σε σχέση με τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

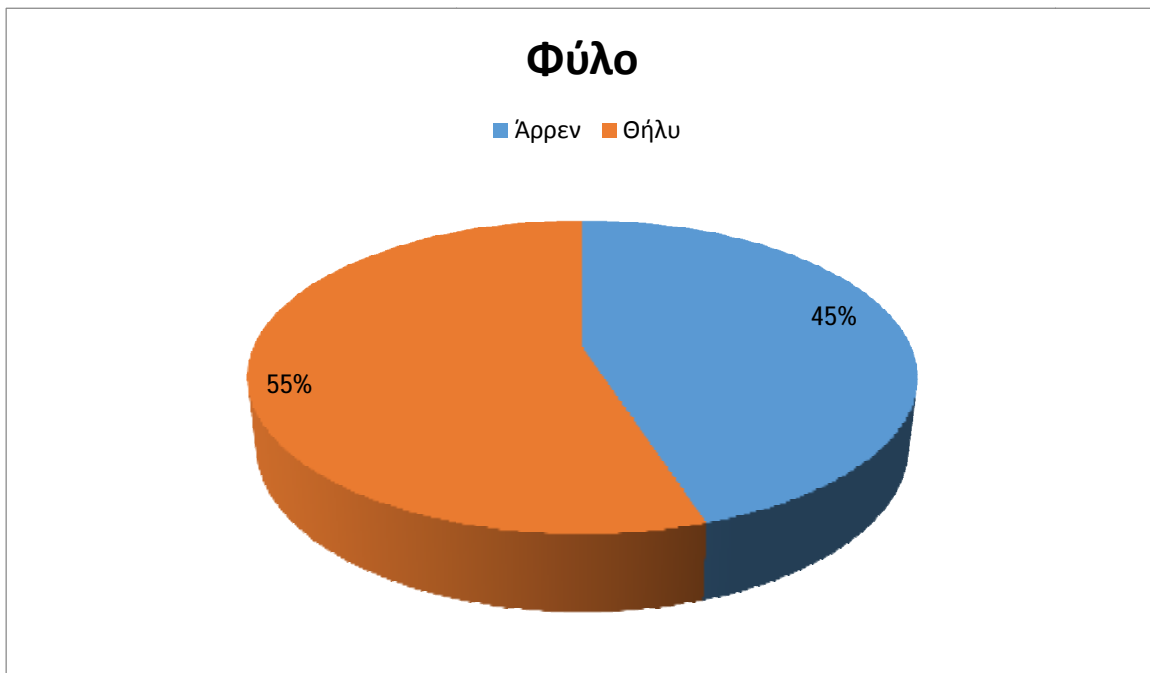
Οι δυνατές απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση ήταν Α) έως 23 Β) από 24 ετών έως 29 ετών Γ) από 30 ετών έως 35 ετών Δ) από 36 ετών έως 41 ετών και Ε) πάνω από 41 ετών. Οι απαντήσεις που πήραμε ήταν από εκατό ερωτηθέντες και τα αποτελέσματα είναι τα εξής. 33 εκ των ερωτηθέντων απάντησαν ότι είναι έως 23 ετών, 57 εκ των ερωτηθέντων απάντησαν ότι είναι από 24 ετών έως 29, 8 εκ των ερωτηθέντων απάντησαν ότι είναι 30 με 35 ετών και 2 εκ των ερωτηθέντων απάντησαν ότι είναι πάνω από 41 ετών. Σε είχαμε καθόλου απαντήσεις από άτομα που βρίσκονται στο ηλικιακό εύρος μεταξύ 36 και 41 ετών. Γενικά έχουμε να παρατηρήσουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ανήκει στις νεαρότερες ηλικιακές ομάδες , οπότε με ένα τόσο νεαρό ηλικιακό δείγμα αναμένουμε να έχουμε μεγαλύτερη δεκτικότητα και επαφή με τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων σε σχέση με άλλα δείγματα.

Εικόνα 5

Η δεύτερη ερώτηση αναζητά το φύλο των ερωτηθέντων. Από το σύνολο των 100 απαντήσεων που λάβαμε σε αυτή την ερώτηση η πλειοψηφία του δείγματος είναι θηλυκού γένους , καταλαμβάνοντας το 55% των απαντήσεων , ενώ το 45% των ατόμων που απάντησαν είναι αρσενικού γένους . Γενικά θα λέγαμε ότι το δείγμα είναι αρκετά ισορροπημένο. Το ερώτημα αυτό μπορεί δυνητικά να μας βοηθήσει στο να βρούμε αν η χρήση και αποδοχή των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων επηρεάζεται από το φύλο ή όχι.

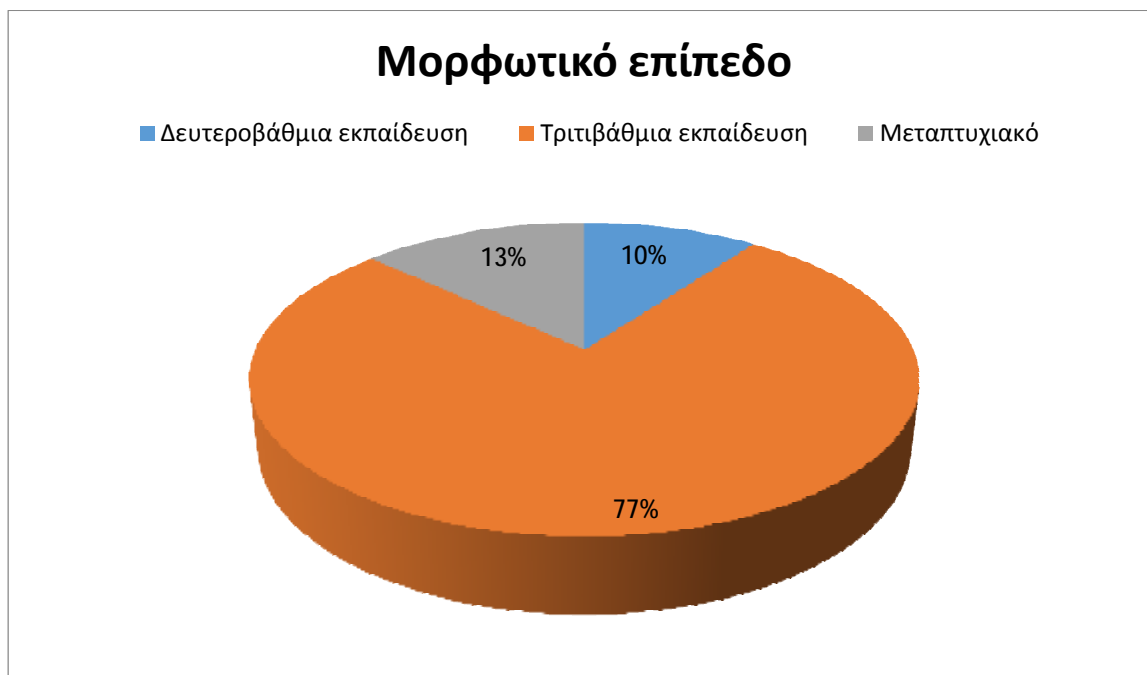
Εικόνα 6

Η τρίτη ερώτηση αναφέρεται στον τόπο κατοικίας των ερωτηθέντων. Οι δυνατές απαντήσεις είναι Α) Χωριό και Β) Πόλη .Ο διαχωρισμός αυτός είναι απλός και ξεκάθαρος, ώστε να έχουμε αντίστοιχες απαντήσεις. Και σε αυτή την ερώτηση οι απαντήσεις που λάβαμε ήταν 100 . Απο αυτά τα άτομα , το 19% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι ζουν σε χωριό , ενώ το 81% των ερωτηθέντων απάντησε ότι ζει σε πόλη. Βλέπουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων ζουν σε αστικό περιβάλλον. Προσδοκούμε πως μπορεί αυτός ο διαχωρισμός να μας βοηθήσει να καταλάβουμε αν ο τόπος διαμονής μπορεί να επηρεάσει την χρήση και αποδοχή των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων από τους εκπαιδευόμενους.

Εικόνα 7

Η τέταρτη και τελευταία ερώτηση αναφέρεται στο μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων. Οι δυνατές ερωτήσεις ήταν Α) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση Β) Τριτοβάθμια εκπαίδευση και Γ) Μεταπτυχιακές Σπουδές . Στην ερώτηση αυτή είχαμε 99 έγκυρες απαντήσεις. Από τους ερωτηθέντες το 10,1% αυτών απάντησε ότι το επίπεδο των σπουδών του αντιστοιχεί σε αυτό της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το 76,8% (το οποίο είναι και η συντριπτική πλειοψηφία των απαντήσεων που πήραμε σε αυτή την ερώτηση) αναφέρει ότι το επίπεδο σπουδών του είναι στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος το 13,1% απάντησε πως είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

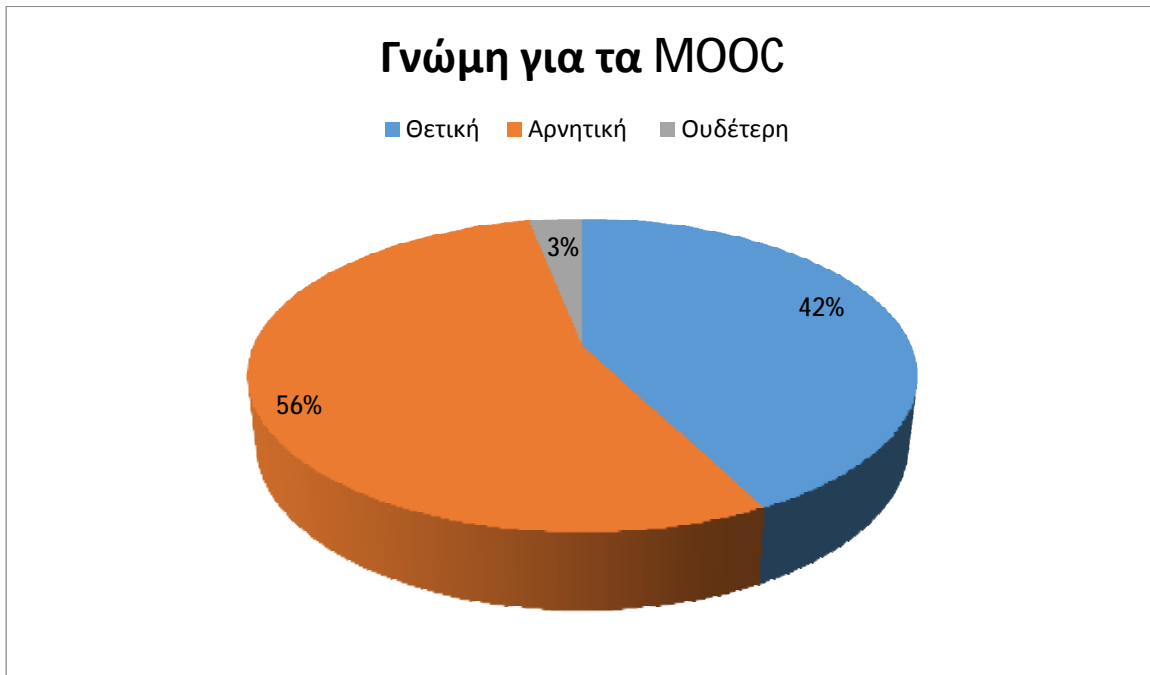

Εικόνα 8

Το γεγονός ότι έχουμε απαντήσεις από όλο το φάσμα των δυνατών απαντήσεων, μας δίνει την δυνατότητα να προσπαθήσουμε να δούμε αν το μορφωτικό επίπεδο μπορεί να επηρεάσει την χρήση και την αποδοχή των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων και να εξάγουμε τα σχετικά συμπεράσματα.

Με την ερώτηση αυτή κλείνει το πρώτο κομμάτι του ερωτηματολογίου που απευθύνεται στους εκπαιδευόμενους στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Στην συνέχεια ακολουθούν οι ερωτήσεις που σχετίζονται καθαρά με τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Η πρώτη ερώτηση για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι γενική και έχει σκοπό να μας παρουσιάσει μια γενική εικόνα για την γνώμη των ερωτηθέντων για τα MOOCs. Συγκεκριμένα η ερώτηση είναι: Τι γνώμη έχετε γενικά για τα MOOCs και την μέχρι σήμερα ανάπτυξη και λειτουργία τους; Οι δυνατές απαντήσεις είναι Α) Θετική Β) Ουδέτερη και Γ) Αρνητική). Στην ερώτηση αυτή είχαμε 99 απαντήσεις. Από αυτές τις απαντήσεις το 54,5% απάντησε ότι η γνώμη τους είναι ουδέτερη, το 42,4% ότι έχει θετική γνώμη για τα MOOCs και το 3% ότι έχει αρνητική γνώμη για τα MOOCs.

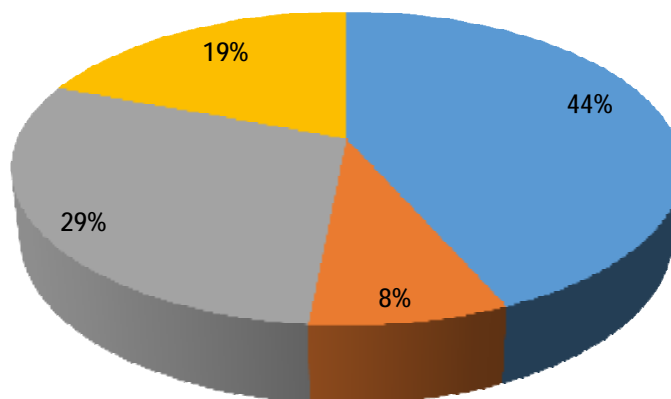
Εικόνα 9

Όπως βλέπουμε η πλειοψηφία (περίπου οι μισές απαντήσεις) δείχνουν ότι έχουν ουδέτερη γνώμη για τα MOOCs (ίσως να μην έχει και αρκετή εμπειρία για να απαντήσει σαφώς στην ερώτηση αυτή). Από τις υπόλοιπες απαντήσεις σχεδόν το σύνολο αυτών είναι θετικές, ενώ ελάχιστες είναι οι αρνητικές απαντήσεις. Άρα θα λέγαμε ότι αφήνετε μια γενικότερη εντύπωση ότι η γνώμη τείνει να είναι θετική (δεν μπορούμε να πούμε ότι είναι θετική καθώς η πλειοψηφία απαντά ότι έχει ουδέτερη γνώμη) για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Στην επόμενη ερώτηση ρωτάμε για να μάθουμε τον τρόπο τον οποίο οι ερωτηθέντες προτιμούν να μαθαίνουν. Οι δυνατές απαντήσεις είναι Α) Οπτικά Β) Ακουστικά Γ) Λεκτικά και Δ) Κινητικά. Οι έγκυρες απαντήσεις ήταν 99. Εξ αυτών η σχετική πλειοψηφία, συγκεκριμένα το 43,4% απάντησε οπτικά, το 8,1% απάντησε ακουστικά, το 29,3% απάντησε λεκτικά και το 19,2% κινητικά. Από το ερώτημα αυτό προσπαθήσαμε να βρούμε τους βέλτιστους τρόπους εκμάθησης για τους εκπαιδευόμενους, ώστε σε δεύτερο χρόνο να μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα για την αποδοχή και χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Προτιμώμενος τρόπος εκμάθησης

■ Οπτικά ■ Ακουστικά ■ Λεκτικά ■ Κινητικά

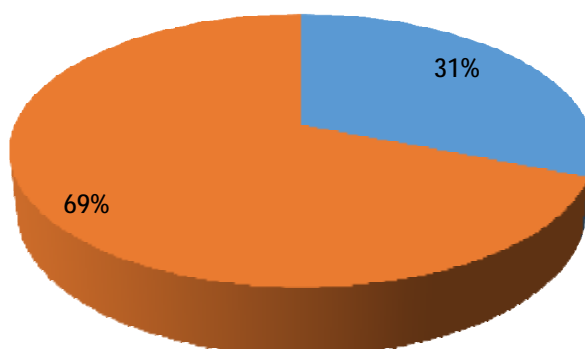

Εικόνα 10

Όμοιος είναι και ο χαρακτήρας της επόμενης ερώτησης , καθώς σε αυτή ρωτάμε για τον προτιμώμενο τρόπο εκμάθησης των ερωτηθέντων σε σχέση με άλλους εκπαιδευόμενους. Οι δυνατές απαντήσεις ήταν Α) κοινωνικά (δηλαδή παρέα με άλλους εκπαιδευόμενους και συνεργαζόμενοι) και Β) Ιδιωτικά (ο εκπαιδευόμενος διαβάζει μόνος του) .Απο τις 100 απαντήσεις που λάβαμε το ένα τρίτο περίπου, συγκεκριμένα το 31% απάντησε πως προτιμά να διαβάζει με άλλους , ενώ το 69% απάντησε πως προτιμά να διαβάζει μόνο του.

Προτιμώμενος τρόπος εκμάθησης σε σχέση με άλλους εκπαιδευόμενους

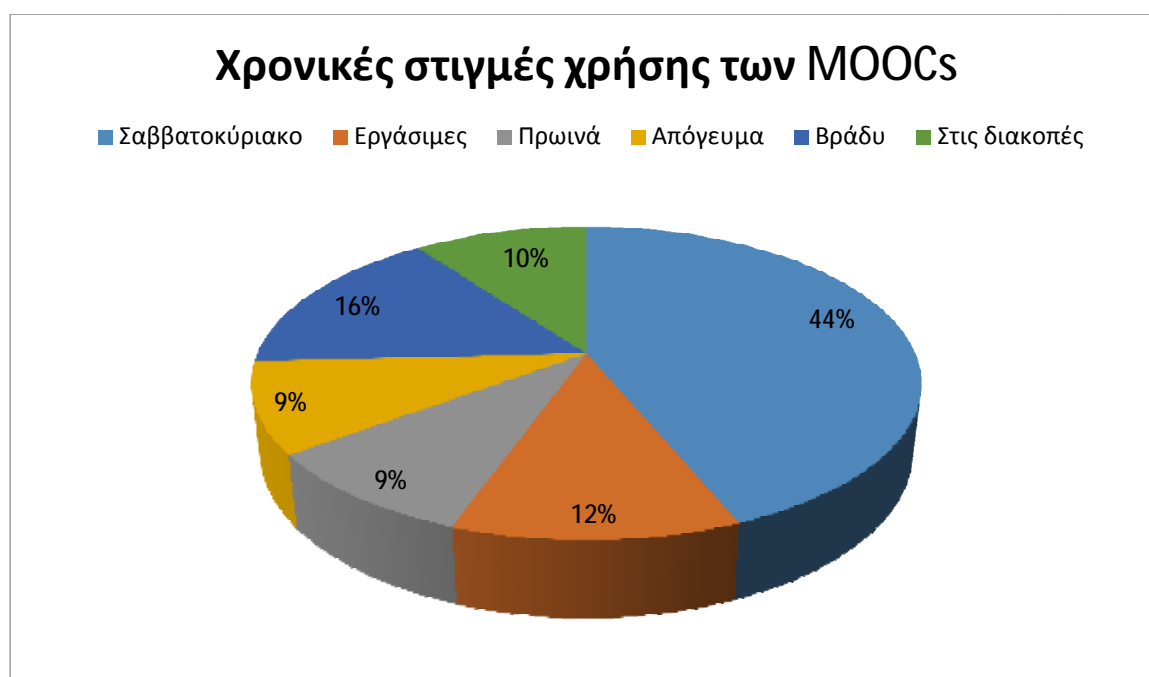
■ Κοινωνικά ■ Ιδιωτικά

Εικόνα 11

Και σε αυτή την περίπτωση θέλουμε να δούμε κατά πόσο ο προτιμώμενος τρόπος διαβάσματος επηρεάζει την επιλογή, χρήση και αποδοχή των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ή αν κάποια από τα χαρακτηριστικά τους ευνοούν ή δυσχεραίνουν την χρήση τους.

Στην επόμενη ερώτηση προσπαθούμε να μάθουμε τις χρονικές στιγμές που χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων οι εκπαιδευόμενοι , ώστε να μπορέσουμε να εξάγουμε συμπεράσματα βάσει των επιλογών τους όπου αυτό είναι δυνατόν. Από τους 100 ερωτηθέντες που απάντησαν η πλειοψηφία και συγκεκριμένα το 56% απάντησε κατά το Σαββατοκύριακο , το 15% τις εργάσιμες , το 12% τα πρωινά , ομοίως 12% απάντησε το απόγευμα , το 20% απάντησε κατά το βράδυ , ενώ κατά την διάρκεια των διακοπών απάντησε το 13%.

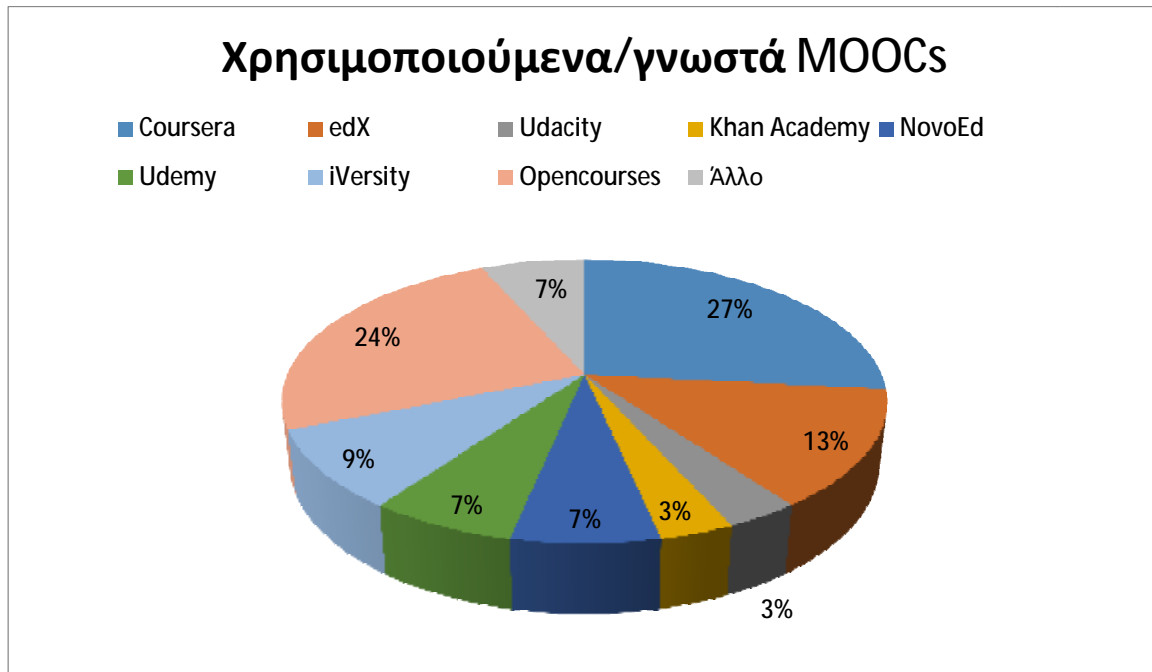

Εικόνα 12

Οι απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση αυτή δεν θα χρησιμοποιηθούν μόνο για να βρούμε ποιες είναι οι προτιμώμενες ώρες χρήσης των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , αλλά θα μπορέσουμε να δούμε και αν μπορούν να δράσουν οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων και να χρησιμοποιηθούν παράλληλα με τις υπάρχουσες παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης.

Η επόμενη ερώτηση είναι πιο συγκεκριμένη και μας βοηθά να κάνουμε μια χαρτογράφηση της χρήσης (ή κατ ελάχιστο της γνώσης ύπαρξης τους) των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων . Στην ερώτηση αυτή θέλουμε να μάθουμε ποιο MOOC έχουν χρησιμοποιήσει μέχρι τώρα οι ερωτηθέντες ή γνωρίζουν και θα ήθελαν να το χρησιμοποιήσουν εν καιρώ. Σε αυτή την ερώτηση είχαμε τις λιγότερες απαντήσεις (συνολικά 81) σε σχέση με τις προηγούμενες ερωτήσεις και τις λιγότερες από όλες τις ερωτήσεις που έχουμε στο ερωτηματολόγιο συνολικά.

Οι απαντήσεις που λάβαμε είχαν ως εξής , το 29,6% απάντησε το MOOC Coursera , το 14,8% απάντησε το MOOC edX, το 3,7% απάντησε το MOOC Udacity , το 3,7% απάντησε το MOOC Khan Academy , το 7,4% απάντησε το MOOC NovoEd , το 7,4% απάντησε το MOOC Udemy , το 9,9% απάντησε το MOOC iVersity , το 27,2% απάντησε το MOOC Opencourses (το οποίο έρχεται στην δεύτερη θέση των απαντήσεων , αν και είναι το νεότερο όλων των προαναφερθέντων) και το 7,4% ανέφερε γενικά ότι έχει χρησιμοποιήσει κάποιο άλλο MOOC.

Εικόνα 13

Το συγκεκριμένο ερώτημα και οι απαντήσεις που λάβαμε σε αυτό θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για την εξαγωγή συμπερασμάτων , καθώς μπορούμε να πούμε ότι καταδεικνύει ένα σημαντικό στοιχείο και μία ιδιαιτερότητα την οποία δεν έχουμε τονίσει στα προηγούμενα κεφάλαια και πιθανώς είναι σημαντική.

Με την επόμενη ερώτηση θέλαμε να βρούμε την διάδραση που έχουν οι εκπαιδευόμενοι με άλλους σε σχέση με τα MOOCs. Οι δυνατές απαντήσεις ήταν Α) Ναι και Β) Όχι . Σε αυτή την ερώτηση λάβαμε 97 απαντήσεις. Απο αυτές η συντριπτική πλειοψηφία , συγκεκριμένα το 77,3% απάντησε όχι , ενώ μόλις το 22,7% απάντησε πως έχει διάδραση με άλλους σε σχέση με τα MOOCs.

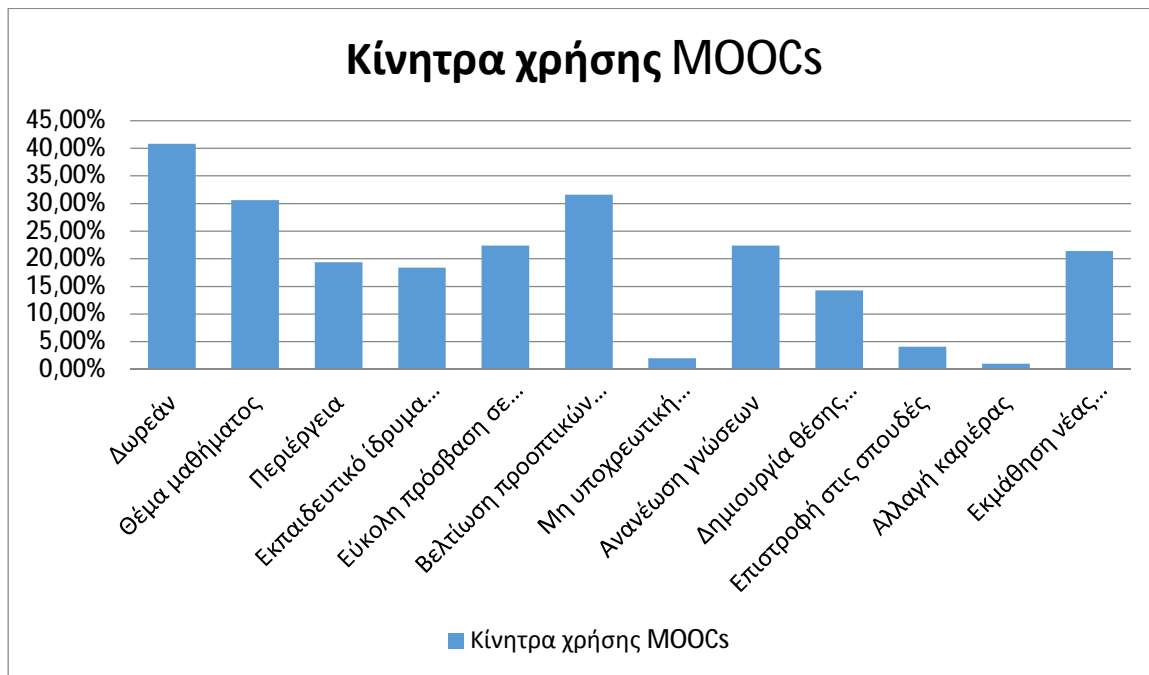

Εικόνα 14

Η ερώτηση που ακολουθεί έχει σκοπό να ανακαλύψει τα κίνητρα των ερωτηθέντων που κρύβονται πίσω από την χρήση μιας πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων . Σημειώνουμε δε , ότι δώσαμε και την δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων ώστε να έχουμε μια πλήρη εικόνα για τα κίνητρα του δείματός μας.

Οι απαντήσεις που λάβαμε στην συγκεκριμένη ερώτηση ήταν 98. Εξ αυτών σχεδόν οι μισοί , συγκεκριμένα το 40,8% , απάντησε πως το γεγονός ότι ήταν δωρεάν τα μαθήματα αυτά αποτέλεσε κίνητρο για την χρήση τους. Το 30,6% απάντησε πως κινητήριο δύναμη πίσω από την επιλογή παρακολούθησης ενός μαθήματος σε MOOC αποτελεί το θέμα που διδάσκεται. Το 19,4% απάντησε πως η περιέργεια για τα MOOCs ήταν αυτή που οδήγησε στην χρήση αυτών. Όμοιο είναι το ποσοστό , συγκεκριμένα 19,4%, που απάντησε ότι παρακολούθησε ένα μάθημα σε πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων γιατί το μάθημα αυτό καθαυτό φαινόταν ενδιαφέρον. Αρκετοί είναι και αυτοί που απάντησαν , συγκεκριμένα το 18,4% , πως ο λόγος που παρακολούθησαν ένα μάθημα σε MOOC ήταν το γεγονός πως αυτό το παρείχε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα παγκοσμίου φήμης.

Εικόνα 15

Η εύκολη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό αποτέλεσε για το 22,4% των απαντήσεων που λάβαμε το κίνητρο για την χρήση μιας πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό απαντήσεων, συγκεκριμένα το 31,6%, απάντησε πως το κίνητρό τους ήταν οι δυνατότητες που τους έδινε η παρακολούθηση κάποιους σχετικού μαθήματος για την βελτίωση των προοπτικών της καριέρας τους, το οποίο μας δίνει μια ενδιαφέρουσα προοπτική την οποία θα αναλύσουμε στα συμπεράσματα.

Ιδιαίτερα μικρό, μόλις 2%, ήταν το σύνολο των απαντήσεων που ανέφεραν ως κίνητρο την μη υποχρεωτική ολοκλήρωση των μαθημάτων, άρα αντίστοιχα μικρή θα είναι η επιρροή που θα έχουμε κατά την άντληση συμπερασμάτων από τις απαντήσεις αυτές. Αντίστροφα, αρκετά υψηλό ήταν το ποσοστό των ατόμων, συγκεκριμένα το 22,4%, που αναφέρουν ότι κινητοποιήθηκαν για να χρησιμοποιήσουν τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων για να ανανεώσουν τις γνώσεις τους.

Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι το 14,3% των απαντήσεων που λάβαμε ορίζει ως κίνητρο για την παρακολούθηση μαθήματος σε MOOC την απόκτηση γνώσεων με σκοπό την δημιουργία δουλειάς για το ίδιο το άτομο. Αυτή αποτελεί την πρώτη ξεκάθαρη σύνδεση των MOOCs με την αγορά εργασίας.

Μικρό είναι το ποσοστό των απαντήσεων, μόλις το 4,1%, το οποίο απάντησε πως παρακολούθησε μάθημα σε πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, έχοντας ως κίνητρο την επιστροφή στις σπουδές. Ομοίως πάρα πολύ μικρό είναι το ποσοστό των απαντήσεων, μόλις το 1%, που είπε ότι τα μαθήματα που παρακολούθησε είχαν σκοπό την αλλαγή καριέρας.

Αντίθετα, πολύ ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι μια στις πέντε απαντήσεις, συγκεκριμένα το 21,4% των απαντήσεων, αναφέρει ότι κινητήριοις δύναμη για την παρακολούθηση ενός MOOC ήταν για να μάθει για μία νέα τεχνολογία. Στο σημείο όπου θα αναφέρουμε τα

συμπεράσματά μας , η αναφορά στην απάντηση αυτή μας δίνει δυνητικά πολύ ενδιαφέρουσες προοπτικές.

Οι τελευταίες απαντήσεις που λάβαμε στην ερώτηση αυτή είναι ότι χρησιμοποίησαν τα MOOCs ως μέσο ελέγχου του εκπαιδευτικού ιδρύματος πριν την επιλογή του εκπαιδευτικού ιδρύματος στο οποίο θα επιλέξουν να φοιτήσουν , ενώ μόλις το 1% απάντησε ότι άλλοι λόγοι οδήγησαν στην επιλογή της παρακολούθησης μαθημάτων από μια πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Η επόμενη ερώτηση είναι η τελευταία του ερωτηματολογίου που διανεμίσαμε . Με αυτή τη ερώτηση θέλαμε να μάθουμε που θα χρησιμοποιήσουν οι ερωτηθέντες ή που θα χρησιμοποιούσαν τις γνώσεις που έλαβαν από ένα MOOC αν το χρησιμοποιούσαν . Οι απαντήσεις που λάβαμε στο ερώτημα αυτό ήταν 97.

Εικόνα 16

Από αυτές το 30,9% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα τις χρησιμοποιούσε σε προσωπικές δουλειές ή/και εργασίες . Το 20,6% απάντησε πως το χρησιμοποίησε ή θα το χρησιμοποιούσε βοηθητικά προς την σχολή στην οποία ήδη φοιτά. Το 29,9% απάντησε πως θα χρησιμοποιήσει ή θα χρησιμοποιούσε την γνώση που απέκτησε για την προσωπική του ανάπτυξη. Το 37,1% απάντησε θα χρησιμοποιήσει την γνώση αυτή στην εργασία του.

Όμοια είναι τα ποσοστά των απαντήσεων στις δύο επόμενες απαντήσεις. Το 36,1% απάντησε πως θα χρησιμοποιήσει τις γνώσεις που έλαβε για να βελτιώσει το βιογραφικό του και το ίδιο ποσοστό απαντήσεων λάβαμε στις οποίες ανέφερε πως θα χρησιμοποιήσει τις γνώσεις για την επαγγελματική του ανάπτυξη.

Το 15,5% απάντησε πως θα χρησιμοποιήσει τις γνώσεις που απόκτησε από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων για να μπει σε μια νέα αγορά εργασίας , ενώ μόλις το 3,1% απάντησε πως οι γνώσεις αυτές θα του φανούν χρήσιμες για να αλλάξει καριέρα. Δεν

είχαμε καθόλου απαντήσεις οι οποίες θα όριζαν σαν άλλη την χρήση των γνώσεων από τα MOOCs.

Τα αποτελέσματα που πήραμε στην απάντηση είναι ιδιαίτερος σημαντικά , αφενός γιατί προσπαθούν να συνδέσουν την χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων με την αγορά εργασίας (το οποίο αποτελεί και ένα από τα κυριότερα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας αυτής) και αφετέρου γιατί παρατηρείται μια ομαδοποίηση γύρω από τις δυνατές απαντήσεις, γεγονός το οποίο είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον και πιθανώς χρήσιμο στο στάδιο των συμπερασμάτων.

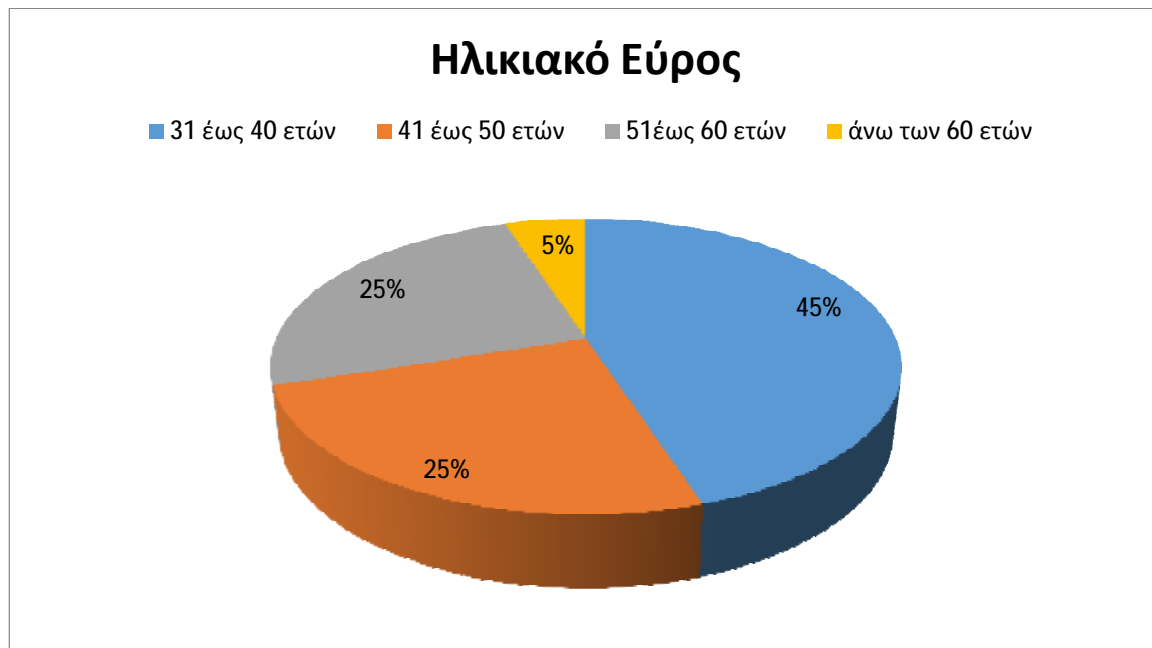
3.3Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών

Στο σημείο αυτό θα σας παρουσιάσουμε τις απαντήσεις που μας έδωσαν οι εκπαιδευτές. Σε κάθε σημείο θα αναφέρουμε τις ερωτήσεις όπως τις θέσαμε και στην συνέχεια θα αναφέρουμε τις απαντήσεις που λάβαμε. Κατόπιν θα ακολουθεί ένας μικρός σχολιασμός, ο οποίος όμως θα είναι σύντομος και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντικαθιστά – ή μπορεί να αντικαταστήσει- τα συμπεράσματα τα οποία θα ακολουθήσουν ανεξάρτητα στην συνέχεια.

Οι πρώτες ερωτήσεις είναι δημογραφικού περιεχομένου , ώστε να μπορέσουμε να αναγνωρίσουμε το δείγμα μας. Αναγνωρίζοντας το δείγμα μας θα είναι πιο εύκολο μετά για εμάς να εξάγουμε συμπεράσματα βάσει των απαντήσεων που λάβαμε.

Το πρώτο ερώτημα αναφέρεται στο ηλικιακό εύρος στο οποίο βρίσκονται οι εκπαιδευτές. Από τις απαντήσεις που δεχθήκαμε είδαμε ότι σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες , συγκεκριμένα το 45%, απάντησε ότι βρίσκεται στο εύρος 31 έως 40 ετών, είναι δηλαδή εκ των νέων ατόμων που ανήκουν στο διδακτικό προσωπικό. Οπότε θα λέγαμε ότι έχουμε ένα αρκετά νεαρό δείγμα σε γενικές γραμμές για τα δεδομένα που έχουν και πρέπει να πληρούν οι εκάστοτε εκπαιδευτές

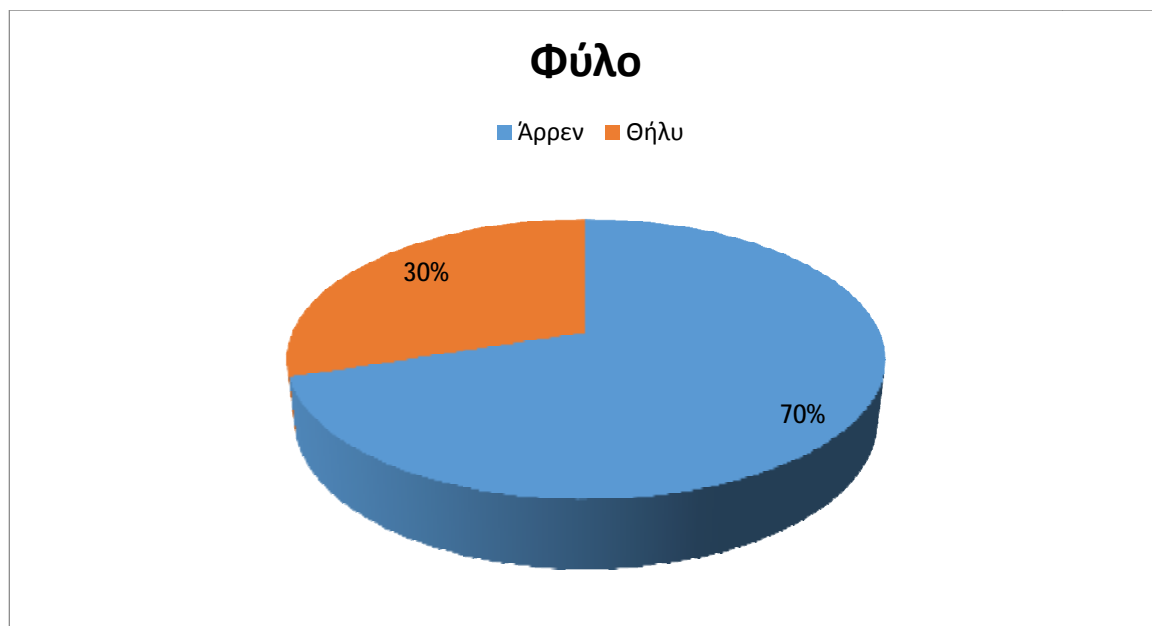
Απάντησαν πως ανήκουν στο ηλικιακό εύρος 41 έως 50 ετών το 25% των ερωτηθέντων. Όμοιο, δηλαδή 25% είναι το πλήθος των ατόμων που απάντησαν ότι βρίσκονται στην επόμενη ηλικιακή βαθμίδα που είχε το ερωτηματολόγιο, δηλαδή είναι μεταξύ 51 και 60 ετών, ενώ μόλις το 5% απάντησε πως είναι μεγαλύτερο από 60 ετών.

Εικόνα 17

Σε σχέση με το δείγμα των εκπαιδευομένων που είχαμε , μπορούμε να πούμε ότι το δείγμα αυτό είναι καλύτερα διανεμημένο και ενώ έχει αρκετά άτομα να ανήκουν σε ιδιαίτερα νεαρές ηλικιακές βαθμίδες, δεν καταλαμβάνεται το πλήθος των απαντήσεων υπερβολικά από τις απαντήσεις αυτές, δίνοντάς μας δυνητικά την ευκαιρία για περισσότερα και πιο ενδιαφέροντα συμπεράσματα.

Το επόμενο ερώτημα αναφέρεται στο φύλο στο οποίο ανήκουν τα ερωτηθέντα άτομα. Συγκεκριμένα απάντησε το 70% ότι είναι άνδρες και το 30% γυναίκες. Είναι σαφές ότι υπερτερούν αριθμητικά οι άντρες στο δείγμα αυτό.

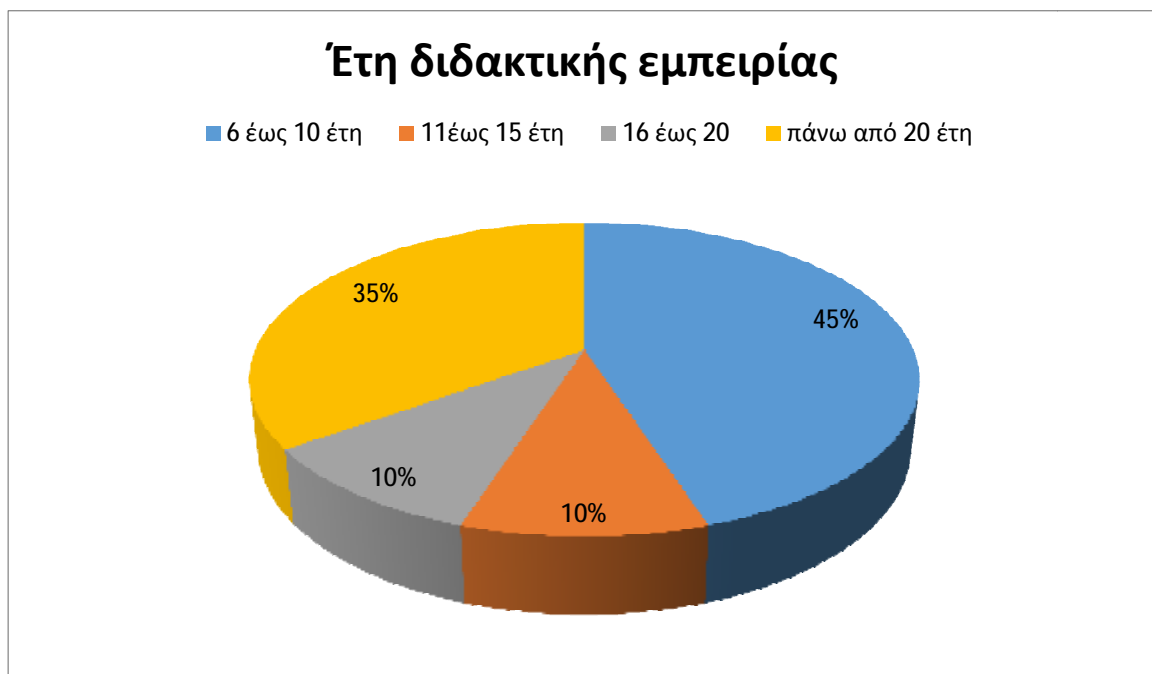
Εικόνα 18

Το επόμενο ερώτημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς αυτό αναφέρεται στα χρόνια διδακτικής εμπειρίας των ερωτηθέντων ατόμων. Αυτό το ερώτημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς είναι λογικό να δώσουμε μεγαλύτερο βαθμό σημαντικότητας σε άτομα με μεγαλύτερη διδακτική εμπειρία, τα οποία είναι πιο πιθανό να έχουν περισσότερες γνώσεις για τις διαφορετικές ανάγκες και μορφές που μπορεί να πάρει η διδασκαλία, ώστε με αυτό τον τρόπο να αποτελέσουν πληρέστερους κριτές όσον αφορά τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων και κυρίως σε κάποια από τα ερωτήματα που θέσαμε στο ερωτηματολόγιο που απάντησαν.

Από τους ερωτηθέντες το 45% απάντησε πως έχει 6 έως 10 χρόνια διδακτικής εμπειρίας. Το γεγονός αυτό δεν πρέπει να μας παραξενεύει καθώς είναι ίσο με το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται στην ηλικιακή κλίμακα 31 έως 40 ετών και ως εκ τούτου δεν γίνεται να έχουμε άτομα με περισσότερα από 10 χρόνια διδακτικής εμπειρίας σε αυτή την ομάδα.

Όμοια βλέπουμε να είναι και η κατανομή των ατόμων με την διδακτική εμπειρία για τις δύο επόμενες δυνατές απαντήσεις που δώσαμε στο ερωτηματολόγιο. Από 11 έως 15 χρόνια διδακτικής εμπειρίας απάντησε πως έχει το 10% των ερωτηθέντων ατόμων και το ίδιο ποσοστό απαντήσεων είχαμε ότι έχει από 16 έως 20 χρόνια διδακτικής εμπειρίας.

Ιδιαίτερα σημαντικό και καλό για την έρευνά μας είναι το γεγονός ότι το ένα τρίτο των ερωτηθέντων ατόμων, συγκεκριμένα το 35%, απάντησε ότι έχει διδακτική εμπειρία πάνω από 20 έτη. Οπότε θα λέγαμε ότι γενικά το δείγμα μας έχει αρκετά χρόνια διδακτικής εμπειρίας, ώστε η απαντήσεις που μας έδωσε να είναι το αποτέλεσμα μια κατ ελάχιστο επαρκούς γνώσης και εμπειρίας πάνω στην διδασχή, των ιδιαιτεροτήτων της και των δυσκολιών που αυτή μπορεί να ενέχει.

Εικόνα 19

Ένα ακόμα ερώτημα που θέσαμε ήταν όσον αφορά τον τόπο διαμονής των ερωτηθέντων ατόμων. Η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων απάντησε ότι ζει σε πρωτεύουσα νομού,

στην οποία εδράζεται και το εκπαιδευτικό ίδρυμα στο οποίο εργάζονται , γεγονός το οποίο ήταν σε πολύ μεγάλο βαθμό αναμενόμενο . Μόνο το 5% απάντησε πως ζει σε κωμόπολη.

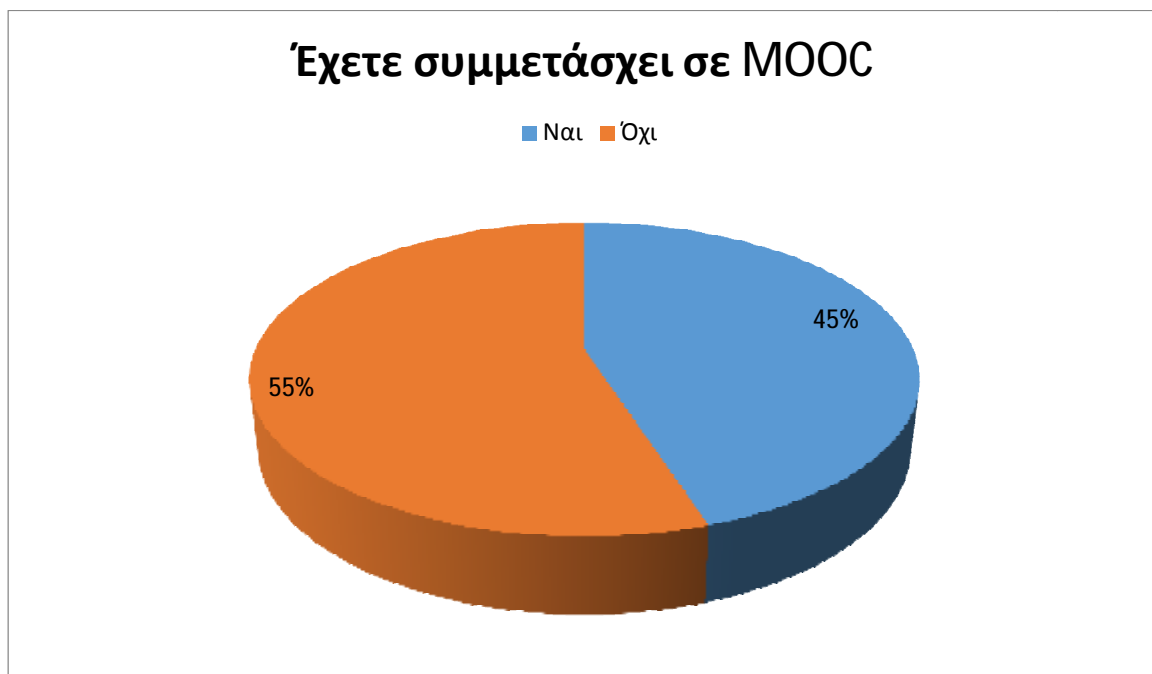
Εικόνα 20

Τελευταία δημογραφικού τύπου ερώτηση που θέσαμε στο ερωτηματολόγιο αυτό είχε να κάνει με το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων ατόμων, το οποίο αναμέναμε να είναι υψηλό όπως και είναι. Το ένα τρίτο περίπου , συγκεκριμένα το 35% απάντησε ότι κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, ενώ το υπόλοιπο 65% απάντησε πως είναι κάτοχος διδακτορικού .

Αν θέλαμε να συνοψίσουμε τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματός μας θα λέγαμε ότι έχουμε ένα καλά κατανομημένο ηλικιακό δείγμα, αν και έχουμε αρκετές απαντήσεις στα νεότερα ηλικιακά κλιμάκια, με αρκετά χρόνια διδακτικής εμπειρίας, τα οποία υπερεπαρκούν για να θεωρήσουμε ότι μπορούν να αποτελέσουν πολύ καλούς κριτές για τις δυνατότητες των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Πλέον της διδακτικής εμπειρίας έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο και έχοντας περάσει όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και πολλά έρευνας, γεγονός που τους δίνει μια καλύτερη αντίληψη των εκπαιδευτικών αναγκών που έχει ένας εκπαιδευόμενος. Το δείγμα είναι κατά πλειοψηφία άνδρες, ενώ σχεδόν το σύνολο του δείγματος μένει σε πρωτεύουσα νομού.

Η πρώτη ερώτηση που έχει το ερωτηματολόγιο σε σχέση με τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων έχει να κάνει με το αν έχουν συμμετάσχει σε κάποιο ΜΟΟC, είτε σαν εκπαιδευτές είτε σαν εκπαιδευόμενοι, ώστε να ξέρουμε αν έχουν κάποια πρακτική εμπειρία από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ή αν η γνώμη τους και η γνώση τους είναι αποτέλεσμα συζητήσεων ή ενημέρωσης από τρίτους ή αποτέλεσμα μελέτης αλλά θεωρητικής μόνο.

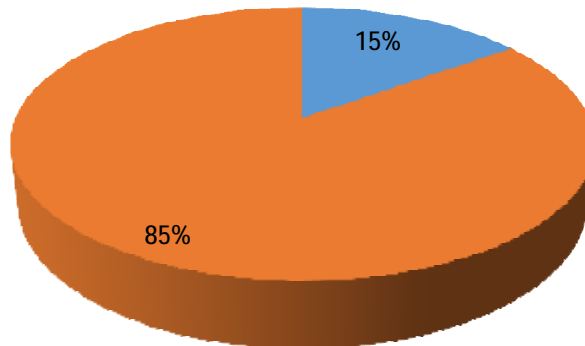
Εικόνα 21

Τα ποσοστά σε αυτή την περίπτωση είναι σχετικά μοιρασμένα αλλά με μία σχετική πλειοψηφία στις αρνητικές απαντήσεις. Συγκεκριμένα το 55% απάντησε πως δεν έχει συμμετάσχει με κανένα τρόπο σε κάποια πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, ενώ το 45% των ερωτηθέντων απάντησαν πως έχουν συμμετάσχει σε ΜΟΟC.

Στο επόμενο ερώτημα ζητήσαμε να μας απαντήσουν αν πιστεύουν τα ερωτηθέντα άτομα αν μπορούν οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων να αντικαταστήσουν την παραδοσιακή εκπαίδευση. Οι απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα υπερεπάρκουν συντριπτικά υπέρ του όχι. Συγκεκριμένα το 85% των ερωτηθέντων ατόμων απάντησε πως δεν πιστεύει ότι μπορεί η παραδοσιακή εκπαίδευση να αντικατασταθεί από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Μόνο το 15% απαντήσεων συμφωνούν με την υπόθεση αντικατάστασης της παραδοσιακής εκπαίδευσης από τα ΜΟΟCs.

Μπορούν τα MOOCs να αντικαταστήσουν την παραδοσιακή εκπαίδευση;

■ Ναι ■ Όχι

Εικόνα 22

Το ερώτημα που ακολουθεί έχει να κάνει με την εξέλιξη και την ανάπτυξη των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Συγκεκριμένα ρωτήσαμε για το αν η επιχειρηματική πλευρά των MOOCs μπορεί να επηρεάσει τον εκπαιδευτικό τους ρόλο. Αν και η πλειοψηφία έχει συγκεκριμένη γνώμη έχουμε σημαντικό ποσοστό απαντήσεων σε όλες τις απαντήσεις που έχουμε στο ερωτηματολόγιο.

Συγκεκριμένα το 50% του δείγματός μας πιστεύει ότι η επιχειρηματική πλευρά δεν επηρεάσει τον εκπαιδευτικό ρόλο των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Αντίθετα το 25% των ερωτηθέντων ατόμων πιστεύει ότι η επιχειρηματική πλευρά των MOOCs είναι πιθανό να επηρεάσει τον εκπαιδευτικό τους ρόλο. Αξιοσημείωτο θα λέγαμε ότι είναι και το 25% των ερωτηθέντων που απάντησε πως δεν γνωρίζει αν τα MOOCs μπορούν να επηρεαστούν από την επιχειρηματική φύση που κάποια από αυτά έχουν. Αν και δεν μας δίνει πολλά περιθώρια για συμπεράσματα αυτή απάντηση, μας ξεκαθαρίζει και πρακτικά πως η ερώτηση αυτή είναι ιδιαίτερα δύσκολη ακόμα και για άτομα με μεγάλη εμπειρία και δύσκολα μπορεί να απαντηθεί.

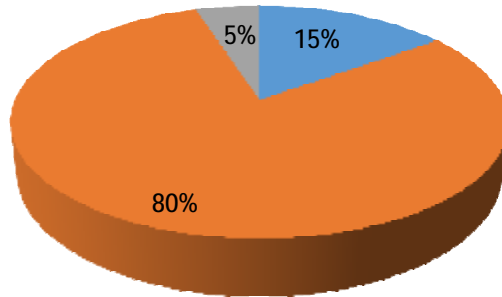
Εικόνα 23

Το επόμενο ερώτημα είναι σημαντικό για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων-κυρίως όσον αφορά την εξέλιξή τους και την ανάπτυξή τους- και συγκεκριμένα στην Ελλάδα και ρωτά αν πιστεύουν πως θα υπάρξει σύντομα κάποιο MOOC στην Ελλάδα το οποίο θα προσφέρει διδακτικές (πιστωτικές) μονάδες . Και σε αυτή την περίπτωση , η πλειοψηφία μίας εκ των δυνατών απαντήσεων είναι συντριπτική. Συγκεκριμένα το 80% απάντησε αρνητικά στο συγκεκριμένο ερώτημα, καθώς δεν πιστεύουν ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα θα δούμε κάποιο MOOC να προσφέρει διδακτικές μονάδες.

Μόλις το 15% πιστεύει πως είναι πιθανό να δούμε σύντομα μια πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων να προσφέρει διδακτικές μονάδες. Υπάρχει και ένα 5% των ερωτηθέντων που δεν μπορούν να κάνουν κάποια εκτίμηση για αυτό και απάντησαν πως δεν γνωρίζουν αν υπάρχει πραγματικά μια τέτοια προοπτική.

Θα υπάρξει σύντομα κάποιο ΜΟΟC στην Ελλάδα το οποίο θα προσφέρει διδακτικές (πιστωτικές) μονάδες;

■ Ναι ■ Όχι ■ Δεν γνωρίζω

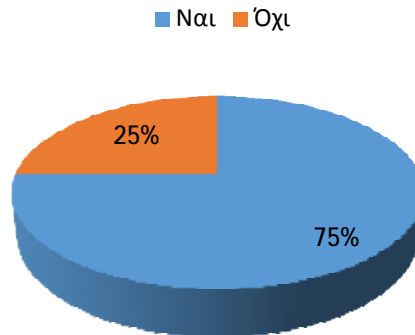

Εικόνα 24

Η ερώτηση που ακολουθεί έχει να κάνει με τον κοινωνικό χαρακτήρα που μπορεί να έχουν οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Συγκεκριμένα ρωτάμε αν μπορούν τα ΜΟΟCs να δώσουν πρόσβαση ακόμα και σε άτομα που αποκλείονται από την τριτοβάθμια εκπαίδευση εξαιτίας οικονομικών λόγων. Οι απαντήσεις στην ερώτηση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντικές καθώς μπορούν να μας δώσουν στοιχεία για να εξάγουμε συμπεράσματα για τις δυνατότητες χρήσης των ΜΟΟCs.

Συγκεκριμένα βλέπουμε ότι τα τρία τέταρτα των ερωτηθέντων ατόμων, συγκεκριμένα το 75% , απάντησε πως βλέπει πως οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων να αποτελούν μια καλή λύση για να μπορέσουν άτομα με οικονομικά προβλήματα να αποκτήσουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αντίθετη γνώμη έχει το 25%, το οποίο δεν αναγνωρίζει τέτοιες δυνατότητες στα ΜΟΟCs.

**Μπορούν τα MOOCs να δώσουν πρόσβαση
ακόμα και σε άτομα που αποκλείονται από
την τριτοβάθμια εκπαίδευση εξαιτίας
οικονομικών λόγων;**

Εικόνα 25

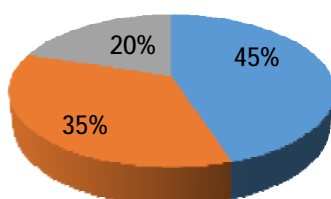
Με το ακόλουθο ερώτημα προσπαθήσαμε να συγκρίνουμε το επίπεδο γνώσεις που προσφέρουν οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων σε σχέση με τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα σύμφωνα με την γνώμη των ερωτηθέντων ατόμων. Συγκεκριμένα θέλουμε να μάθουμε αν είναι καλού επιπέδου οι γνώσεις που παρέχονται στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Εκ των ερωτηθέντων το ένα τρίτο περίπου, συγκεκριμένα το 35%, απάντησε πως θεωρεί ότι δεν είναι καλού επιπέδου οι γνώσεις που προσφέρονται στα MOOCs εν συγκρίσει με τις γνώσεις που προσφέρονται από τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Περισσότερες είναι όμως οι απαντήσεις που αναφέρουν ότι θεωρούν ότι οι γνώσεις που προσφέρονται στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι καλού επιπέδου. Συγκεκριμένα θετική ήταν η γνώμη του 45% των ερωτηθέντων.

Υπήρχε όμως και ένα αρκετά υψηλό ποσοστό απαντήσεων, συγκεκριμένα το 20%, το οποίο απάντησε πως δεν το γνωρίζει. Αυτό εν μέρει είναι λογικό καθώς έχουμε δει και σε προηγούμενη ερώτηση, πως δεν έχουν παρακολουθήσει μαθήματα ή δεν έχουν διδάξει σε MOOCs, όλα τα ερωτηθέντα άτομα που απάντησαν στο παρόν ερωτηματολόγιο.

Θεωρείτε ότι είναι καλού επιπέδου η γνώση που παρέχετε στα MOOCs εν συγκρίσει με την παρεχόμενη στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα (ΑΤΕΙ, Πανεπιστήμιο);

■ Ναι ■ Όχι ■ Δεν Γνωρίζω

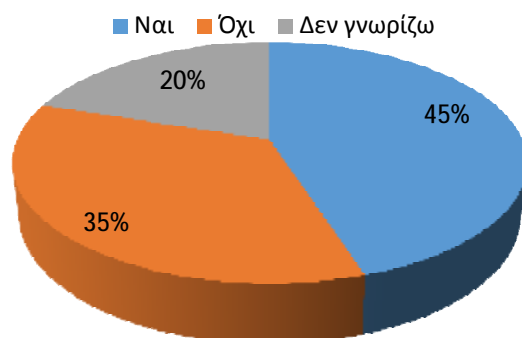

Εικόνα 26

Ακόμα μία σημαντική ερώτηση για την παρούσα κατάσταση των MOOCs αλλά και για την εξέλιξή τους είναι αυτή που ακολουθεί. Συγκεκριμένα θέλουμε να μάθουμε την γνώμη των ερωτηθέντων το κατά πόσο θεωρούν την γνώση που προσφέρεται στα MOOCs ως αξιόπιστη.

Θα λέγαμε ότι οι απαντήσεις είναι ιδιαίτερα θετικές για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι θετικές, καθώς η σχετική πλειοψηφία έχει θετική γνώμη. Συγκεκριμένα το 45% πιστεύει πως είναι αξιόπιστη η γνώση που προσφέρεται από τα MOOCs. Αρνητική είναι η γνώμη που έχει πάνω στο θέμα αυτό το 35% των ερωτηθέντων ατόμων, ενώ το 20% απαντά πως δεν γνωρίζει (και σε αυτή την περίπτωση θα λέγαμε ότι πιθανώς εξηγείται από το γεγονός ότι αρκετοί εκ των ερωτηθέντων δεν έχουν συμμετάσχει σε MOOCs).

**Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι είναι
αξιόπιστη η γνώση/εκπαίδευση που
παρέχεται στα MOOCs;
(εξαιρείται το opeencourses)**

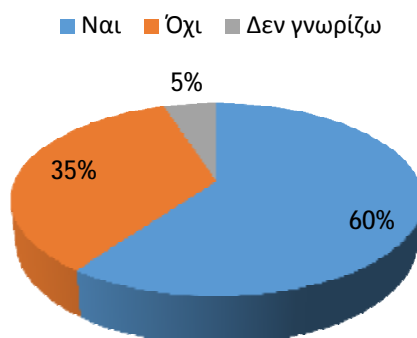

Εικόνα 27

Η επόμενη και τελευταία ερώτηση έχει να κάνει με την προσαρμοστικότητα των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Συγκεκριμένα θέλουμε να μάθουμε την γνώμη των ερωτηθέντων στο κατά πόσο μπορούν να προσαρμοστούν τα MOOCs στις διαφοροποιημένες διδακτικές ανάγκες των εκπαιδευομένων όπως στην περίπτωση παραδοσιακών μορφών εκπαίδευσης .

Και σε αυτή την απάντηση φαίνεται να είναι ιδιαίτερα θετική η γνώμη των ερωτηθέντων. Συγκεκριμένα η πλειοψηφία απάντησε θετικά, συγκεκριμένα το 60% των ερωτηθέντων, πως μπορούν να προσαρμοστούν στις διαφοροποιημένες ανάγκες των εκπαιδευομένων. Αντίθετα, το 35% πιστεύει πως δεν μπορούν να προσαρμοστούν στις διαφοροποιημένες ανάγκες των εκπαιδευομένων όπως γίνεται στην παραδοσιακή εκπαίδευση. Υπήρχε και ένα πολύ μικρό ποσοστό , συγκεκριμένα το 5%, το οποίο δεν μπορεί να απαντήσει στην ερώτηση αυτή με σιγουριά και απάντησε δεν γνωρίζω.

Μπορούν να ανταπεξέλθει η εκπαίδευση από τα MOOCs στις διαφοροποιημένες μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων όπως στην παραδοσιακή εκπαίδευση;

Εικόνα 28

3.4 Τα συμπεράσματα της έρευνας

Στο σημείο αυτό, αφού έχουν παρουσιαστεί ενδελεχώς τα αποτελέσματα της έρευνας, θα σας παρουσιάσουμε τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από τις απαντήσεις που δεχθήκαμε.

Τα συμπεράσματα θα παρουσιαστούν σε δύο τμήματα. Το κάθε τμήμα θα παρουσιάζει τα συμπεράσματα που εξάγαμε από το κάθε ερωτηματολόγιο ξεχωριστά. Επίσης σε κάθε τμήμα θα αναφερόμαστε στα συμπεράσματα που μπορούμε να έχουμε από κάθε ερώτηση ξεχωριστά, αλλά το πιο σημαντικό σημείο των συμπερασμάτων είναι όταν εξάγουμε συμπεράσματα από δύο τουλάχιστον ερωτήσεις συνδυαστικά.

Τα συμπεράσματα από τους εκπαιδευόμενους

Στο τμήμα αυτό της πτυχιακής εργασίας θα αναφερθούμε στα συμπεράσματα που μπορούμε να εξάγουμε από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων ατόμων. Αρχικά θα παρουσιαστούν, όπου είναι αυτό δυνατόν, τα συμπεράσματα που μπορούμε να εξάγουμε από κάθε ερώτηση ξεχωριστά και στην συνέχεια θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα που εξάγονται μέσα από τον συνδυασμό απαντήσεων.

Γενικά συμπεράσματα από τα δημογραφικά στοιχεία

Στο σημείο αυτό θα αναφέρουμε μια συνοπτική και γενική εικόνα από τα αποτελέσματα που λάβαμε. Αυτή η ομαδοποίηση θα μας βοηθήσει στην συνέχεια κυρίως στην συσχέτιση του δείγματος μας με τις απαντήσεις που αυτό έδωσε.

Στην ερώτηση για το ηλικιακό εύρος οι δύο πρώτες απαντήσεις είναι από 24 έως 29 ετών με ποσοστό απαντήσεων 57% και έως 23 ετών με ποσοστό απαντήσεων 33% . Συνδυαστικά αυτές οι απαντήσεις μας δίνουν το 90% των απαντήσεων του δείγματος. Έχοντας λοιπόν το 90% να είναι έως 29 ετών θα μπορούσαμε ξεκάθαρα να το ορίσουμε ως ένα ιδιαίτερα νεαρό ηλικιακό δείγμα. Στοιχεία αυτού του ηλικιακού πλαισίου είναι ότι πολλοί εκ των ερωτηθέντων ατόμων βρίσκονται είτε εντός του τριτοβάθμιου κύκλου σπουδών τους είτε στην αρχή του εργασιακού τους βίου. Και στις δύο περιπτώσεις η απόκτηση γνώσεων είναι ιδιαίτερα σημαντική και χρήσιμη για την πορεία ή την εξέλιξη των εκπαιδευομένων είτε στην εργασία τους είτε στις σπουδές τους.

Όσον αφορά τα φύλα που απάντησαν, έχοντας απαντήσει το 55% ότι είναι γυναίκες και το 45% ότι είναι άντρες, θα λέγαμε ότι είναι ένα ισορροπημένο δείγμα, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να μας δείξει την γνώμη και των δύο φύλων , ώστε να δούμε ποια είναι η μέση γνώμη, χρήση και διάθεση των ερωτηθέντων απέναντι στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Στο επόμενο ερώτημα όσον αφορά τον τόπο διαμονής των ερωτηθέντων το συντριπτικό 81% απάντησε πως ζει σε πόλη , ενώ μόλις το 19% σε χωριό. Αυτό είναι σημαντικό υπο την έννοια πως έχουμε άτομα τα οποία δυνητικά έχουν αρκετά ερεθίσματα, άρα είναι και πιο θετικά και δεκτικά για νέες εμπειρίες – εν προκειμένω για την χρήση νέων τεχνολογιών- , έχουν συνήθως πρόσβαση σε καλύτερες υποδομές- και συγκεκριμένα στην παροχή σύνδεσης με το διαδίκτυο -χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα που θα μπορούσαν δυνητικά να τα περιορίσουν από την χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , οπότε θα λέγαμε ότι είναι πρόσφορο το έδαφος (κυρίως τεχνικά) για να είναι τα άτομα αυτά δεκτικά προς την δοκιμή των MOOCs.

Η επόμενη και τελευταία ερώτηση που υπάγεται στην ομάδα που μας δίνει τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος μας έδειξε ότι το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος είναι αρκετά υψηλό. Έχοντας απαντήσει τα τρία τέταρτα των ερωτηθέντων (συγκεκριμένα το 76,8%) ότι η έχουν εκπληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση ή μετέχουν σε αυτό θα λέγαμε ότι το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος είναι υψηλότερο από τον γενικότερο μέσο όρο. Το ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι το μορφωτικό τους επίπεδο αντιστοιχεί στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι μόνο 10,1%. Δηλαδή είναι μικρότερο από το ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν πως κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο (συγκεκριμένα το 13,1% των ερωτηθέντων).

Συνοψίζοντας τα δεδομένα που έχουμε από τις απαντήσεις στα ερωτήματα δημογραφικού χαρακτήρα θα λέγαμε πως το δείγμα μας είναι ιδιαίτερα νεαρό , έως 29 ετών το 90% των απαντήσεων, με σχεδόν ίσα κατανομή και στα δύο φύλα, τα οποία ζούν ως επί το πλείστον σε αστικό περιβάλλον (συγκεκριμένα το 81%) , ενώ το μορφωτικό επίπεδο είναι ιδιαίτερα υψηλό καθώς εννιά στους δέκα σχεδόν μετέχουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ή έχουν τίτλο εκπαιδευτικού ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή κατά περιπτώσεις και μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.

Από την σύνοψη των δημογραφικών στοιχείων μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις ώστε το δείγμα αυτό να αποτελείται από άτομα δεκτικά προς την χρήση πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , τα οποία δυνητικά έχουν και την ανάγκη να τις χρησιμοποιήσουν πέρα από τις ικανές συνθήκες για να μπορέσουν να το κάνουν αυτό (π.χ. την πρόσβαση στο διαδίκτυο)

Τα συμπεράσματα σε σχέση με τα MOOCs

Η πρώτη ερώτηση για τα MOOCs αναζητά την γνώμη των ερωτηθέντων για τα MOOCs. Θέλουμε να έχουμε μια γενική εικόνα για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , καθώς και την ανάπτυξη και την λειτουργία τους.

Έχοντας απαντήσει ο μισός περίπου πληθυσμός του δείγματος (συγκεκριμένα το 54,5% των ερωτηθέντων) ότι η γνώμη τους είναι ουδέτερη, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι αποτελεί και για τους ίδιους κάτι νέο, πάνω στο οποίο δεν έχουν αρκετές γνώσεις και εμπειρίες , ώστε να δώσουν μία θετική ή αρνητική απάντηση. Αυτό φαίνεται λογικό καθώς τα MOOCs είναι αρκετά νέα ως τρόπος εκμάθησης, ενώ δεν έχουν ακόμα πιστοποιήσεις για να συνδεθούν άμεσα και ανταγωνιστικά με την αγορά εργασίας.

Επιπλέον ο περιορισμός της γλώσσας – καθώς τα περισσότερα από αυτά είναι στα αγγλικά- αλλά και η δομή πολλών από αυτά , τα οποία είναι σχεδιασμένα κοντά στα δεδομένα του εκπαιδευτικού συστήματος των ΗΠΑ (από όπου άγουν και την καταγωγή τους τα περισσότερα από αυτά) , αποτελούν δυνητικά μια τροχοπέδη για την χρήση τους. Αντισταθμιστικά σε αυτά τα εμπόδια χρήσης τους θα λέγαμε ότι δρα το μοναδικό ελληνικό MOOC open courses , το οποίο θα το δούμε στην συνέχεια σε μεταγενέστερη ερώτηση αυτού του ερωτηματολογίου.

Σημαντικό στοιχείο μας δίνει η δεύτερη πιο δημοφιλής επιλογή του δείγματός μας , η οποία αναφέρει πως έχει θετική γνώμη για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων και την ανάπτυξή τους με ποσοστό 42,4%, το οποίο είναι ακόμα πιο σημαντικό αν αυτό συγκριθεί με το ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησε πως έχει αρνητική γνώμη για τα MOOCs (μόλις το 3% του συνόλου των απαντήσεων) .

Αυτό μας δείχνει πως υπάρχει μια γενικά πολύ καλή υποδοχή των MOOCs από τα άτομα του δείγματός μας – γεγονός εν μέρει αναμενόμενο εξαιτίας του ηλικιακού εύρους του μεγαλύτερου όγκου των ατόμων που απάντησαν και του μορφωτικού επιπέδου τους, που τους κάνει πιο δεκτικούς σε νέες ιδέες και τεχνολογίες-, το οποίο μας δείχνει ότι ξεκάθαρα υπάρχει πρόσφορο έδαφος στην Ελλάδα για την δράση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Το επόμενο ερώτημα αναφέρεται στον προτιμώμενο τρόπο εκμάθησης. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που πήραμε (το 43,4% απάντησε οπτικά, το 8,1% απάντησε ακουστικά , το 29,3% απάντησε λεκτικά και το 19,2% κινητικά) βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων προτιμά τρόπους οι οποίοι μπορούν να προσφερθούν από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για να γίνει χρήση των MOOCs ευρέως, καθώς ο τρόπος εκμάθησης την πλειοψηφίας δεν επηρεάζεται από το μέσο , καθώς οπτικά και ηχητικά τα MOOCs μπορούν αν αντικαταστήσουν επάξια ή ακόμα κατά περιπτώσεις και σε υψηλότερο βαθμό (τεχνικά μιλώντας πάντα, δεν αναφερόμαστε στην ποιότητα της διδασκαλίας) από ότι η παραδοσιακή εκπαίδευση.

Θα λέγαμε ότι μόνο το 19,2% δεν θα προτιμούσε τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων γιατί προτιμά να μαθαίνει κινητικά, κάτι το οποίο τεχνικά αυτή την στιγμή δεν είναι εύκολο να γίνει μέσα από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , ενώ δύσκολα θα γίνει τα προσεχή χρόνια. Άρα το 50% με 80% (είτε με μεγαλύτερη άνεση είτε με

μικρότερη) μπορεί σε τεχνικό επίπεδο να χρησιμοποιήσει τα MOOCs όπως και τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης.

Από το επόμενο ερώτημα, το οποίο είναι όμοιου χαρακτήρα με το προηγούμενο, είδαμε ότι το 31% προτιμά να διαβάζει με άλλους ενώ το 69% μόνο του. Θα λέγαμε ότι σε αυτή την περίπτωση επηρεάζεται κυρίως το 31%, καθώς είναι αρκετά τα MOOCs τα οποία δίνουν την δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να βρουν άλλους εκπαιδευόμενους. Αυτό μπορεί να ωφελήσει ιδιαίτερα το τμήμα των εκπαιδευόμενων το οποίο προτιμά να διαβάζει έτσι, γιατί μπορεί να βρει μεγάλο εύρος ατόμων να διαβάσει μαζί, κάθε στιγμή που αυτός προτιμά και μάλιστα μπορεί να βρει πιο εύκολα άτομα τα οποία βρίσκονται κοντά στο δικό τους επίπεδο γνώσεων, αυτό βέβαια γίνεται καθώς δεν υπάρχουν χωρικοί ή άλλοι περιορισμοί όσον αφορά την συνεργασία αυτή.

Το υπόλοιπο 69% δεν θα λέγαμε ότι θα μπορούσε να επηρεαστεί ιδιαίτερα από αυτόν τον παράγοντα. Υπάρχει βέβαια το θετικό στοιχείο για αυτούς ότι το εκπαιδευτικό υλικό παρέχεται συνήθως ολόκληρο ανά πάσα ώρα και στιγμή από τις πλατφόρμες διαδικτυακών μαθημάτων, γεγονός ότι μπορεί να επηρεάζει αλλά όχι σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό όσο αυτή καθαυτή η προτίμηση του τρόπου διαβάσματος.

Από τις απαντήσεις του επόμενου ερωτήματος (συγκεκριμένα το 56% απάντησε κατά το Σαββατοκύριακο, το 15% τις εργάσιμες, το 12% τα πρωινά, ομοίως 12% απάντησε το απόγευμα, το 20% απάντησε κατά το βράδυ, ενώ κατά την διάρκεια των διακοπών απάντησε το 13%) βλέπουμε ότι οι απαντήσεις που έχουμε λάβει είναι μοιρασμένες στο σύνολο των ωρών της ημέρας, στις μέρες τις εβδομάδας αλλά και σε διαφορετικές περιόδους. Από αυτό μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι ερωτηθέντες εκμεταλλεύονται πλήρως τις δυνατότητες που παρέχουν τα MOOCs όσον αφορά την ευελιξία παρακολούθησης των μαθημάτων σε αυτά. Από αυτό μπορούμε να συμπεράνουμε πως το πλεονέκτημα αυτό μπορεί να τα βοηθήσει να εισχωρήσουν στην Ελλάδα. Γενικά τα ποσοστά αυτών που απαντούν (πλην ενός το οποίο μας βοηθά να εξάγουμε άλλα συμπεράσματα στην συνέχεια) είναι όμοια σχετικά χωρισμένα, ώστε να είναι εμφανές ότι είναι χρήσιμη η ευελιξία σε όλες τις ομάδες του δείγματος μας.

Το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων (συγκεκριμένα η πλειοψηφία με 56%) όμως που πήραμε αναφέρεται σε χρήση των MOOCs κατά το Σαββατοκύριακο. Από αυτή την απάντηση θα μπορούσαμε να πούμε ότι φαίνεται ότι η παρούσα χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων γίνεται συμπληρωματικά ως προς την παραδοσιακή εκπαίδευση, όχι αντικαθιστώντας τη. Χρησιμοποιείται μέρες κατά της οποίες δεν συμπίπτει με τις διαλέξεις των μαθημάτων που γίνονται με τον παραδοσιακό τρόπο εκπαίδευσης. Αυτή η απάντηση, αν και νωρίς τοποθετημένη στο ερωτηματολόγιο, πιθανώς να μας δίνει και μία σημαντική απάντηση στο ερώτημα τι κάνουν οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι με τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι πιθανώς ότι τα χρησιμοποιεί ως μία λύση ενισχυτικής διδασκαλίας. Ίσως αυτό να έρχεται σαν λογική συνέχεια της αποδοχής και αντίληψης που υπάρχει στην Ελλάδα για την ιδιωτική ενισχυτική διδασκαλία. Είναι ιδιαίτερα πιθανό πως οι ερωτηθέντες έχουν λάβει ενισχυτική διδασκαλία κατά τα τελευταία έτη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσής τους. Έτσι πιθανώς βλέπει τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ως ένα μέσο όμοιο με αυτό των φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης στα οποία έχουν συμμετάσχει στο παρελθόν και είναι εξοικειωμένοι με αυτά. Επιπλέον το γεγονός ότι είναι δωρεάν στην πλειοψηφία τους τους κάνει να είναι δεκτική στην χρήση τους, καθώς το

διαθέσιμο εισόδημά τους είναι περιορισμένο –κυρίως δεν αν φοιτούν σε άλλο μέρος από το τόπο καταγωγής τους-και η ολοκλήρωσή τους δεν είναι υποχρεωτική.

Στο επόμενο ερώτημα που θέσαμε μπορούμε από τις απαντήσεις (το 29,6% απάντησε το MOOC Coursera , το 14,8% απάντησε το MOOC edX, το 3,7% απάντησε το MOOC Udacity , το 3,7% απάντησε το MOOC Khan Academy , το 7,4% απάντησε το MOOC NovoEd , το 7,4% απάντησε το MOOC Udemy , το 9,9% απάντησε το MOOC iVersity , το 27,2% απάντησε το MOOC Opencourses (το οποίο έρχεται στην δεύτερη θέση των απαντήσεων , αν και είναι το νεότερο όλων των προαναφερθέντων) και το 7,4% ανέφερε γενικά ότι έχει χρησιμοποιήσει κάποιο άλλο MOOC) να πούμε ότι η διασπορά των απαντήσεων είναι ιδιαίτερα υψηλή και ενδιαφέρουσα, γεγονός που πιθανώς να αιτιολογείται από την δεκτικότητα των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο αυτό, γεγονός το οποίο όπως αιτιολογήσαμε και πρωτύτερα οφείλεται στην νεαρή ηλικία του δείγματος και το καλό μορφωτικό επίπεδο.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έδωσε δύο απαντήσεις , οι οποίες συνολικά αντιστοιχούν στο 56,8% των απαντήσεων. Οι περισσότεροι απάντησαν πως έχουν χρησιμοποιήσει ή ξέρουν την πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων Coursera , ενώ στην δεύτερη θέση έρχεται το Opencourses. Η εξήγηση που θα λέγαμε ότι είναι η σωστή σε αυτή την περίπτωση θα λέγαμε ότι είναι η προφανής. Δηλαδή ότι το Coursera λαμβάνει την πρώτη θέση στο ερώτημα αυτό καθώς είναι το πιο δημοφιλές MOOC στον κόσμο, το οποίο παίρνει τις περισσότερες φορές τις καλύτερες θέσεις στην περίπτωση αναζήτησης πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στο διαδίκτυο , ενώ έχει τα περισσότερα μαθήματα σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο MOOC. Ως εκ τούτου είτε το ψάχνουν τυχαία στο διαδίκτυο οι ερωτηθέντες , είτε ψάχνουν τυχαία μια βοήθεια σε κάποιο μάθημα στο διαδίκτυο, το πλέον πιθανό ενδεχόμενο είναι να οδηγηθούν στην κεντρική σελίδα του Coursera, οπότε έτσι έρχεται στην πρώτη θέση των απαντήσεων.

Η δεύτερη πιο δημοφιλής απάντηση όπως είπαμε είναι το Opencourses, η καθαρά ελληνική προσπάθεια δημιουργίας μιας πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Και σε αυτή την περίπτωση η προφανής εξήγηση θα λέγαμε ότι είναι αυτή που επιλέγουμε. Συγκεκριμένα , μπορούμε να πούμε ότι την δεύτερη θέση την κερδίζει το Opencourses καθώς είναι το μόνο MOOC το οποίο έχει διαλέξεις και εκπαιδευτικό υλικό στα ελληνικά εξ ολοκλήρου. Με αυτό τον τρόπο ένα μεγάλο εμπόδιο (αυτό της γλώσσας) μπορεί να ξεπεραστεί.

Ένα άλλο πλεονέκτημα είναι το γεγονός ότι το διδακτικό υλικό δημιουργήθηκε από άτομα τα οποία λαμβάνουν μέρος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ως διδάσκοντες , γεγονός το οποίο πιστοποιεί την αξία και την αξιοπιστία του διδακτικού υλικού. Ένα ακόμα μεγάλο πλεονέκτημα της συγκεκριμένης πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι πως τα μαθήματα που έχει σχετίζονται άμεσα με τα μαθήματα τα οποία διδάσκονται στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα , πολλές φορές μπορεί να γίνονται και από τους ίδιους διδάσκοντες γεγονός το οποίο μπορεί να προσφέρει άμεσα αποτελέσματα και οφέλη στους διδάσκοντες , καθώς με τον τρόπο αυτό δύνανται να παρακολουθήσουν το εκάστοτε μάθημα και να επιτύχουν σε κάποιο μάθημα.

Το επόμενο ερώτημα αναφέρεται στο κατά πόσο είχαν διάδραση οι ερωτηθέντες όσον αφορά τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων με άλλα άτομα. Οι απαντήσεις ήταν 77,3% όχι και το 22,7% ναι. Από αυτή την απάντηση μπορούμε να εξάγουμε 2 συμπεράσματα.

Το πρώτο συμπέρασμα είναι ότι η οργανική διάδοση για τα MOOCs είναι περιορισμένη. Λέγοντας οργανική διάδοση αναφερόμαστε στην διάδοση πληροφοριών και εμπειριών από άτομο σε άτομο (κατά το κοινώς λεγόμενο διάδοση από στόμα σε στόμα) . Αυτό είναι ξεκάθαρο αφού μόνο ένας στους πέντε ερωτηθέντες απάντησε πως έχει διάδραση με άλλα άτομα για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Το γεγονός αυτό μας αφήνει δύο μόνο εναλλακτικές που θα μπορούσαν να εξηγήσουν τους λόγους για τους οποίους διαδίδονται τα MOOCs στην Ελλάδα.

Η μία υπόθεση έχει να κάνει με την μη-οργανική διάδοση των MOOCs , δηλαδή με την χρήση διαφημίσεων. Αυτή η υπόθεση όμως δεν θα λέγαμε ότι δύναται να ισχύει για την περίπτωση της Ελλάδας. Αν αναλογιστούμε ότι τα περισσότερα και πιο επιτυχημένα MOOCs είναι αγγλόφωνα με βάση τις ΗΠΑ ή τουλάχιστον δεν έχουν τα ελληνικά ως ένα μια από τις γλώσσες που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν δύσκολα θα μπορούσαμε να φανταστούμε ότι οργανώνουν και πραγματοποιούν διαφημιστικές εκστρατείες οι οποίες απευθύνονται στο ελληνικό κοινό. Άρα δεν θα μπορούσαμε να πούμε ότι η υπόθεση αυτή είναι αληθής.

Η δεύτερη υπόθεση που μπορούμε να κάνουμε και συνδέεται με το δεύτερο συμπέρασμα που προαναφέραμε είναι η εξής. Εφόσον δεν υπάρχει οργανική διάδοση στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων και παράλληλα η υπόθεση της διαφημιστικής εκστρατείας με σκοπό την διάδοσή τους δεν είναι ένα ρεαλιστικό σενάριο μπορούμε να οδηγηθούμε στο εξής σενάριο. Η ανάγκη μάθησης και εκπαίδευσης είναι υψηλή και αυξάνεται περισσότερο όσο περνούν τα χρόνια. Είτε αυτή είναι γενική είτε εξειδικευμένη στο σύνολο η ζήτηση για εκπαίδευση (αν δούμε την εκπαίδευση σαν μια αγορά) αυξάνεται . Η ανάγκη για εκπαίδευση σε συνδυασμό με το περιορισμένο εισόδημα των εκπαιδευομένων τους οδηγεί στην αναζήτηση ρεαλιστικών για αυτούς λύσεων.

Σε αυτό το σημείο έρχονται οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων για να καλύψουν την ανάγκη αυτή. Προσφέροντας μεγάλη ποικιλία μαθημάτων, πολλά εκ των οποίων και εντελώς δωρεάν καλύπτουν σε πολύ μεγάλο βαθμό την ήδη υπάρχουσα ανάγκη στον τομέα αυτό. Άρα θα λέγαμε τελικά πως η διάδοση των MOOCs άγει την δυναμική της για επέκταση από την ανάγκη των δυνητικών εκπαιδευομένων ανα τον κόσμο για περισσότερη εκπαίδευση.

Τα κίνητρα χρήσης των MOOCs ήταν η επόμενη ερώτηση που θέσαμε. Από τις απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση (40,8% τα δωρεάν τα μαθήματα αποτέλεσαν κίνητρο για την χρήση τους , 30,6% το θέμα που διδάσκεται , 19,4% η περιέργεια για τα MOOCs ,19,4%, το μάθημα αυτό καθαυτό φαινόταν ενδιαφέρον, 18,4% το παρείχε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα παγκοσμίου φήμης , η εύκολη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό 22,4% , 31,6% οι δυνατότητες που τους έδινε η παρακολούθηση κάποιους σχετικού μαθήματος για την βελτίωση των προοπτικών της καριέρας τους , 2% την μη υποχρεωτική ολοκλήρωση των μαθημάτων το 22,4% για να ανανεώσουν τις γνώσεις τους ,το 14,3% την απόκτηση γνώσεων με σκοπό την δημιουργία δουλειάς για το ίδιο το άτομο , το 4,1% την επιστροφή στις σπουδές. το 1%, σκοπό την αλλαγή καριέρας , 21,4% να μάθει για μία νέα τεχνολογία. 1% μέσο ελέγχου του εκπαιδευτικού ιδρύματος πριν την επιλογή του εκπαιδευτικού ιδρύματος στο οποίο θα επιλέξουν να φοιτήσουν , 1% άλλοι λόγοι) μπορέσαμε να καταλάβουμε καλύτερα τους λόγους χρήσης των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , αλλά και να ενισχύσουμε τα συμπεράσματα στα οποία είχαμε οδηγηθεί και από προηγούμενες ερωτήσεις.

Αρχίζοντας από την απάντηση στην οποία δεχθήκαμε το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων , δηλαδή πως η παροχή δωρεάν μαθημάτων υπήρξε κίνητρο για του συμμετέχοντες εκπαιδευομένους σε αυτά με 40,8% θα λέγαμε ότι πιστοποιεί το συμπέρασμα που είχαμε εξάγει και νωρίτερα. Το κόστος των MOOCs – ή για να ακριβολογούμε η έλλειψη κόστους σε πολλά από αυτά- είναι ο βασικότερος παράγοντας που επηρεάζει για την παρακολούθηση των MOOCs.

Το γεγονός αυτό είναι λογικό καθώς οι νεαρότερες ηλικιακές ομάδες είναι αυτές οι οποίες έχουν συνήθως δεν έχουν υψηλό διαθέσιμο εισόδημα. Σε αυτή την κατηγορία ανήκει η πλειοψηφία του δείγματός μας (υπενθυμίζουμε ότι το 90% των ερωτηθέντων ατόμων του δείγματός μας είναι έως 29 ετών). Ως εκ τούτου μπορούμε να πούμε με αρκετή βεβαιότητα πως οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων θα συνεχίσουν να έχουν μία δυναμική στα νεότερα ηλικιακά τμήματα του πληθυσμού (στα οποία έτσι και αλλιώς στοχεύουν κυρίως).

Το γεγονός αυτό είναι θετικό για την ανάπτυξή τους και την εξέλιξή τους στα χρόνια που ακολουθούν για ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού. Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο το οποίο μπορεί να φανεί στον μακροπρόθεσμο ορίζοντα είναι το γεγονός ότι σιγά σιγά δημιουργείται ένα κοινό το οποίο είναι εξοικειωμένο και εκπαιδευμένο στην χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Ως εκ τούτου πλέον της ανάπτυξης που αναμένουμε να έχουν τα MOOCs , μπορούμε να αναμένουμε την δημιουργία ενός συμπαγούς και δυναμικού τμήματος του πληθυσμού το οποίο θα έχει τα MOOCs ως μέρος της ζωής του.

Η επόμενη πιο δημοφιλής απάντηση αναφέρεται στο θέμα που διδάσκεται στα MOOCs. Αυτή η απάντηση θα λέγαμε ότι είναι λογική με μία πρώτη ανάγνωση. Αν το σκεφτούμε καλύτερα , η απάντηση αυτή προδίδει και κάτι άλλο το οποίο έχουμε αναφέρει πιο πριν. Συγκεκριμένα δείχνει την μεγάλη σημασία – και την σωστή επιλογή των διοικητών των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων – να προσφέρουν πολλά μαθήματα , ώστε ο εκάστοτε δυνητικός εκπαιδευόμενος να μπορεί πραγματικά να βρει κάποιο μάθημα το οποίο ικανοποιεί τις εκπαιδευτικές του ανάγκες . Ως εκ τούτου αυτή η ερώτηση καταδεικνύει την σωστή επιλογή και σημασία της προσφοράς πολλών και διαφορετικών μαθημάτων, το οποίο είναι η βάση και μεγάλη προϋπόθεση για την συνέχιση της παρούσας ανοδικής πορείας των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Η περιέργεια είναι το κίνητρο για έναν στους πέντε όπως αναφέρεται πιο πριν. Άλλο ένα λογικό αποτέλεσμα καθώς αποτελούν κάτι νέο για τους περισσότερους Έλληνες. Παρά ταύτα πρέπει να τονίσουμε και σε αυτό το σημείο το γεγονός ότι η περιέργεια δεν είναι αρκετή για την επιτυχία των MOOCs, καθώς αυτή συμπληρώνεται με το γεγονός ότι αυτά παρέχονται δωρεάν και δεν ανακόπτουν την δυναμική που αυτή δημιουργείται από το κίνητρο της περιέργειας.

Σημαντικά συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν και από ακόμα δύο απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτηθέντες και αντιστοιχούν στο ένα πέμπτο του δείγματος. Η μία απάντηση αναφέρει πως το κίνητρο για την παρακολούθηση ενός μαθήματος σε πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι η προσφορά μαθήματος από ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα παγκοσμίου φήμης . Τέτοιες περιπτώσεις εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι συνδεδεμένες από την μία με το υψηλό επίπεδο γνώσης που προσφέρεται από τα αντίστοιχα ιδρύματα, από την υψηλή αξιοπιστία της παρεχόμενης γνώσης αλλά πάνω από όλα το κύρος που έχει το εκάστοτε εκπαιδευτικό ίδρυμα παγκοσμίου φήμης. Το τελευταίο όχι απλώς προσφέρει

εξαιρετικές γνώσεις στον εκάστοτε εκπαιδευόμενο και μπορεί να τον βοηθήσει είτε στις σπουδές του είτε όπου αλλού χρησιμοποιήσει τις γνώσεις που λαμβάνει, αλλά ικανοποιεί και άλλες ψυχικές ανάγκες κατά περιπτώσεις καθώς μπορεί να δεχθεί γνώση η οποία απευθύνεται σε μια κλειστή ομάδα ανθρώπων.

Αν δούμε την εκπαίδευση ως αγορά , τότε τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αυτά που αναφέρονται στην ερώτηση αποτελούν τις καλύτερες ή/και ακριβότερες ή/και πιο πολυτελείς επιλογές που μπορεί να έχει, ως εκ τούτου έτσι μπορούν να αντιμετωπιστούν . Αν σε μέλλοντα χρόνο δε δοθεί η δυνατότητα πιστοποίησης των μαθημάτων που παρακολουθούν οι εκπαιδευόμενοι μέσα από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων πρέπει να περιμένουμε μεγάλη κίνηση προς αυτή την εκπαιδευτική λύση , καθώς η παροχή για το εκάστοτε MOOC ως επιχείρηση αποτελεί ένα μεγάλο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Η επόμενη απάντηση που έλαβε περίπου το ένα πέμπτο των απαντήσεων, συγκεκριμένα το 22,4%, έχει σχέση με την εύκολη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό. Αυτό θα ήταν πιο εύκολα κατανοητό και θα ήταν πιο εύκολο να εξαχθούν συμπεράσματα αν βλέπαμε την εκπαίδευση σαν παρεχόμενη υπηρεσία. Σε αυτή την περίπτωση ο εκπαιδευόμενος-πελάτης θέλει να έχει πρόσβαση στα όσα του προσφέρει η υπηρεσία αυτή άμεσα, γρήγορα και με απλό τρόπο. Η απάντηση ότι η εύκολη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό είναι το κίνητρό τους για την χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι αυτή που σχετίζεται με τα προαναφερόμενα.

Ως εκ τούτου η ευκολία χρήσης του «προϊόντος» είναι αυτή που δίνει ένα ακόμα συγκριτικό πλεονέκτημα στα MOOCs εν αντιθέσει με πιο παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης και το αποτέλεσμα αυτό έχει σχέση και με την δομή και τις τεχνικές ιδιαιτερότητες των MOOCs καθώς αυτά λειτουργούν μόνο διαδικτυακά και η αναζήτηση στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι πολύ πιο εύκολη.

Η τελευταία απάντηση που λάβαμε και αντιστοιχούσε σε ένα σημαντικό μέρος του δείγματος , συγκεκριμένα στο 21,4% , είναι πως κίνητρο για την παρακολούθηση ενός MOOC είναι η εκμάθηση μίας νέας τεχνολογίας. Σε αυτή την απάντηση μπορούμε να δούμε και πρέπει να τονίσουμε δύο στοιχεία που δυνητικά υπάρχουν.

Το πρώτο είναι η σημασία που δίνει ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού στις νέες τεχνολογίες. Η αποδοχή και οικειοποίηση των νέων τεχνολογιών είναι ιδιαίτερα σημαντική στην οικονομική – και κατά περιπτώσεις πολιτισμική- ανάπτυξη του ατόμου αλλά και μίας χώρας στο σύνολό της. Εξαιτίας της πιθανής αδυναμίας να προσφερθεί η δυνατότητα αυτή στο σύνολο των παραδοσιακών ιδρυμάτων μίας χώρας μία τέτοια δυνατότητα, οι εκπαιδευόμενοι φαίνεται να μπορούν να βρουν την λύση μέσα από την χρήση μιας πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Εκμεταλλευόμενοι αυτή την δυνατότητα μπορούν να κρατούν τους εαυτούς τους κοντά σε σημαντικές παγκόσμιες εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας.

Το δεύτερο στοιχείο που πρέπει να τονίσουμε είναι η ευελιξία που μπορούν να έχουν τα MOOCs σε σχέση με τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης και θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι ένα από τα κλειδιά της επιτυχίας και μελλοντικής ανάπτυξης των MOOCs. Ενώ στις παραδοσιακές δομές των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων το εκπαιδευτικό προσωπικό είναι συγκεκριμένο και είναι πιο δύσκολο να γίνουν αλλαγές, στα MOOCs η αλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού είναι πολύ πιο εύκολη. Ως εκ τούτου η προσαρμογή στα νέα τεχνολογικά δεδομένα είναι πολύ πιο εύκολη και άμεση, μπορώντας

έτσι να ικανοποιήσουν τις αναζητήσεις και μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων . Το στοιχείο αυτό μαζί με το γεγονός ότι την απάντηση αυτή την έδωσε ένα σημαντικό ποσοστό ερωτηθέντων μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως τα MOOCs δύνανται να αποτελούν στο μέλλον ή και να αποτελέσουν άμεσα μια πλατφόρμα ελέγχου για τις νέες τεχνολογίες που μπορούν αν δοκιμαστούν από τον κόσμο και να έχουν σοβαρές πιθανότητες επικράτησης και επιτυχίας.

Η επόμενη ερώτηση είναι και η τελευταία στο ερωτηματολόγιο των εκπαιδευομένων. Από τις απαντήσεις που λάβαμε (30,9% τα χρησιμοποίησε σε προσωπικές δουλειές ή/και εργασίες , 20,6% τα χρησιμοποίησε ή θα τα χρησιμοποιούσε βοηθητικά προς την σχολή στην οποία ήδη φοιτά , 29,9% θα χρησιμοποίησει ή θα χρησιμοποιούσε την γνώση που απέκτησε για την προσωπική του ανάπτυξη , 37,1% θα χρησιμοποίησει την γνώση αυτή στην εργασία του , το 36,1% θα χρησιμοποίησει τις γνώσεις που έλαβε για να βελτιώσει το βιογραφικό το 36,1% θα χρησιμοποίησει τις γνώσεις για την επαγγελματική του ανάπτυξη ,το 15,5% θα χρησιμοποίησει τις γνώσεις που απόκτησε από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων για να μπει σε μια νέα αγορά εργασίας ,το 3,1% οι γνώσεις αυτές θα του φανούν χρήσιμες για να αλλάξει καριέρα) μπορούν να μας βοηθήσουν στην εξαγωγή πολλών συμπερασμάτων.

Οι τρεις πιο δημοφιλείς απαντήσεις έχουν σχεδόν όμοιο ποσοστό απαντήσεων , γεγονός το οποίο δεν είναι τυχαίο αν δούμε ποιες είναι οι απαντήσεις αυτές .Το 37,1% αναφέρει χρήση της γνώσης στην εργασία του, το 36,1% χρήση για την επαγγελματική του ανάπτυξη και ομοίως το 36,1% χρήση για την βελτίωση του βιογραφικού. Άρα έχουμε ένα συμπαγές θα λέγαμε ποσοστό, το ένα τρίτο του δείγματος, το οποίο ξεκάθαρα βλέπει τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ως ένα εργαλείο το οποίο μπορεί να τους βοηθήσει με την καριέρα τους.

Μαζί με τις απαντήσεις αυτές μπορούμε να ομαδοποιήσουμε – αν και το ποσοστό απαντήσεων που έλαβε είναι αρκετά χαμηλότερο- την απάντηση που έδωσε το 15,5%, δηλαδή πως θα χρησιμοποίησει τις γνώσεις που απόκτησε από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων για να μπει σε μια νέα αγορά εργασίας. Άρα και η αλλαγή καριέρας-αγοράς εργασίας δύναται να υποστηριχθεί από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων σύμφωνα με τις απαντήσεις που δεχθήκαμε από τα ερωτηθέντα άτομα.

Αυτή η απάντηση, ακόμα και αν την δεχθήκαμε στο τελευταίο ερώτημα του ερωτηματολογίου αυτού, μας οδηγεί σε ένα πολύ σημαντικό συμπέρασμα το οποίο αποτελεί και ένα από ένα από τα ερευνητικά ερωτήματα της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας. Εξάγεται καθαρά το συμπέρασμα ότι για ένα σημαντικό κομμάτι του πληθυσμού οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων συνδέονται με την αγορά εργασίας. Είτε αυτό έχει να κάνει με την εύρεση θέσης εργασίας είτε για την εργασία αυτή καθαυτή –ως βοήθημα- είτε ως ένα εργαλείο το οποίο μπορεί να βοηθήσει στην επαγγελματική ανάπτυξη και εξέλιξη τα MOOCs αποδεικνύονται χρήσιμα σε όλους του σημαντικούς τομείς οι οποίοι σχετίζονται με την αγορά εργασίας.

Από αυτό το σημείο θα λέγαμε ότι μπορούμε να απαντήσουμε ξεκάθαρα θετικά στο κατά πόσο συνδέονται οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων με την αγορά εργασίας από την πλευρά των εργαζομένων .Αυτή την υπόθεση-ότι αναφερόμαστε σε εργαζόμενους- την κάνουμε καθώς λόγω της ηλικιακής ομάδας στην οποία ανήκουν τα περισσότερα ερωτηθέντα άτομα. Παρά ταύτα δεν αναιρείται το γεγονός πως και οι εργοδότες δεν

ενδιαφέρονται για τις θετικές επιδράσεις των MOOCs στην εργασία, απλώς την υπόθεση αυτή δεν μπορούμε να την υποστηρίξουμε με στοιχεία . Απλώς μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν ενδείξεις, καθώς δεν μπορούμε να θεωρήσουμε τους εργαζόμενους απομονωμένους από τους εργοδότες τους.

Ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να συνδεθεί με τις απαντήσεις αυτές είναι η εξοικείωση και η αποδοχή της έννοιας δια βίου μάθηση από τους ερωτηθέντες. Με την παραδοχή ότι χρησιμοποιούν ή θα χρησιμοποιούσαν τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στον εργασιακό τους βίο , φαίνεται ότι έχει αρχίσει και δημιουργείται μια γενιά η οποία έχει κατά νου την σημασία της δια βίου μάθησης και εκπαίδευσης. Άρα από αυτό το στοιχείο θα λέγαμε ότι τα MOOCs μπορούν να εξυπηρετήσουν έναν ακόμα σκοπό αυξάνοντας την σημασία τους στην εκπαίδευση.

Οι επόμενες πιο δημοφιλείς απαντήσεις με 30,9% απάντησε πως θα χρησιμοποιήσει τις γνώσεις που έλαβε από τα MOOCs σε προσωπικές εργασίες ή/και δουλειές και 29,9% θα χρησιμοποιήσει ή θα χρησιμοποιούσε την γνώση που απέκτησε για την προσωπική του ανάπτυξη. Αυτές οι απαντήσεις μας δείχνει ότι η πιο δημοφιλής χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι αυτή του μαθησιακού/εκπαιδευτικού βοηθήματος. Θα μπορούσαμε να το παραλληλίσουμε με μια διαδραστική εγκυκλοπαίδεια . Δηλαδή η γνώση που λαμβάνει ο χρήστης-εκπαιδευόμενος δεν είναι απλά ένα κείμενο , το οποίο θα ήταν πιθανώς χωρίς επεξηγήσεις να ήταν δύσχρηστο, αλλά προσφέρονται πολλά περισσότερα στοιχεία. Αν αναλογιστούμε ότι το Youtube εκτιμάται ότι σύντομα θα είναι η πιο δημοφιλής πλατφόρμα αναζητήσεων και παράλληλα πολλά από τα βίντεο που έχει είναι εκπαιδευτικού χαρακτήρα, θα λέγαμε ότι η απάντηση αυτή απλώς μας αποδεικνύει και δείχνει συγκεκριμένα μία τάση που παγιώθηκε.

Οπότε μετά από την παράθεση των δυο ομαδοποιήσεων απαντήσεων θα λέγαμε ότι τα ερωτηθέντα άτομα βλέπουν τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών ως βοηθητικά εργαλεία για την ανάπτυξή τους- εργασιακή και προσωπική. Άρα αναφερόμαστε σε τομείς – κυρίως στον πρώτο- οι οποίοι αποτελούν ισχυρές κινητήριες δυνάμεις, γεγονός που μπορεί να εδραιώσει περαιτέρω και να ενισχύσει την πορεία των MOOCs.

Η τελευταία στατιστικά σημαντική απάντηση που δεχθήκαμε, με ποσοστό απαντήσεων 20,6%, αναφέρει χρήση των MOOCs για βοήθεια στις σπουδές . Αυτή η απάντηση θα λέγαμε ότι είναι αναμενόμενη αν την δούμε συνδυαστικά και με τις προηγούμενες απαντήσεις που έχουμε λάβει. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αναμέναμε και περισσότερες απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση, αλλά το γεγονός αυτό μπορεί να μας οδηγήσει και σε άλλα συμπεράσματα.

Συγκεκριμένα θα λέγαμε πως η έλλειψη όμοιου εκπαιδευτικού υλικού, καθώς και εξαιτίας του γεγονότος πως τα MOOCs-εξαιρουμένου του opencourses- προσφέρουν τα μαθήματά τους ως επί το πλείστον στα αγγλικά, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην χρήση τους. Ως εκ τούτου θα πρέπει να τονίσουμε την σημασία την γλώσσας και του εκπαιδευτικού υλικού στην εδραίωση, εξάπλωση και ανάπτυξη των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στην Ελλάδα.

Συνοπτικά, τα συμπεράσματα που μπορούμε να εξάγουμε από τις απαντήσεις των εκπαιδευομένων είναι πως έχοντας ένα νεαρό ηλικιακά δείγμα, με αρκετά καλό επίπεδο μόρφωσης , το οποίο κατοικεί σε αστική περιοχή είναι πως υπάρχει μια τάση προς θετική αποδοχή των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, χωρίς ο προτιμώμενος τρόπος εκμάθησης να αποτελεί τροχοπέδη για την ανάπτυξή τους, με τις ώρες που προτιμούν να τα

χρησιμοποιούν να φαίνεται πως τα χρησιμοποιούν συμπληρωματικά ή υποβοηθητικά για τις σπουδές τους και την εργασία τους.

Επιπλέον φαίνεται να γνωρίζουν και να είναι εξοικειωμένοι με το πιο δημοφιλές MOOC στον κόσμο ,το Coursera , αλλά και με το ελληνικό MOOC OpenCourses. Οι λόγοι για τους οποίους τα χρησιμοποιούν είναι ποικίλοι αλλά το γεγονός ότι παρέχονται δωρεάν είναι ο πιο σημαντικός και είναι πιθανώς ο δούρειος ίππος των MOOCs, ενώ άλλα σημαντικά στοιχεία είναι η ποικιλία που αυτά προσφέρουν σε μαθήματα, οι πηγές των MOOCs (παγκοσμίου φήμης εκπαιδευτικά ιδρύματα) αλλά και η περιέργεια μεταξύ άλλων.Η χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ποικίλει , αλλά μπορεί να ομαδοποιηθεί σε δύο σκοπούς , την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των ατόμων.

Οπότε θα λέγαμε ότι από την πλευρά των εκπαιδευομένων υπάρχουν οι προοπτικές και οι συνθήκες για την εδραίωση, επέκταση και ανάπτυξη των πλατφορμών στην Ελλάδα, για διαφορετικούς λόγους-κίνητρα, αλλά έχοντας ως εμπόδιο για την εισχώρησή τους στην αγορά της εκπαίδευσης καθαρά την έλλειψη επαρκώς συναφούς εκπαιδευτικού υλικού με τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα , ενώ δεν πρέπει να μην τονίσουμε το γεγονός ότι το θέμα της γλώσσας αποτελεί και αυτό τροχοπέδη για την ανάπτυξή τους. Ευτυχώς υπάρχει η ελληνική πρωτοβουλία δημιουργίας ενός ελληνικού αποκλειστικά MOOC, του OpenCourses , η οποία έρχεται να συμπληρώσει το κενό για την παρούσα περίοδο.

3.4.2Τα συμπεράσματα από τους εκπαιδευτές

Στα συμπεράσματα σε αυτό το τμήμα θα επικεντρωθούμε στις απαντήσεις των εκπαιδευτών. Αρχικά θα κάνουμε ειδική αναφορά στα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματός μας, ώστε να το αναγνωρίσουμε καλύτερα και στην συνέχεια θα αναφερθούμε στις απαντήσεις που μας έδωσαν.

Οι απαντήσεις που πήραμε όσον αφορά την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν (45% -31 έως 40 ετών, 25%-41 έως 50 ετών , 25%- 51 έως 60 ετών και 5% άνω των 60 ετών) μας δίνουν ένα αρκετά νέο ηλικιακό δείγμα, αλλά έχοντας απαντήσεις από όλες τις ηλικιακές ομάδες και ισορροπημένες σε ικανοποιητικό, θα λέγαμε ότι είναι ένα δείγμα το οποίο θα μπορέσει βάσει ηλικίας να μας δώσει αρκετές ενδιαφέρουσες απαντήσεις σε ένα ευρύ φάσμα.

Στην πλειοψηφία του αποτελείται από άνδρες (70%) με την εκπροσώπηση από γυναίκες είναι αρκετά πιο χαμηλή. Οπότε θα λέγαμε ότι η κατανομή αυτή θα μας δώσει περισσότερο μια πιο ανδρική ματιά.

Όσον αφορά την διδακτική τους εμπειρία θα λέγαμε πως εν μέρει επηρεάζεται από το γεγονός ότι μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων ατόμων είναι αρκετά νεαρό (45%) και ως εκ τούτου όμοιο είναι το ποσοστό των ατόμων (45%) το οποίο αναφέρει πως έχει 6 έως 10 χρόνια εμπειρία. Όμοια είναι τα ποσοστά (10%) των δύο επόμενων απαντήσεων , δηλαδή 11 έως 15 χρόνια διδακτικής εμπειρίας και 16 έως 20 διδακτικής εμπειρίας, τα οποία βοηθούν να έχουμε ένα δείγμα με αρκετή εμπειρία. Το ενδιαφέρον του δείγματος αυτού είναι ότι το ένα τρίτο περίπου των ερωτηθέντων , συγκεκριμένα το 35%, απάντησε πως έχει πάνω από 20 χρόνια διδακτικής εμπειρίας. Τα αποτελέσματα αυτά μας δίνουν ένα γενικά έμπειρο δείγμα στο θέμα της διδασχής, γεγονός το οποίο τους κάνει πιο αξιόπιστους σε θέματα εκπαίδευσης

και τους παρέχει περισσότερες δυνατότητες για την σωστή κρίση του θέματος των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Το επόμενο δημογραφικό ερώτημα έχει να κάνει με τον τόπο διαμονής των ερωτηθέντων ατόμων. Η συντριπτική πλειοψηφία, συγκεκριμένα το 95%, αναφέρει πως διαμένει σε πρωτεύουσα νομού, ενώ μόλις το 5% σε κωμόπολη. Με το δεδομένο αυτό θα λέγαμε ότι δεν υπάρχουν τεχνικά εμπόδια για το δείγμα μας όσον αφορά την παρακολούθηση κάποιου μαθήματος σε μια οποιαδήποτε πλατφόρμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων

Το τελευταίο δημογραφικό ερώτημα έχει να κάνει με το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων εκπαιδευτών. Όπως αναμενόταν είναι ιδιαίτερα υψηλό. Η πλειοψηφία – το 65% των ερωτηθέντων ατόμων- αναφέρει πως είναι κάτοχος διδακτορικού, ενώ το ένα τρίτο, συγκεκριμένα το 35%, έχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Ως εκ τούτου θα λέγαμε ότι το δείγμα των εκπαιδευτών που έχουμε έχει ιδιαίτερα υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό την υψηλή διδακτική εμπειρία θα λέγαμε ότι έχουμε ένα πολύ καλό δείγμα , καθώς έχουν μεγάλη εμπειρία και στην απόκτηση γνώσης αλλά και στην παροχή της σε άλλους.

Σε γενικές γραμμές το δείγμα μας είναι αρκετά νέο, αλλά με καλή ηλικιακή διασπορά, με αρκετά χρόνια διδακτικής εμπειρίας και ιδιαίτερα υψηλού μορφωτικού επιπέδου. Μένοντας ε πόλη η πλειοψηφία του δεν θα έχει τεχνικά προβλήματα ενασχόλησης με τα MOOCs. Το μόνο στοιχείο που θα θέλαμε να ήταν καλύτερο θα ήταν να είχαμε ένα πιο ισορροπημένο δείγμα όσον αφορά το φύλο των ερωτηθέντων ατόμων, ώστε να έχουμε την όσο το δυνατόν πιο μέση και ισορροπημένη γνώμη για το θέμα των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων που μπορούμε να έχουμε.

Το πρώτο ερώτημα που έχουμε θέσει σε σχέση με τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι για να μάθουμε αν οι ερωτηθέντες εκπαιδευτές έχουν λάβει μέρος σε κάποιο MOOCs (είτε ως εκπαιδευτές είτε ως εκπαιδευόμενοι) , ώστε να δούμε αν έχουν πραγματική εμπειρία για τα MOOCs ή η εμπειρία τους βρίσκεται μόνο σε θεωρητικό επίπεδο.

Οι απαντήσεις που λάβαμε είναι μοιρασμένες με μια ελαφρά πλειοψηφία στην απάντηση όχι , συγκεκριμένα το 55% δεν έχει συμμετάσχει ενώ το 45% έχει συμμετάσχει. Από αυτή την απάντηση βλέπουμε ότι δυστυχώς ένα μεγάλο κομμάτι του δείγματός μας δεν έχει πρακτική εμπειρία από τα MOOCs ,ώστε να έχει πληρέστερη και σφαιρικότερη αντίληψη για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων. Παράλληλα αυτή η απάντηση μπορεί να κρύβει και μία αρνητική προδιάθεση προς τα MOOCs.

Το επόμενο ερώτημα που θέσαμε ήταν το κατά πόσο οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων μπορούν να αντικαταστήσουν τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης. Η απάντηση που πήραμε ήταν ξεκάθαρη. Το 85% των ερωτηθέντων απάντησε πως δεν μπορεί να αντικατασταθεί η παραδοσιακή εκπαίδευση από τα MOOCs, ενώ αντίθετη γνώμη είχε το 15%.

Είναι εμφανές ότι είναι σχεδόν κοινή παραδοχή-αντίληψη ότι οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στα μάτια των εκπαιδευτών δεν είναι ένα υποκατάστατο της παραδοσιακής εκπαίδευσης. Ένα ακόμα στοιχείο που τονίζει την θέση αυτή είναι ότι παρά το γεγονός ότι το 45% του δείγματος έχει λάβει μέρος σε MOOCs , ακόμα και η πλειοψηφία του τμήματος αυτού του δείγματός μας έχει την ίδια άποψη.

Για να δεχόμαστε αυτή την απάντηση με τέτοια πλειοψηφία υπάρχουν πολλά προβλήματα στην αντικατάσταση της παραδοσιακής διδασκαλίας , γεγονός το οποίο μπορεί να γίνει αντιληπτό μόνο από την διδακτική εμπειρία των ερωτηθέντων ατόμων, ενώ πιθανολογούμε πως υπάρχουν και προβλήματα έχουν σχέση με την μετάδοση της γνώσης και δεν μπορούμε να γνωρίζουμε εμείς.

Ένα ακόμα ερώτημα που θέσαμε και είναι ιδιαίτερα σημαντικό , καθώς είναι άμεσα συνυφασμένο με την πλειοψηφία των MOOCs, είναι το κατά πόσο μπορεί να επηρεαστεί η εκπαιδευτική πλευρά των MOOCs από την επιχειρηματική τους πλευρά. Θα λέγαμε ότι οι απαντήσεις δεν μας φανερώνουν κάποιον έντονο φόβο για αυτό το ενδεχόμενο. Οι μισοί απάντησαν πως δεν πιστεύουν ότι υπάρχει τέτοιος κίνδυνος, ενώ μόνο το 25% πιστεύει ότι ένας τέτοιος κίνδυνος ελλοχεύει. Αρκετές (25%) ήταν οι απαντήσεις οι οποίες μας αναφέρουν αδυναμία εκτίμησης .

Με αυτές τις απαντήσεις αυτές θα λέγαμε ότι αντικατοπτρίζεται η εμπιστοσύνη στον ανθρώπινο παράγοντα αλλά και η δομή των MOOCs. Συγκεκριμένα πρέπει να τονίσουμε στο σημείο αυτό ότι οι διδάσκοντες στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι συνεργάτες των πλατφορμών και όχι εργαζόμενοι αυτών. Το γεγονός αυτό πιθανώς εκτιμάται θετικά από τους ερωτηθέντες, υποστηρίζοντας το μισό μας δείγμα ότι δεν μπορεί να επηρεαστεί ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας των MOOCs.

Παρά ταύτα δεν πρέπει να αγνοούμε το γεγονός ότι μεγάλο είναι το ποσοστό αυτών που θεωρούν ότι μπορεί να υπάρξει πρόβλημα από την επιχειρηματική πλευρά των MOOCs. Πιθανολογούμε ότι ο φόβος σε αυτό το σημείο έγκειται στις πλατφόρμες αυτές καθαυτές και τις διοικήσεις τους. Μπορούμε να θεωρήσουμε –γεγονός το οποίο μπορούμε να το συνάγουμε και από το θεωρητικό κομμάτι της εργασία- πως το γεγονός ότι τα MOOCs βρίσκονται σε μια περίοδο αλλαγών – με σκοπό και την αύξηση των κερδών τους- δίνει άσχημη εντύπωση σε πολλούς εκπαιδευτές ή κάνει άλλους να είναι επιφυλακτικοί και να απαντούν πως δεν γνωρίζουν(25%)

Σε γενικές γραμμές θα λέγαμε ότι υπάρχει εμπιστοσύνη στον εκπαιδευτικό ρόλο των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων , με τον φόβο όμως να παραμένει για αρκετούς, κρατώντας θα λέγαμε στάση αναμονής.

Το επόμενο ερώτημα έχει να κάνει με τα MOOCs, την εγκαθίδρυσή τους και την εξέλιξή τους στην Ελλάδα, ρωτώντας αν πιστεύουν ότι θα δούμε σύντομα κάποιο MOOC να προσφέρει διδακτικές(πιστωτικές) μονάδες . Και πάλι θα λέγαμε ότι οι απαντήσεις που πήραμε είναι ξεκάθαρες. Το 80% απάντησε όχι, παρά το γεγονός ότι η ελληνική πρωτοβουλία πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων open courses , πραγματοποιήθηκε και δημιουργήθηκε μέσα από ακαδημαϊκούς κύκλους.

Το γεγονός αυτό, παρά το οξύμωρο το οποίο αναφέραμε, θα μας οδηγούσε στο συμπέρασμα πως αντιλαμβάνονται αδυναμίες οι ερωτηθέντες εκπαιδευτές στις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ή αντίστροφα δεν θεωρούν ότι είναι εύκολο να αντιγραφεί με οποιοδήποτε τρόπο και μέσο η διδακτική εμπειρία η οποία παρέχεται από τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης.

Αυτή η απάντηση συνάδει άμεσα και με προηγούμενη απάντηση που λάβαμε και έχει να κάνει με το κατά πόσο μπορούν να αντικαταστήσουν τα MOOCs τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης. Βλέπουν δηλαδή και οι ερωτηθέντες εκπαιδευτές την σαφή σύνδεση που

υπάρχει ανάμεσα σε διδακτικές(πιστωτικές) μονάδες και δυνατότητα αντικατάστασης των παραδοσιακών μορφών εκπαίδευσης. Άρα θα λέγαμε ότι δεν φαίνεται να υπάρχει καμία αποδοχή ή/και εκτίμηση για την προοπτική δυνατότητας επίσημων πιστοποιήσεων από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Το επόμενο ερώτημα ήθελε να αναγνωρίσει άλλες χρησιμότητες που μπορεί να έχουν τα MOOCs και συγκεκριμένα να βοηθήσει άτομα τα οποία για οικονομικούς λόγους δεν μπορούν να λάβουν μέρος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι η πλειοψηφία (75%) πιστεύει ότι υπάρχει αυτή η δυνατότητα.

Άρα θα λέγαμε πως οι ερωτηθέντες εκπαιδευτές βλέπουν – αν το δούμε συνδυαστικά και με τις απαντήσεις των εκπαιδευομένων- τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ως ένα υποβοηθητικό εργαλείο μάθησης, το οποίο αν και δεν έχει τις δυνατότητες της παραδοσιακής εκπαίδευσης, παρά ταύτα έχει αρκετές δυνατότητες, γεγονός το οποίο μπορεί να δώσει πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε άτομα που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα.

Η απάντηση αυτή μας δίνει μία διαφορετικής προοπτική ως προς το θέμα αυτό, καθώς δίνει επιπρόσθετες αξίες στα MOOCs. Θα λέγαμε πως από την απάντηση αυτή γενικά φαίνεται ότι οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι για τους εκπαιδευτές ένα καλό μέσο για την βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου του γενικού πληθυσμού, χωρίς βέβαια αυτό να είναι αρκετό για να αντικαταστήσει τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης. Άρα θα λέγαμε ότι βραχυπρόθεσμα μπορεί να μην έχουμε κάποια αλλαγή αλλά μεσο- μακροπρόθεσμα πρέπει να δούμε τις προοπτικές τους προς τον τομέα αυτό.

Το επόμενο ερώτημα έχει να κάνει με την προσφερόμενη στα MOOCs εκπαίδευση/γνώση. Οι γνώμες είναι μοιρασμένες σχετικά (θετικά απάντησε το 45% και αρνητικά το 35%) ενώ αρκετά υψηλό είναι το ποσοστό των ατόμων που απάντησαν πως δεν γνωρίζουν.

Θα λέγαμε ότι αυτά τα ποσοστά σχετίζονται άμεσα και με την πρώτη ερώτηση που θέσαμε για τα MOOCs, καθώς τα ποσοστά είναι όμοια (45% έχουν παρακολουθήσει και όμοιο ποσοστό έχει θετική γνώμη, ενώ αρνητική ή δεν γνωρίζει έχει το 55% όμοιο με το ποσοστό που δεν έχει παρακολουθήσει κάποιο MOOC). Αυτό μπορεί να γίνει εμφανές και από την μελέτη των απαντήσεων μεμονωμένα , βλέποντας ότι κατά κύριο λόγο αυτό ισχύει. Άρα θα λέγαμε ότι αυτό το γεγονός δείχνει μια καχυποψία για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Επιπλέον μας δείχνει και πως λόγω του επιπέδου των γνώσεων που προσφέρονται πως η χρήση αυτών μπορεί να γίνει μόνο έχοντας υποστηρικτικό/υποβοηθητικό χαρακτήρα ενισχυτικής ή απλοποιημένης διδασκαλίας , μη μπορώντας – ενισχύοντας δηλαδή την απάντηση που έδωσε και πιο πριν η πλειοψηφία- να αντικαταστήσει τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης.

Σε συνδυασμό με την επόμενη ερώτηση όπου η πλειοψηφία(65%) θεωρεί ότι η γνώση που προσφέρεται στα MOOCs είναι αξιόπιστη θα λέγαμε ότι επιβεβαιώνεται το προηγούμενο συμπέρασμα-υπόθεση που κάναμε, πως ενώ είναι αξιόπιστη η γνώση/εκπαίδευση που παρέχεται από τα MOOCs , το επίπεδό της δεν είναι επαρκές για να θεωρηθεί ότι μπορεί να αντικαταστήσει τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης αλλά είναι επαρκής για να λειτουργήσει ως ένα βοηθητικό εργαλείο. Πιθανώς θα λέγαμε ότι μπορεί να είναι και μια

εναλλακτική για τα βοηθητικά μαθήματα φροντιστηριακού χαρακτήρα που παρέχονται ήδη σε πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα είτε της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είτε της δευτεροβάθμιας.

Το τελευταίο ερώτημα έχει να κάνει με την δυνατότητα προσαρμογής των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων στις διαφοροποιημένες ανάγκες των εκπαιδευομένων. Η πλειοψηφία(60%) πιστεύει ότι υπάρχει αυτή η δυνατότητα , ενώ το ένα τρίτο των απαντήσεων είναι αρνητικό προς αυτό το ενδεχόμενο.

Θα λέγαμε ότι και αυτή η ερώτηση συνδέεται άμεσα και με τις προηγούμενες, καθώς η προσαρμογή στις ιδιαίτερες μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων είναι ένα σημαντικό στοιχείο της καλής εκπαίδευσης . Η απάντηση αυτή συνδυαστικά με τις προηγούμενες επιτείνει την αντίληψη που υπάρχει ότι οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων είναι πιθανότατα ένα εξαιρετικό εργαλείο βοηθητικής διδασκαλίας, καθώς μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες των εκπαιδευομένων και να τους βοηθήσει στην καλύτερη και εις βάθος κατανόηση των όσων έχουν διδαχθεί .

Συνολικά και συνοψίζοντας τις απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτών θα λέγαμε ότι μπορούμε να βγάλουμε το ξεκάθαρο συμπέρασμα ότι οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων αποτελούν μια εξαιρετική εναλλακτική μορφή για την παροχή βοηθητικής/ενισχυτικής διδασκαλίας στους εκπαιδευομένους. Η γνώση που προσφέρεται μπορεί να μην είναι στο ίδιο επίπεδο με την γνώση που προσφέρεται από τις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης , αλλά η γνώση αυτή είναι αξιόπιστη, ενώ παράλληλα θα μπορούσαμε να πούμε ότι πιθανώς είναι και ένα μέσο κοινωνικής δικαιοσύνης υπο την έννοια ότι προσφέρει την δυνατότητα συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ακόμα και σε άτομα τα οποία αποκλείονται από αυτή εξαιτίας οικονομικών αδυναμιών.

Σαν κοινό συμπέρασμα και από τα δύο ερωτηματολόγια θα λέγαμε ότι και από τις δύο ομάδες ερωτωμένων βλέπουμε να θεωρούνται/αντιμετωπίζονται οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων ως βοηθητικά εκπαιδευτικά εργαλεία, παρά ως μια κύρια μέθοδος/οδός εκπαίδευσης και για την παρούσα περίοδο αλλά και για το μέλλον.

3.5Προτάσεις για το επόμενο βήμα των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων

Έχοντας δει την θεωρητική βάση πίσω από τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, καθώς και τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων θα προχωρήσουμε σε προτάσεις για το μέλλον των MOOCs στην Ελλάδα.

Όπως είδαμε και στις απαντήσεις που λάβαμε η χρήση των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων τείνει να είναι συμπληρωματική προς της παραδοσιακή εκπαίδευσης . Επιπλέον πολλοί από τους εκπαιδευτές θεωρούν ότι μπορούν να βοηθήσουν άτομα τα οποία μπορεί έχουν περιορισμούς στην συμμετοχή στην εκπαίδευση.

Από αυτό τον συνδυασμό απαντήσεων θα λέγαμε ότι παρουσιάζεται μια ευκαιρία η οποία θα μπορούσε σε βάθος χρόνου να έχει πάρα πολλές δυνατότητες με σκοπό όχι μόνο την δυνατότητα αύξησης των ατόμων που έχουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια και όχι μόνο εκπαίδευση, αλλά και να υπάρξει αρκετός χώρος για καινοτομία στον συγκεκριμένο τομέα, γεγονός το οποίο δυνητικά και σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα να έχει θετικές επιπτώσεις στην ελληνική επιχειρηματικότητα και την ελληνική οικονομία.

Η πρότασή μας είναι η εξής, μίας πλατφόρμας μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων η οποία θα προσφέρει ενισχυτική διδασκαλία στους μαθητές των τάξεων του λυκείου (κατά προτίμηση όλων των τάξεων και κατ' ελάχιστο της τρίτης λυκείου). Η επιλογή αυτή έγινε με δύο δεδομένα. Το ένα είναι ότι η ύλη του λυκείου είναι κοινή σε όλη την Ελλάδα, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι εύκολα μπορεί να δημιουργηθεί υλικό από λίγα άτομα αρχικά. Το άλλο δεδομένο έχει να κάνει με το γεγονός ότι η δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι ένα τμήμα της εκπαίδευσης με το οποίο οι πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων δεν έχουν ασχοληθεί ιδιαίτερα. Επιπλέον οφέλη σε αυτό είναι ότι πολλοί από τους μαθητές που δεν μπορούν να λάβουν ενισχυτική διδασκαλία λόγω οικονομικών δυσχερειών θα αποκτήσουν την δυνατότητα αυτή.

Η παραγωγή του εκπαιδευτικού υλικού μπορεί να γίνει από τους ήδη υπάρχοντες καθηγητές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την μορφή διαγωνισμού ώστε να υπάρχουν πολλές επιλογές και να επιλεγθούν οι καλύτερες επιλογές ανά μάθημα. Για να υπάρχει κίνητρο και για τους εκπαιδευτές που θα λάβουν μέρος στην δημιουργία του υλικού αλλά χωρίς χρηματικό κόστος, τα άτομα τα οποία θα καταθέσουν προτάσεις και τα άτομα τα οποία θα διακριθούν και οι προτάσεις τους θα επιλεγθούν θα έχουν μια πρόσθετη μοριοδότηση κατά την φάση στην οποία θα επιλέγουν τα επιθυμητά σχολεία στα οποία θα θελήσουν να διδάξουν τις επόμενες χρονιές.

Κατά την πρώτη φάση θα μπορούσε έτσι να δημιουργηθεί μια πλατφόρμα διαδικτυακών μαθημάτων με σκοπό την ενισχυτική διδασκαλία για μαθητές λυκείων. Έχοντας ως βάση την συγκεκριμένη πλατφόρμα μπορούν να γίνουν δοκιμές πάνω στον βέλτιστο τρόπο μάθησης των μαθητών, με διαφοροποιήσεις της διδακτικής προσέγγισης. Και πάλι η δημιουργία μαθημάτων και η κινητοποίηση μπορεί να γίνει με τον τρόπο που προαναφέραμε.

Πλέον των τρόπων διδακτικής προσέγγισης, σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα θα μπορούσαν να γίνουν προσθήκες στην πλατφόρμα όσον αφορά το διδακτικό κομμάτι, δίνοντας περισσότερες δυνατότητες στους διδάσκοντες για την βελτιστοποίηση της ποιότητας του μαθήματος. Με αυτόν τον τρόπο δεν θα χρειαζόταν να υπάρχει κόστος για την ενημέρωση της πλατφόρμας και την βελτιστοποίησή της, ενώ ιδιώτες θα μπορούσαν να παράξουν προσθήκες πάνω στην πλατφόρμα αυτή, τις οποίες σε δεύτερο χρόνο θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν οικονομικά, πωλώντας τις σε άλλες πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων, έχοντας και την απόδειξη ότι δουλεύουν και είναι αποδεκτές από εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους.

Πλέον της βασικής χρήσης που αναφέραμε και έχει να κάνει με την δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η χρήση της ίδιας πλατφόρμας θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τον ΟΑΕΔ για την εκπαίδευση και την επικαιροποίηση της γνώσεις πολλών ανέργων με ελάχιστο κόστος. Η παραγωγή υλικού θα μπορούσε να γίνει με τον τρόπο που αναφέραμε προηγουμένως με ενεργοποίηση εργαζόμενων στο δημόσιο, ενώ η κινητοποίηση μπορεί να έχει και πάλι χαρακτήρα μοριοδότησης για όσους καταθέσουν προτάσεις και όσους επιτύχουν στην όλη διαδικασία.

Σύμφωνα με τις προτάσεις μας υπάρχει μια ιδιαίτερα μεγάλη ευκαιρία χρήσης της συγκεκριμένης τεχνολογίας προς όφελος και του κράτους και δημοσίων υπαλλήλων που ενδιαφέρονται να κάνουν κάτι περισσότερο από όσα ορίζονται στην περιγραφή της θέσης τους και για τους μαθητές και για τους ανέργους και για τις επιχειρήσεις. Το κόστος για το κράτος αφορά μόνο στην δημιουργία της βασικής πλατφόρμας και της συντήρησής της, το

οποίο μπορεί να βρεθεί εύκολα από την μετακίνηση κονδυλίων από όμοιες μορφές διδασκαλίας με την παραδοσιακή της μορφή.

Η παραγωγή υλικού μπορεί να γίνει χωρίς ουσιαστικά έξοδα για το κράτος, δίνοντας μη χρηματικά έπαθλα σε όσους παράξουν υλικό για τις πλατφόρμες μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων.

Η βελτίωση της πλατφόρμας σε τεχνικό επίπεδο μπορεί να γίνει σε συνεργασία με ιδιώτες και πάλι χωρίς κόστος για το κράτος, με τους ιδιώτες να ωφελούνται και αυτή με την σειρά τους αποδεικνύοντας πως η τεχνική βελτίωση που παρήγαγαν είναι καλή και ωφέλιμη, καθώς θα έχει γίνει ήδη δεκτή από τους άμεσα ενδιαφερόμενους (εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους των πλατφορμών μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων).

Επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε και το ερευνητικό κομμάτι, το οποίο αναγνωρίζοντας τις βέλτιστες τεχνικές διδασκαλίας μπορεί να βοηθήσει και την παραδοσιακή διδασκαλία να βελτιωθεί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγια

-ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΥΣ

1) Σε ποιο ηλικιακό εύρος ανήκετε ?

A) έως 23ετών B) 24-29 ετών Γ) 30-35ετών Δ) 36-41ετών E) 41+ ετών

2) Φύλο

A) Άρρεν B) Θήλυ

3) Τι γνώμη έχετε για τα MOOCs?

A) Θετική B) Ουδέτερη Γ) Αρνητική

4) Πως σας αρέσει να μαθαίνετε?

A) Οπτικά (χρήση εικόνων για την καλύτερη κατανόηση)

B) Ακουστικά (χρήση ήχου για την καλύτερη κατανόηση)

Γ) Λεκτικά (επαναλαμβάνοντας λεκτικά το διδαχθέν μάθημα για την καλύτερη κατανόηση)

Δ) Κινητικά (μέσα από την κίνηση για την καλύτερη κατανόηση)

5) Προτιμάς να μαθαίνεις

A) Κοινωνικά (διαβάζοντας παρέα με άλλους)

B) Ιδιωτικά (διαβάζοντας μόνος/η)

6) Πότε μπαίνεις στα MOOC (πολλαπλές δυνατές απαντήσεις)

A) Κατά το σαββατοκύριακο

B) Τις εργάσιμες

Γ) Πρωινά

Δ) Το απόγευμα

E) Το βράδυ

Z) Στις διακοπές/γιορτές

H) Άλλο (παρακαλώ συμπληρώστε την άλλη χρονική περίοδο)

.....
.....

7) Ποιο MOOC έχετε χρησιμοποιήσει μέχρι τώρα?

A) coursera

B) edX

Γ) udacity

Δ) khan Academy

E) novoEd

Z) udemy

H) iVersity

Θ) opencourses

Ι)άλλο(παρακαλώ συμπληρώστε το άλλο ΜΟΟC)

.....
.....

8)Είχατε διάδραση (π.χ. συζητήσεις για τα ΜΟΟCs)με άλλους εκπαιδευομένους?

A) Ναι B) Όχι

9)Ποιο ήταν το κίνητρό σας για την χρήση ενός ΜΟΟC?(δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων)

A)Ήταν δωρεάν

B)Με ενδιέφερε το θέμα του

Γ)Είχα περιέργεια για τα ΜΟΟC

Δ)Το μάθημα φαινόταν ενδιαφέρον

Ε)Το παρείχε ένα παγκοσμίου φήμης εκπαιδευτικό ίδρυμα

Ζ)Ήταν εύκολη η πρόσβαση σε χρήσιμο εκπαιδευτικό υλικό

Η)Για να βελτιώσω τις προοπτικές της καριέρας μου

Θ)Επειδή δεν ήταν υποχρεωτική η ολοκλήρωσή του

Ι)Για να ανανεώσω τις γνώσεις μου

Κ)Για να αποκτήσω γνώσεις για να αρχίσω μια νέα δικιά μου δουλειά

Λ)Γιατί επέστρεψα / άρχισα τις σπουδές μου

Μ)Επειδή έκανα αλλαγή στην καριέρα μου

Ν)Με ενδιέφερε μια νέα τεχνολογία

Ξ)Το χρησιμοποίησα ως μέσο ελέγχου πριν επιλέξω εκπαιδευτικό ίδρυμα

Ο)Άλλο(παρακαλώ συμπληρώστε το άλλο κίνητρο)

.....
.....

10)Πως θα χρησιμοποιήσεις την γνώση που απόκτησες από την χρήση του ΜΟΟC?(δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων)

A)Σε προσωπικές μου υποθέσεις/εργασίες

B)Στις εξετάσεις για την σχολή μου

Γ)Για την προσωπική μου ανάπτυξη

Δ)Στην δουλειά

Ε)Για την βελτίωση του βιογραφικού μου

Ζ)Για την επαγγελματική μου ανάπτυξη

Η)Για να μπω σε νέα αγορά εργασίας

Θ)Για να αλλάξω καριέρα

Ι)Άλλο (παρακαλώ συμπληρώστε την άλλη χρήση)

.....
.....

Επιπλέον δημογραφικές ερωτήσεις

Ζείτε σε

A)Χωριό B)Κωμόπολη Γ)Πόλη {Δ)Πρωτεύουσα Νομού Ε)Πρωτεύουσα Κράτους

Αν βάλουμε και τα Δ και Ε σημειώνουμε δίπλα στο Γ, όχι πρωτεύουσα νομού

Μορφωτικό επίπεδο :

A) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση B) Τριτοβάθμια εκπαίδευση Γ) Μεταπτυχιακές Σπουδές Δ) Διδακτωρικό

-ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

1) Σε ποιο ηλικιακό εύρος ανήκετε ?

έως 30ετών B) 31-40 ετών 41-50ετών 51-60ετών 60+ ετών

2) Φύλο

A) Άρρεν B) Θήλυ

3) Πόσα χρόνια διδάσκετε?

A) έως 5 έτη 6έως 10έτη 11 έως 15 έτη 16 έως 20 έτη πάνω από 20 έτη

4) Έχετε συμμετάσχει ποτέ σε κάποιο MOOC (είτε σαν εκπαιδευτής είτε σαν εκπαιδευόμενος)?

A) Ναι B) Όχι

5) Μπορούν τα MOOC να αντικαταστήσουν την παραδοσιακή εκπαίδευση?

A) Ναι B) Όχι Γ) Δεν γνωρίζω

6) Μπορεί η επιχειρηματική πλευρά των MOOCs να επηρεάσει τον εκπαιδευτικό τους ρόλο?

A) Ναι B) Όχι Γ) Δεν γνωρίζω

7) Πιστεύετε ότι θα έχουμε σύντομα στην Ελλάδα ένα MOOC που θα δίνει πιστωτικές (διδασκτικές) μονάδες?

A) Ναι B) Όχι Γ) Δεν γνωρίζω

8) Πιστεύετε ότι μπορεί να δώσει πρόσβαση ακόμα και σε άτομα που αποκλείονται από την τριτοβάθμια εκπαίδευση εξαιτίας οικονομικών λόγων?

A) Ναι B) Όχι Γ) Δεν γνωρίζω

9) Θεωρείτε ότι είναι καλού επιπέδου η γνώση που παρέχετε στα MOOCs εν συγκρίσει με την παρεχόμενη στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα (ΑΤΕΙ, Πανεπιστήμιο)?

A) Ναι B) Όχι Γ) Δεν γνωρίζω

10) Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι είναι αξιόπιστη η γνώση/εκπαίδευση που παρέχεται στα MOOCs? (εξαιρείται το open courses)

A) Ναι B) Όχι Γ) Δεν γνωρίζω

11) Μπορούν να ανταπεξέλθει η εκπαίδευση από τα MOOCs στις διαφοροποιημένες μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων όπως στην παραδοσιακή εκπαίδευση?

A) Ναι B) Όχι Γ) Δεν γνωρίζω

Επιπλέον δημογραφικές ερωτήσεις

Ζείτε σε

A) Χωριό B Κωμόπολη Γ) Πόλη {Δ) Πρωτεύουσα Νομού E) Πρωτεύουσα Κράτους

Αν βάλουμε και τα Δ και Ε σημειώνουμε δίπλα στο Γ, όχι πρωτεύουσα νομού

Μορφωτικό επίπεδο :

A) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση B) Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Γ) Μεταπτυχιακές Σπουδές Διδακτωρικό

Βιβλιογραφία

Massive open online course. Ανακτήθηκε την 3η Ιανουαρίου ,από

https://en.wikipedia.org/wiki/Massive_open_online_course

Εκπαίδευση στην Ελλάδα .Ανακτήθηκε την 10η Ιανουαρίου , από

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1

Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανακτήθηκε την 21η Ιανουαρίου ,από

http://www.dynot.net/index.php?option=com_content&task=view&lang=el&id=45

Lifelong Learning in Greece 2012. Ανακτήθηκε την 10η Ιανουαρίου ,από

http://www.gsae.edu.gr/images/ekthesi/2-FYLLO_2013%201.pdf

Διά βίου μάθηση. Ανακτήθηκε την 26η Φεβρουαρίου ,από

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%AC_%CE%B2%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%BC%CE%AC%CE%B8%CE%B7%CF%83%CE%B7

Δια βίου μάθηση/Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Δια Βίου Εκπαίδευσης και τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Ανακτήθηκε την 26η Φεβρουαρίου ,από

https://el.wikibooks.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B1_%CE%B2%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%BC%CE%AC%CE%B8%CE%B7%CF%83%CE%B7/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF_%CE%94%CE%B9%CE%B1_%CE%92%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%84%CE%B1_%CE%9A%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1_%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD

Lifelong learning. Ανακτήθηκε την 27η Φεβρουαρίου, από

https://en.wikipedia.org/wiki/Lifelong_learning

Good Reasons Why Distance Learning Could Be the Perfect Fit for You. Ανακτήθηκε την 28η Φεβρουαρίου ,από

<http://www.distancelearningportal.com/articles/177/good-reasons-why-distance-learning-could-be-the-perfect-fit-for-you.html>

Hughes J.(2015) 6 Top Reasons Why You Should Consider Distance Learning. Ανακτήθηκε την 28η Φεβρουαρίου , από

<http://www.masterstudies.com/news/6-Top-Reasons-Why-You-Should-Consider-Distance-Learning-420/>

Advantages and Disadvantages – Why Choose Distance Learning? Ανακτήθηκε την 2η Μαΐου ,από

<http://www.thecompleteuniversityguide.co.uk/distance-learning/advantages-and-disadvantages-%E2%80%93-why-choose-distance-learning/>

Σκούρτου,Ε. (2001)Αδελφοποίηση σχολικών τάξεων στο διαδίκτυο-Μάθηση μέσω ηλεκτρονικής σύνδεσης, στο : Γλωσσικός Υπολογιστής ,τεύχος 2/2001

http://www.polydromo.gr/httpdocs/files/Epistimoniko/ekpaideysh_goneis_/Skourtou_AdelfopoihshSxolikwnTaxewn.pdf

Distance learning. Ανακτήθηκε την 2η Μαΐου , από

<http://www.britannica.com/topic/distance-learning>

Distance education. Ανακτήθηκε την 3η Μαΐου ,από

https://en.wikipedia.org/wiki/Distance_education

Jones, Marshall G. , Types of MOOCs: C-Moocs & X-Moocs. Ανακτήθηκε την 8η Μαΐου , από

<http://oertools.weebly.com/types-of-moocs.html>

Alkhuzaimi A,(2014)Types of mooc. Ανακτήθηκε την 10 η Μαΐου , από

<http://www.slideshare.net/asmaatech/types-of-mooc>

Clark D, (2013) MOOCs: taxonomy of 8 types of MOOC. . Ανακτήθηκε την 10η Μαΐου , από

<http://donaldclarkplanb.blogspot.co.uk/2013/04/moocs-taxonomy-of-8-types-of-mooc.html>

Ελληνικό ανοικτό πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε την 10η Μαΐου ,από

<http://www.eap.gr/metaptuxiaka.php>

Ανοιχτά Μαθήματα-Open Courses. Ανακτήθηκε την 15η Μαΐου , από

<http://opencourses.gr/>

Μεράκος, Λ. Ανοιχτά Μαθήματα στα Ελληνικά Πανεπιστήμια και ΤΕΙ. Ανακτήθηκε την 15η Μαΐου , από

<http://www.openaccess.gr/dotAsset/18024.pdf>

Ιστοσελίδα εύρεσης σεμιναρίων και λοιπών μορφών εκπαίδευσης . Ανακτήθηκε την 16 Μαΐου ,από

<http://www.semifind.gr/>

Ιστοσελίδα εύρεσης σεμιναρίων .Ανακτήθηκε την 16 Μαΐου ,από

<http://seminaria.gr/>

Ιστοσελίδα με νεανικά θέματα. Εμπεριέχει σχετικά με την εκπαίδευση(σεμινάρια).Ανακτήθηκε την 16 Μαΐου ,από

<http://www.neolaia.gr/neo/seminaria-stadiodromia/>

Γραφείο Διασυνδέσης Πανεπιστημίου Πατρών . Συνέδρια/ Σεμινάρια/ Ημερίδες/ Summer schools Ανακτήθηκε την 20 Μαΐου , από

<http://www.cais.upatras.gr/seminars>

Ανακτήθηκε την 20 Μαΐου , από

<http://www.goseminars.gr/>

Ανακτήθηκε την 20 Μαΐου , από

<http://www.doreanseminaria.gr/>

Shah, D. (2015) By The Numbers: MOOCS in 2015

How has the MOOC space grown this year? Get the facts, figures, and pie charts.

Ανακτήθηκε την 20η Μαΐου , από

<https://www.class-central.com/report/moocs-2015-stats/>

Δάσκαλος στη Νότια Κορέα βγάζει 4 εκατ. δολάρια το χρόνο! Ανακτήθηκε την 21η Μαΐου , από

<http://www.protothema.gr/world/article/301224/daskalos-sti-notia-korea-vgazei-4-dis-dolaria-to-hrono/>

Coursera. Ανακτήθηκε την 21η Μαΐου , από

<https://en.wikipedia.org/wiki/Coursera>

Udacity. Ανακτήθηκε την 22η Μαΐου , από

<https://en.wikipedia.org/wiki/Udacity>

edX. Ανακτήθηκε την 22η Μαΐου , από

<https://en.wikipedia.org/wiki/EdX>

Khan Academy. Ανακτήθηκε την 23η Μαΐου , από

https://en.wikipedia.org/wiki/Khan_Academy

FutureLearn. Ανακτήθηκε την 24η Μαΐου , από

<https://en.wikipedia.org/wiki/FutureLearn>

Iversity. Ανακτήθηκε την 24η Μαΐου , από

<https://en.wikipedia.org/wiki/Iversity>

Open Universities Australia. Ανακτήθηκε την 24η Μαΐου , από

https://en.wikipedia.org/wiki/Open_Universities_Australia

Instructure. Ανακτήθηκε την 24η Μαΐου , από

<https://en.wikipedia.org/wiki/Instructure>

Eliademy. Ανακτήθηκε την 25η Μαΐου ,από

<https://en.wikipedia.org/wiki/Eliademy>

NovoEd. Ανακτήθηκε την 25η Μαΐου ,από

<https://en.wikipedia.org/wiki/NovoEd>

One Month. Ανακτήθηκε την 27η Μαΐου ,από

https://en.wikipedia.org/wiki/One_Month

Open Classrooms. Ανακτήθηκε την 27η Μαΐου ,από

<https://en.wikipedia.org/wiki/OpenClassrooms>

OpenLearning. Ανακτήθηκε την 28η Μαΐου ,από

<https://en.wikipedia.org/wiki/OpenLearning>

Udemy. Ανακτήθηκε την 28η Μαΐου ,από

<https://en.wikipedia.org/wiki/Udemy>

WizIQ. Ανακτήθηκε την 28η Μαΐου ,από

<https://en.wikipedia.org/wiki/WizIQ>

OpenHPI. Ανακτήθηκε την 29η Μαΐου ,από

<https://en.wikipedia.org/wiki/OpenHPI>

Academic Earth. Ανακτήθηκε την 29η Μαΐου ,από

https://en.wikipedia.org/wiki/Academic_Earth

National Programme on Technology Enhanced Learning. Ανακτήθηκε την 31η Μαΐου ,από

https://en.wikipedia.org/wiki/National_Programme_on_Technology_Enhanced_Learning

Peer to Peer University. Ανακτήθηκε την 31η Μαΐου ,από

https://en.wikipedia.org/wiki/Peer_to_Peer_University

OpenCourses. Ανακτήθηκε την 31η Μαΐου ,από

<http://www.opencourses.gr/>